

Täysistunto

Keskiviikko 17.11.2021 klo 14.00—18.19

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.19.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.00—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—18.19).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta

Hallituksen esitys HE 104/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 9/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 9/2021 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 16.11.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

3 §

Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Teen perussuomalaisten pykälävastalauseen mukaisen muutosesityksen 3 §:ään liittyen.

Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä esitystä.

Mauri Peltokangas ehdotti Petri Hurun kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Mauri Peltokankaan ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 44, tyhjiä 16; poissa 43 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 104/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 140/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 29/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 16.11.2021 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Kaisa Juuso Minna Reijosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 94, ei 71; poissa 34 (äänestys 2).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 140/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

4. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 82/2021 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan jäseneksi edustaja Jenna Simulan ja varajäseneksi edustaja Jussi Halla-ahon.

5. Välikysymys Suomen varautumisesta siirtolaisvirtojen ohjaamiseen perustuvaan hybridi-vaikuttamiseen

Välikysymys VK 5/2021 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Anu Vehviläinen: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Edustaja Riikka Purra ja 78 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 5/2021 vp Suomen varautumisesta siirtolaisvirtojen ohjaamiseen perustuvaan hybridi-vaikuttamiseen. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

Ja samalla totean edustajille, että toivon hiljaisuutta, jotta edustaja saa esiteltyä välikysymyksen.

Riikka Purra luki välikysymystekstin.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Työjärjestyksen mukaisesti välilyksymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

6. Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2020 vp

Valiokunnan mietintö TuVM 1/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt päätetään tulevaisuusvaliokunnan mietinnön TuVM 1/2021 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajan Joakim Strandin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Tämän jälkeen ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkoselle varataan mahdollisuus käyttää 5 minuutin puheenvuoro. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskustelu, edustaja Strand.

Keskustelu

14.15 Joakim Strand r (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Viime vaalikaudella hallitus teki Suomen kaikkien aikojen ensimmäisen Agenda 2030 -selonteon ja vastaavasti tulevaisuusvaliokunta valmisteli eduskunnan kaikkien aikojen ensimmäisen Agenda-mietinnön. Suomi on kansainvälisessä vertailussa noteerattu ykkösenä siinä, kuinka Agenda-toimenpideohjelman toimenpiteitä on laajalla rintamalla viety eteenpäin ja eri mittareita kehitetty. Agenda on ohjannut nykyistä hallitusohjelmaa, ja ilmiöpohjaisuutta on edistetty myös budjetissa, niin kuin tulevaisuusvaliokunta on vuosien varrella monessa lausunnossa toivonut.

Nyt käsiteltävänä olevaa mietintöä varten olemme kuulleet pitkän listan asiantuntijoita sekä saaneet lausuntoja jopa yhdeksältä eri valiokunnalta. Kiitän jo tässä vaiheessa lämpimästi kaikkia lausunnonantajia sekä TuVin kollegoita ja sihteeristöä hyvin aktiivisesta ja sitoutuneesta työstä. Yksimielisessä mietinnössämme, joka sisältää myös 14 pontta, keskitymme systeemisen kestävyysmurroksen johtamiseen sekä toivon viestiin.

Arvoisa puhemies! Suomen kestävän kehityksen politiikan taustalla on laaja institutionaalinen rakenne ja moniulotteinen toimintamalli. Toimenpiteitä suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat lukuisat toimikunnat, paneelit, raadit, pyöreät pöydät sekä tutkimus- ja työryhmät. Työtä ohjaavat erilaiset ohjelmat, strategiat, tiekartat sekä seuranta- ja arviointi-indikaattorit. Toimijoiden ja toimintojen moninaisuus kertoo suomalaisen yhteiskunnan laaja-alaisesta ja pitkäjänteisestä sitoutumisesta kestävän kehityksen edistämiseen. Samalla kuitenkin kasvaa riski päällekkäiselle työlle, siiloutumiselle sekä sille, että tehtyä työtä ei hyödynnetä täysimääräisesti.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Ärade talman! Framtidsutskottet föreslår att man i fortsättningen i redogörelsen om Agenda 2030 mer detaljerat ska beskriva hur åtgärdsprogrammet är förenat med Finlands övriga politik för hållbar utveckling. Utskottet betonar även att hållbarhetsomställningen i sin helhet kräver en värdediskussion om vad vi kan vara eniga om och vilka de viktigaste prioriteringarna är.

Kestävyysmurroksen johtaminen edellyttää arvokeskustelua siitä, mistä voimme olla yhtä mieltä ja mitkä ovat tärkeimmät prioriteetit. Kestävään kehitykseen sisältyy merkittäviä poliittisia jakolinjoja sekä kansallisesti että kansainvälisesti liittyen muun muassa hiileneutraalisuuden, EU:n yhteistyön syventämisen tai EU:n tai Suomen vihreän siirtymän edelläkävijyyden tavoiteltavuuteen. Sen sijaan ympäristöteknologiaa valmistavien yritysten kilpailukyvyyn ja osaamisen vahvistamista, uuden teknologian kehittämistä sekä kestäväää työllistävää kasvua ja arjen hyvinvointia lisääviä sosiaalisia innovaatioita tukevat tavalla tai toisella kaikki osapuolet. Nämä jakolinjat ja jännitteet ovat tulleet näkyville myös mietintöä tehdessä esimerkiksi joidenkin lausuntovaliokuntien lausuntoihin jätettyinä eriävinä mielipiteinä. Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan on kyettävä käymään avointa keskustelua niin kestävyysmurroksen hyvistä kuin huonoistakin seurauksista.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunnan mielestä kansallisesti merkittävimmät kestävyysmurroksen pullonkaulat ovat ekologinen velkaantuminen, muita pohjoismaita alhaisempi työllisyysaste sekä muun muassa väestökehityksestä johtuva kuormitus julkiselle taloudelle. Tähän kokonaisuuteen sisältyvät myös yksinäisyyteen, mielenterveyteen ja liikumattomuuteen liittyvät ongelmat. Merkittäviä mahdollisuuksia puolestaan liittyy positiivista kädenjälkeä jättäviin eli myönteisiä kestävyysvaikutuksia tuottaviin ratkaisuihin, jotka luovat kestäväää työllistävää kasvua. Esimerkiksi kiertotalouteen liittyy suuria kestävään kasvun mahdollisuuksia. Kulttuurista kestävyyttä ja henkistä resilienssiä voidaan vahvistaa kehittämällä yhteiskunnallista arvokeskustelua. Tulevaisuusvaliokunta katsoo, että kunnat ja julkiset hankinnat ovat merkittävä kestävään kehityksen toimeenpanon ajuri.

Arvoisa puhemies! Globaaleja kestävyysaasteita voidaan ratkaista vain osaamistason nostolla ja nojautumalla tutkittuun tietoon. Suomen rajat ylittäviä positiivisia ja negatiivisia ulkoisvaikutuksia on seurattava, samoin luontopääoman ja inhimillisen pääoman kehitystä.

Värderade talman! Framtidsutskottet understöder i likhet med kulturutskottet och ekonomiutskottet en höjning av satsningarna på forskning och utveckling till fyra procent av bnp.

Tulevaisuusvaliokunta myös muistuttaa, että tieteen ja taiteen yhteistyö tukee osallisuutta ja tuottaa uusia näkökulmia kestävään elämäntapaan. Lisäksi tulevaisuusvaliokunta korostaa tarvetta mahdollistaa paremmin jatkuva ja kumulatiivinen oppiminen oppilaitosten yhteistyössä yritysten, yhdistysten ja järjestöjen kanssa niin, että opinpoluissa ja osaamisrekisterissä voidaan entistä paremmin hyödyntää myös virallisen tai muodollisen koulutuksen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista sekä tukea alueellisia vahvuuksia. Erityishuomiota tulee kiinnittää matalan koulutustason omaavien tavoittamiseen.

Ärade talman! Framtidsutskottet betonar också betydelsen av fritt bildningsarbete i den kontinuerliga inläringen och behovet att öka den grundläggande konstundervisningen på alla undervisningsstadier.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Tki:tä ja koulutusta on tärkeää suunnata vihreän siirtymän osa-alueille, ja niiden ympärille tarvitaan systeemitason suunnittelu-, kehitys-, tutkimus- ja liiketoimintaosaamista sekä talentikeskittymiä uusine yhteistyön muotoineen, uusien ekosysteemien rakentamista, kansainvälistä tutkimusta, koulutusta sekä tarvittaessa demonstraatio- ja pilottilaitoksia, suurten investointien vivutusta ja riskien jakamista.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusvaliokunnan teettämässä raportissa teknologioiden kestävyyspotentiaalista on kehitetty kriteeristö, joka mahdollistaa monenlaisten teknologioiden systemaattisen arvioinnin Agenda 2030 -tavoitteiden suhteen. Selvityksen perusteella kaikkiin tavoitteisiin liittyy suuria teknologisia mahdollisuuksia, muun muassa energiavaroit ja sähköistyminen, tekoäly ja digitaaliset kaksoset, autonomisesti liikkuvat robotit, 3D-tulostus ja älykäs robotiikka, sisäviljely, aurinkoenergia ja aurinkopolttoaineet, vihreät teolliset raaka-aineet, virtuaalitodellisuus, henkilökohtaiset mittalaitteet, tietokoneavusteinen oppiminen, transaktioiden digitalisaatio sekä alustat, joukkoistus ja jakamistalous.

Tulevaisuusvaliokunnan mielestä Suomi tarvitsee innovatiivisen, rohkean ja kansallisesta osaamisesta lähtevän Positiivinen kädenjälki -ohjelman. Kestävän kädenjäljen avulla voidaan myös vahvistaa myönteistä viestiä kestävyysmurroksesta, kun kestävä kehityksen haasteita tarkastellaan kestävä työllistävän kasvun näkökulmasta. Tulevaisuusvaliokunta kuitenkin muistuttaa, että kestävä teknologian kehittäminen edellyttää myös teknologian eettistä arviointia, parempaa sääntelyä sekä uuden teknologian yhteiskunnallisten ja terveysvaikutusten arviointia.

Tulevaisuuden teknologioihin liittyen on kuitenkin tuotava esille huoli Euroopan kyvyistä. Tällä hetkellä viisi suurinta yhdysvaltalaisista teknologiayhtiötä ovat yhtä arvokkaita kuin kaikki Lontoon pörssin, Saksan pörssin ja kaikkien Pohjoismaiden ja Baltian maiden pörssien lista-arvot yhteensä. Näissä pörsseissä on myös suuri osa eurooppalaisista teknologiayhtiöistä. Vastaavasti maailman 40 suurimman teknofirman joukossa on 21 yhdysvaltalaisista, kymmenen kiinalaista ja ainoastaan neljä EU-alueen yhtiötä. Näistä yhdysvaltalaisien yhtiöiden keski-ikä on noin 40 vuotta, kiinalaisten noin 25 vuotta ja eurooppalaisten yli 100 vuotta. Asiantuntijoiden mukaan Euroopassa kyllä syntyy startup-yrityksiä yhtä paljon kuin Yhdysvalloissa, mutta yritykset selvästi skaalautuvat muualla.

Ärade talman! Europa bör bli betydligt bättre på att utveckla och även kommersialisera och multiplicera för framtiden avgörande teknologiska lösningar.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kansalaiskeskustelussa on kyettävä tuomaan esiin erilaisia kantoja ja näkökulmia ja keskusteltava avoimesti sekä murroksen hyvistä että huonoista seurauksista.

Värderade talman! Också de mer tystlättna i samhällsdebatten såsom barn, unga, invandrare, personer med funktionsnedsättning och äldre måste tas med som aktiva och värdefulla aktörer i hållbarhetsomställningen.

Arvoisa puhemies! Päätöksenteon pohjaksi tarvitaan tietoa niin mahdollisuuksista kuin uhkistakin, mutta ilmastonmuutoksella, lajikadolla, pandemioilla, luonnonkatastrofeilla ja muilla romahduksilla pelottelu ei ole oikea tapa edetä kestävään kehitykseen. Parhaiten muutokseen innostavat positiiviset esimerkit maailmalta ja kotimaasta läheltä ihmisen

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

omaa arkea. Kestävästä tulevaisuudesta on tehtävä ihmisen kokoinen ja näköinen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

14.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Läpileikkaavana teemana sekä Agenda 2030 -selonteossa että lausuntovaliokuntien ja asiantuntijoiden lausunnoissa on tarve systeemisen kestävyysmurroksen aikaansaamiselle koko yhteiskunnassa. Tässä puheenvuorossa tuon esille joitakin kestävyysmurroksen välttämättömiä reunaehtoja.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa korostui ympäristön nopeasti huononeva tila. Maailman talusfoorumin mukaan ilmastonmuutoksen torjunnan epäonnistuminen ja luonnon monimuotoisuuden romahdus ovat nousseet kuuden vakavimman ihmiskuntaa uhkaavan riskin joukkoon. Vaikka useita asiantuntijoiden ja myös valiokuntien lausuntoja yhdistää näkemys tarvittavien systeemisten muutosten vaikeudesta ja raskaudesta, niin useimmat toteavat muutosten olevan samalla myös merkittävä taloudellinen mahdollisuus ja tulevaisuusinvestointi kestäväan työllistävään kasvuun.

Sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden rinnalla on puhuttava myös kulttuurisesta kestävydestä, sillä murrokselliset ratkaisut edellyttävät huomion kiinnittämistä niihin tapoihin, arvoihin ja merkityksiin, joiden varassa elämäntapamme rakentuu. Tarvitsemme kenties sivistyskäsitteen uudelleenmäärittelyä. Esimerkiksi kulutuksen eetos on sulautunut kulttuuriimme, ja koska kulutuskulttuuria olisi kestävyysmurroksessa suunnattava kiertotalouteen, muutoksen on tapahduttava myös yksilöiden identiteetissä ja toimintatavoissa, joihin puolestaan vaikuttavat yhteisöllisessä toiminnassa ilmenevät kulttuuriset tavat, tottumukset ja arvostukset. Kestävyysmurroksen kulttuurin tukemiseksi olisi syytä vahvistaa tieteiden välistä kestävyystutkimusta etenkin ihmistieteiden piirissä.

Arvoisa puhemies! Poliittikkajohdonmukaisuus on merkittävä osa Agenda 2030 -toimenpideohjelmaa, ja tulevaisuusvaliokunta on jo pitkään lausunut poliittikkajohdonmukaisuuden, ilmiöpohjaisen budjetoinnin sekä bkt-mittaria täydentävien kestäväan hyvinvointitalouden mittareiden tarpeesta, joilla voidaan seurata kestäväan kehityksen edistymistä pitkäjänteisesti yli budjetti- ja vaalikausien. Erityisen tärkeää on luontopääoman ja inhimillisen pääoman seurannan kehittäminen ja kytkeminen talouden seurannan yhteyteen. Meidän on opittava myös laskemaan toimimattomuuden hintaa eli sitä, mitä maksaa inhimillisesti, ekologisesti ja taloudellisesti, jos emme edisty kestäväan kehityksen tavoitteissa.

Tulevaisuusvaliokunta ehdottaa kehitettäväksi myös erityistä tulevaisuusarviointia, jolla voidaan arvioida ennakoititiedon hyödyntämistä lainsäädännön valmistelutyössä. Tarkastusvaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan yhteiskuulemisissa nousi esille myös tarve vahvistaa riskien arvioinnin, varautumisen ja ennakoititoiminnan välistä kytkentää valtionhallinnossa. Poliittikkajohdonmukaisuudessa korostuu myös ilmiöpohjaisen lähestymistavan, esimerkiksi ilmiöpohjaisen budjetoinnin, merkitys. Toimenpiteitä konkretisoivat, koordinoivat ja arvioivat tiekartat ja seurantamittarit ovat keskeisiä poliittikkajohdonmukaisuuden ja tietoon perustuvan päätöksenteon välineitä. Kehityksen etenemistä ja tavoitteiden saavuttamista tulee arvioida systemaattisesti yli hallituskausien.

Tärkeää on saada kaikki yhteiskunnan jäsenet, myös lapset, nuoret, maahanmuuttajat, erityisryhmät ja ikääntyneet, mukaan aktiivisiksi toimijoiksi ja kestävyysmurroksen teki-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

jöiksi. Konkreettinen yhteistyö lisää työn ja arjen toiminnan mielekkyyttä ja luottamusta siihen, että kukaan ei jää jälkeen eikä ketään jätetä yksin. Osallistuminen etenkin arkea muuttavista ja parantavista muutoksista päättämiseen on tehokas tapa edistää kansankunnan henkistä, tulevaisuuteen suuntaavaa resilienssiä. Kansalaiskeskustelussa on kyettävä tuomaan erilaisia kantoja ja näkökulmia ja keskusteltava avoimesti sekä murroksen hyvis-tä että huonoista seurauksista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana toivon viestin tärkeydestä. Useissa asiantun-tijalausunnoissa toivottiin tunnetason parempaa huomioimista viestinnässä. Ihmiset tarvit-sevat mahdollisuuden ympäristösyllisyyden, surun ja suuttumuksen tunteiden tunnusta-miseen, mutta samaan aikaan yhteisöllinen tuki, myötätuntoinen kohtaaminen, myönteiset tulevaisuuskuvat, ylpeydenaiheet ja merkityksellisyden ja toivon korostaminen ovat tär-keitä kaikille ja etenkin nuorille. Ne mahdollistavat tunteiden kanavoimisen kansalaisak-tiivisuudeksi. Tarvitaan entistä laajempaa viestintää siitä, että on monenlaisia toimia, va-lintoja ja kulutus päätöksiä, joiden kautta itse kukin voi kantaa vastuuta kestävyysmurrok-sen edistämisestä.

Vastuuta kestävästä kehityksestä ei kuitenkaan saa vyöryttää ensisijaisesti yksilötasolle, vaan päättäjien on luotava kestäväälle toiminnalle uskottavat ja toivoa antavat suuntaviivat ja edellytykset. Parhaiten muutokseen innostavat positiiviset esimerkit läheltä ihmisten omaa arkea, ja kuten puheenjohtajakin totesi äsken, kestävästä tulevaisuudesta on tehtävä ihmisen kokoinen ja näköinen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

14.31 **Mauri Peltokangas ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Agenda 2030, YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma, sovittiin YK:n jäsenmaiden kesken vuonna 2015. Se tuli virallisesti voimaan vuoden 2016 alussa. Maailmanlaajuisen toimintaohjel-man ytimenä ovat 17 yhteisesti hyväksyttyä tavoitetta ja niiden 169 alatavoitetta, jotka kos-kevat yhtäläisesti kaikkia jäsenvaltioita. Agendan ja kestävä kehityksen tavoitteiden saa-vuttaminen niin Suomessa kuin muissakin EU-jäsenmaissa on monelta osin kytköksissä Euroopan unionissa tehtävään päätöksentekoon. Suomi ja erityisesti Suomen nykyinen is-tuva hallitus ovat toimeenpanneet Agendaa alusta saakka määrätietoisesti. Itse asiassa Suo-messa hallitus on määritellyt yhdeksi isoksi tavoitteekseen niin sanotun osallistavan ja osaavan Suomen, joka on sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä, hiilineutraali yhteiskunta. Nyt käsittelyssä oleva selonteko on järjestyksessään toinen toimeenpanosuun-nitelma, joka on annettu selontekona eduskunnalle.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä näkee, että kehitysyhteistyön rahoitusta tulee tarkastella jatkossa nykyistä kriittisemmin, sillä kehitysyhteistyön kanssa tekemisissä olevien tahojen oma intressi on yleensä esittää kehitysyhteistyö erittäin myön-teisessä valossa. Suomalaisten veronmaksajien kehittyvien maiden hankkeisiin lahjoitta-malle rahalle tulee asettaa huomattavasti tiukempia reunaehtoja pitkäaikaisten tavoitteiden toteutumisesta. Toisaalta koronakriisin myötä on hyvä tarkastella myös kansallista ruoka-turvaa ja ruoantuotannon muutosjoustavuutta globaalista näkökulmasta. Perussuomalaiset näkevät, että Suomen on perusteltua huolehtia jatkossakin elintarvikehuoltovarmuudes-taan, jonka yksi kulmakivi on juuri vakaa ja hyvin toimiva kotimainen ruoantuotanto.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä korostaa, että kestävä kotimainen ruokajärjestelmä voi rakentua vain ja ainoastaan kannattavan kotimaisen alkutuotannon varaan, ei muuhun.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Alkutuotannon kannattavuuden vahvistaminen eri keinoin on tästä syystä erityisen tärkeää, ja toimintaohjelman toimeenpanossa tulee löytää konkreettisia toimenpiteitä ja kohdennuksia maatalouden tukiin siten, että niillä saavutetaan myös maataloustuotannon taoudellinen kestävyys. Alkutuottajien syyllistäminen ilmastopolitiikan varjolla tulee lopettaa. Lisäksi perussuomalaisten eduskuntaryhmä haluaa muistuttaa siitä, että tuotantoeläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi ovat osa kansallista laatustrategiaa ja vahvistavat näin koko ruokaketjun kestävyyttä.

Arvoisa puhemies! Me haluamme korostaa, että jo nyt suomalaisen naudanlihan tuotanto pohjautuu nurmiruokintaan eikä rehuna käytetä soijaa. Hallitusohjelman mukaisesti ilmastoruokaohjelman yksi tavoite on tukea yhteiskunnan siirtymistä kohti kestävästä ruokajärjestelmästä. Kestävästä ruokajärjestelmään kytkeytyvät myös suunnitelmat nostaa kalatalous ja porotalous kilpailukykyisiksi. Pidämme tärkeänä, että kehitettävät uudet innovaatiot ovat tuotteistettavissa ja mahdollistavat suomalaisten elintarvikealan toimijoiden vientitoiminnan laajentumisen.

Kestävässä metsätaloudessa tulee näkyä erityisesti toiminnan pitkäjänteisyys ja siten vaatimus politiikan ennakoitavuudesta ja muutosten hallitusta toteutuksesta. Suomessa vahvuutena metsätaloudessa voidaan pitää myös yritysten merkittävää roolia ja laajaa omaehtoista työtä Agenda 2030:n toimeenpanossa, mistä metsäteollisuuden vastuullisuussitoumukset ja metsäympäristöohjelma ovat hyviä esimerkkejä. Lisäksi metsätalouden ilmastotiekartassa on listattu useita toimia metsien kestävästä kasvun turvaamiseksi. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on jo aiemmissa lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että metsät on pidettävä hyvässä kunnossa, jotta ne voivat säilyttää luonnon monimuotoisuuden, ilmaston kannalta tärkeät tehtävänsä sekä metsätalouden tuottokykynsä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama näkökulma vielä hallituksen harjoittamasta työllisyyspolitiikasta. Kuten selonteossa todetaan, siirtyminen hiilineutraaliin talouteen osuu samaan aikaan laajemman työmurroksen kanssa. Hallitus on luvannut, että oikeudenmukaista siirtymää hiilineutraaliin talouteen tuetaan muun muassa koulutuksen ja työvoimapaalveluiden ja elinikäisen ohjauksen keinoin. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä näkee, että hallituksen tekemät työllisyystoimenpiteet eivät ole olleet riittäviä eivätkä myöskään realistisia. Itse asiassa hallitus on siirtänyt vastuuta tuleville hallituksille myös työllisyyssektorilla. Ne toimet, joita hallitus on tehnyt, ovat täysin kosmeettisia, kuten oppivelvollisuuden pidentäminen.

Me perussuomalaiset näemme, että Suomessa on palautettava pikaisesti poliittisen päätöksenteon keskiöön toimintaohje: ”Energianhinnalla on pystyttävä korvaamaan Suomen kaukainen sijainti kilpailijamaihimme ja maan sisäiset pitkät kuljetusmatkat.” Ainoastaan edullisella energianhinnalla on mahdollista kompensoida tuotteidemme markkinoille kuljettamisen pitkän matkan lisäkustannukset. Hallitus tuntuu nyt unohtaneen tämänkin politiikassaan täysin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

14.36 **Ville Kaunisto kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu ei olisi voinut tulla parempaan aikaan. YK:n ilmastokokous Glasgow’ssa päättyi viime viikolla. EU:ssa ja myös täällä eduskunnassa on parasta aikaa käsittelyssä massiivinen EU:n 55-valmiuspaketti. Monet kunnat ja kaupungit ovat uusien valtuustojensa voimin asettaneet kunnianhimoisia tavoitteita kohti kestävämpää yhteiskuntaa.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Monille meistä uutiset Glasgow'sta, EU:sta tai kotikuntiemme valtuustoista ovat joko liian paljon tai liian vähän. Itse kuulun ja kokoomuksen eduskuntaryhmä kuuluu tässä tyytyväisten joukkoon siinä, että konkreettisia toimia viedään eteenpäin. On hyvä, että huolta ihmiskunnan tulevaisuudesta kannetaan laajasti, monilla tasoilla, erilaisten ja erikokoisten toimijoiden työnä. Ympäristön nopeasti huononeva tila planeetallamme on tosiasia, jota ei voi kieltää eikä paeta.

Toisaalta tämän tosiasian tunnustamisen pitäisi sisältää myös ymmärrys siitä, kuinka isosta ja vaikeasta haasteesta on kyse. Ajattelen muun muassa maailman ilmatieteen laitoksen pääjohtajan Petteri Taalaksen viisaita sanoja siitä, että vaikka ilmastopäästöt lopetettaisiin tänään, ilmastonmuutos jatkuisi vuoteen 2060 saakka. Siksi tarvitaan pitkäjänteistä tekemistä, hyvää harkintaa ja maalaisjärkeä. Meidän päättäjäsukupolvemme on tehtävä tänään parhaamme, jotta lastemme ja heidän lastensa joukosta nousevat päättäjät voivat taa-ta omille lapsilleen nykyistä kestävämmän ilmaston ja yhteiskunnan. Maapallo on aina lainassa tulevilta sukupolvilta.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä suhtautuu positiivisesti ja rakentavasti myös käsittelyssä olevaan tulevaisuusvaliokunnan mietintöön Agenda 2030 -selonteosta. Mietinnössä on mielestämme realistinen arvio siitä, mikä on Suomen asema Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa olemme kestävässä kehityksessä maailman kärkimaita, mutta tehtävää riittää meillekin.

Kokoomus on yhtä mieltä tulevaisuusvaliokunnan kanssa siitä, että kansallisesti merkittävimmät kestävyysmurroksen pullonkaulat ovat ekologinen velkaantuminen, muita Pohjoismaita alhaisempi työllisyysaste sekä väestö- ja aluekehityksestä johtuva kuormitus julkiselle taloudelle. Tähän kokonaisuuteen sisältyvät myös yksinäisyyteen, mielenterveyteen ja liikkumattomuuteen liittyvät ongelmat, jotka heikentävät yksilön hyvinvointia ja aiheuttavat myös suuria yhteiskunnallisia kustannuksia.

Mietintö sisältää myös konkreettisia parannusehdotuksia siihen, miten jatkamme paremmin tästä eteenpäin. Kokoomus haluaa nostaa tässä esille erityisesti kolme kehityskohdetta:

1) Nykyisiä kestävä kehityksen politiikan rakenteita on selkeytettävä ja suoraviivais-tettava viimeistään seuraavassa hallitusohjelmassa. Työtä Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi tekevät monet tahot, mutta samalla koordinaatio eri toimijoiden välillä puuttuu. Riski päällekkäiselle työlle, siiloutumiselle ja sille, että tehtyä työtä ei hyödynnetä täysimääräisesti, onkin nykytilanteessa ilmeinen. Lisäksi Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi vaaditun kestävyysmurroksen johtaminen edellyttää ohjaavampaa mittaristoa, seurantaa ja arviointia.

2) Onnistunut kestävyysmurros edellyttää panostuksia koulutukseen ja tutkimukseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on yhtä mieltä tulevaisuusvaliokunnan kanssa siitä, että globaaleja kestävyysaasteita voidaan ratkaista vain osaamistason nostolla ja nojautumalla tutkittuun tietoon. Siksi kokoomuksen selkeä tavoite on tki-panostusten nostaminen 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

3) Koulutuksen ja tutkimuksen ohella muutos kohti kestävämpää yhteiskuntaa edellyttää nykyistä laajempaa teknologian ja sen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä suhtautuu avoimesti tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä esille nostettuun ehdotukseen Positiivinen kädenjälki -ohjelman luomisesta. Ohjelma olisi hyvä väline vahvistaa myönteistä viestiä kestävyysmurroksesta, kun kestävä kehityksen haasteita tarkastellaan kestävä työllistävän kasvun näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun: ”Se näyttää aina mahdottomalta, kunnes se on tehty.” Tämä Nelson Mandelan kuuluisaksi tekemä sitaatti sopii myös kuvaamaan edessä olevaa tehtäväämme kestävämmän Suomen ja maailman rakentamisessa. Ison muutoksen keskellä tarvitsemme toivoa, emme ääripäiden desibelidemokratiaa.

Emme kokoomuksessa usko siihen, että taloudellinen kasvu ja ilmastonmuutoksen vastainen työ olisivat toisilleen vastakkaisia asioita. Emme varsinkaan usko maailman pelastuvan syyllistämällä. Sen sijaan uskomme yhteistyön voimaan yksilöistä valtioihin saakka luottamalla ihmiseen. Nykyiset haasteet ovat ihmisten itsensä luomia. Siten myös ratkaisu näihin haasteisiin löytyy meistä itsestämme. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heikkinen, Hannakaisa.

14.42 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidämme puolisoni kanssa Rapakon maitotilaa Kiuruvedellä, 11. sukupolvessa. Poikamme olisivat 12. sukupolvi tilanpitäjinä. Aikanaan he itse päättävät, mitä elämässään tekevät. Sen tiedän, että maa on lapsilleni rakas.

Taannoin nuorempi pojistani kysyi: ”Äiti, saastuttavathan edes nuo lentokoneet enemmän kuin me maanviljelijät?” Pidätetty itku tuntui palana kurkussani, tuntuu edelleen. Mitä sinä, kuulijani, vastaisit?

Arvoisa puhemies! On menty jonkin rajan yli, kun kouluikäinen lapsi kysyy tällaista tai nuori pelkää maailmanloppua ja ahdistuu. Suomalaiset pellot, suomalaiset metsät, suomalainen maa: niissä ratkaisut ovat, niissä ratkaisut kasvavat. Puhtaat, kotimaiset, uusiutuvat ylös — saastuttavat, ulkomaiset, uusiutumattomat alas.

Silti sormella osoittaminen jatkuu. Silti syyllistäminen jatkuu. Silti järjettömyys jatkuu. Helsingin liha- ja maitopäätös on tästä viimeisin osoitus. Se on sulaa hulluutta. Silti hiili jatkaa täällä palamistaan. [Antero Laukkanen: Kyllä!] Joutuu kysymään: voivatko asioiden mittasuhteet olla enempää vääristyneet? [Sheikki Laakso: Ei!]

Arvoisa puhemies! Maailman johtajien kokous Skotlannissa antoi kuitenkin toivoa, kahdesta syystä. Loppupäätelmiin tuli: Fossiilisten ja etenkin hiilen käyttöä pitää vähentää. Toiseksi suurvallat Yhdysvallat ja Kiina alkavat yhteistyöhön. Tässä ovat asioiden mittasuhteet kohdallaan. Tässä on tietä tulevaisuuteen. Tässä on myös vastausta pojalleni, jos hän päättää jatkaa meidän aiempien sukupolvien työtä: Rakasta edelleen maata. Viljele ja varjele. Suomelle ja maailmalle olet ratkaisu, et ongelma.

Arvoisa puhemies! Välillä tuntuu, että joillekin maaseutu ja maakunnat ovat vain raaka-ainereservaatteja. Kyllä, luonnonvarat ovat siellä. Jonkun pitää kuitenkin korjata sato, hoitaa metsää. Päätösvalta metsien käytöstä tulee pitää meidän suomalaisten omissa käsissä. Se ei kuulu EU:lle.

Maaseudulla ja maakunnissa pitää ylipäätään pystyä elämään. Maaseutu ja maakunnat ovat ihmisten koteja ja kotiseutuja. Siksi keskusta ajaa hajauttavaa eikä keskittävää politiikkaa. Siksi koulutustakin pitää hajauttaa. Siksi ihmisillä pitää olla mahdollisuus kohtuuhintaiseen liikkumiseen. Emme hyväksy lisäkorotuksia polttoaineiden verotukseen. [Antero Laukkanen: Hyvä!] Päästöjä saadaan alas arkea kurjistamatta, ilman sormella osoittelua.

Maanviljelijät, ruokamme tuottajat, haluavat myös kehittää toimintaansa ilman syyllistämistä, järkevällä politiikalla. Puhtaat, kotimaiset, uusiutuvat ylös — saastuttavat, ulkomaiset, uusiutumattomat alas. Sillä tavoin kestävä huominen pojilleni Rapakon tilalla tai

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

jossain muualla, minne elämä heitä kuljettaakaan — jokaiselle lapselle ja nuorelle Suomessa, Euroopassa, maailmassa. [Tuomas Kettunen. Ylisukupolvisuus!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Petelius.

14.46 **Pirkka-Pekka Petelius vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Kestävä kehitys on ihmiskuntamme elinehto. Emme voi jatkaa elämäämme maapallolla nykyisellä tavalla — planeettamme ei yksinkertaisesti kestä sitä. Vihreät ovat ylpeitä hallituksen tavoitteesta luoda hiilineutraali hyvinvointiyhteiskunta, joka on linjassa Agenda 2030 -toimintaohjelman kanssa. Olemme kuitenkin huolissamme muutoksen toteuttamisen aikataulusta — me tarvitsemme lisää ilmasto- ja luontotoimia nyt.

YK:n globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 toimii tiekarttana hiilineutraalin ja sosiaalisesti oikeudenmukaisen hyvinvointiyhteiskunnan saavuttamiseksi. Sen keskeisenä tavoitteena on, että kaikki pysyvät muutoksessa mukana eikä kukaan jää kehityksestä jälkeen. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja reilu siirtymä kohti hiilineutraaliutta ovat vahvasti esillä niin valtioneuvoston selonteossa kuin tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä — näistä suurkiitos.

Jotta olemassaolomme olisi kestävällä pohjalla, meidän on saatava merkittävästi rajoitettua kasviuonekaasupäästöjä ja hillittyä ilmastokriisiä sekä luontokatoa. Meidän on saavutettava hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Keinoina avainasemassa ovat esimerkiksi fossiilienergian käytöstä luopuminen ja päästövähennykset kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Käytännön ilmastotyö tehdään suurelta osin kaupungeissa ja kunnissa, yrityksissä ja järjestöissä — meidän kaikkien arjessa. Ilmastokriisin torjuntaan tarvitaan meitä kaikkia mukaan.

Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Kunnianhimoisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan ohella kestävä kehitys edellyttää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja kaikkien ottamista mukaan muutokseen. Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen onkin yksi parhaita investoinneistamme tulevaisuuteen. Kestävä kehitys edellyttää sosiaaliturvan riittävää tasoa ja esimerkiksi tukia siirtymisessä ympäristöystävällisiin ratkaisuihin, kuten esimerkiksi öljylämmityksestä luopumiseen. Tulevaisuusvaliokunta korostaa mietinnössään myös riittäviä panostuksia koulutukseen ja jatkuvaan oppimiseen, jotta tulevaisuuden työelämän muutoksiin pystytään vastaamaan. Tätä me vihreät kannatamme lämpimästi.

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen globaalisti edellyttää vakautta, vahvaa demokratiaa ja ihmisoikeuksien toteutumista kaikkialla maailmassa. Valitettavasti koronapandemia on vienyt näiden tavoitteiden toteutumisen yhä kauemmas. Kriisin myötä eriarvoisuus on lisääntynyt, sukupuolten välinen tasa-arvo heikentynyt ja oppimistulokset karsineet. Äärimmäinen köyhyys on lisääntynyt ensimmäistä kertaa yli 20 vuoteen. Agenda 2030 osoittaa suunnan kohti demokratiaa, ihmisarvon kunnioittamista sekä yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja syrjimättömyyttä, ja sen tavoitteista on pidettävä kiinni. Kriisiaikana kestävän kehityksen merkitys korostuu, ja Suomen on pidettävä kiinni roolistaan ihmisoikeuksien, demokratian ja tasa-arvon puolustajana. Kehitysyhteistyön määrärahat on kyettävä nostamaan 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Kestävän kehityksen toimintaohjelman toteuttamista on nopeutettava. Aikaa tavoitteiden saavuttamiseen on enää alle kymmenen vuotta. Suomi saavuttanut hyvin sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden tavoitteensa mut-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

ta ei ekologisen kestävyuden tavoitteita. Tarvitsemme siis kiireesti lisää ilmasto- ja luon-
totoimia. Me tiedämme, miten rakentaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestä-
vää tulevaisuutta. Nyt siihen tarvitaan yhteistä tahtoa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivelä.

14.52 **Mai Kivelä vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuolleella planeet-
talla ei ole kehitystä, ei taloutta eikä hyvinvointia. Globaali ympäristökriisi on polttavin
kestävän kehityksen este. Jos ilmasto-olosuhteet ja luonnon monimuotoisuus maapallol-
lamme romahtavat, tuhoutuu samalla ihmisten elinympäristö ja mahdollisuutemme raken-
taa oikeudenmukaisempaa maailmaa.

Eriarvoisuus on valtava globaali ongelma ja kehityksen jarru. Siksi on tärkeää, että
Agenda 2030:n perustana on ajatus ”ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen”. Tavoitteiden to-
teuttamisessa siis kiinnitetään erityistä huomiota heihin, jotka usein jätetään syrjään.

Tällä viikolla vietetään Lapsen oikeuksien viikkoa. Köyhyyden puuttuminen ja kaik-
kien lasten kouluunpääsy perhetaustasta tai sukupuolesta riippumatta ovat avaintekijöitä
lasten hyvinvointiin. 200 miljoonaa kouluikäistä lasta ei käynyt koulua vuonna 2015.
Agenda 2030:een lisättiinkin tavoite saada kaikki lapset kouluun vuoteen 2030 mennessä.

Agenda 2030:n perusajatus ”ketään ei jätetä jälkeen” on nyt erityisessä vaarassa, koska
koronapandemian takia satojen miljoonien lasten koulunkäynti on estynyt. Tällä tulee ole-
maan mittavat vaikutukset ihmisoikeuksien toteutumiseen ja kestäväan kehitykseen. Mei-
dän tulee nyt tehdä kaikkemme, jotta voitamme tämän takaiskun. Suomen tulee jatkaa työ-
tään sen eteen, ettei ainuttakaan lasta jätetä syrjään. Me tarvitsemme pikaisesti tiekartan
sille, miten ohjaamme jatkossa 0,7 prosenttia bkt:stämme kehitysyhteistyöhön muiden
Pohjoismaiden tavoin.

Arvoisa puhemies! Ympäristökriisin hillitsemisessä on kyse maapallon resurssit tuhoa-
van elämäntavan suuntaamisesta kestäväälle pohjalle. Täytyy vähentää päästöjä ja ylikulu-
tusta mutta vielä keskeisemmin rakentaa uutta kestävää yhteiskuntaa. Arjen valintojen pi-
tää jatkossa tapahtua kestäväan kehikon sisällä. On mielipuolista, että meidän on ylipäättään
mahdollista valita elämäntapa, joka johtaa itsensä tuhoon, elämäntapa, jolla kavennamme
toisten elintilaa jossain muualla, elämäntapa, jota jatkamalla jätämme toiset jälkeen.

Vasemmistolaisen ilmastopolitiikan keskiössä on rakenteiden muuttaminen. Työ on ra-
kenteista keskeisin, sillä siitä saamme toimeentulomme. Ihmisen toiminnan sopeuttami-
nen planeetan rajoihin tarkoittaa joidenkin teollisuusalojen ja toimintatapojen alasajoa
mutta yhtä lailla toisten kasvamista. Esimerkiksi kiertotalous tarvitsee vahvan kemianteol-
lisuuden ja fossiiliton energiajärjestelmä tuulivoimaa. Ruoantuotanto tulee vääjäämättä
muuttumaan, ja siihen kannattaa varautua jo nyt. Kaikki tämä merkitsee uudenlaista työtä.

On myös ilmastopoliittinen kysymys, että yhteiskunta panostaa työntekijöiden uudel-
leenkoulutukseen. Jatkuvan oppimisen mallilla pidetään huoli, ettei ketään jätetä kehityk-
sen kerkasta.

Arvoisa puhemies! Vaikka Agenda 2030:n tavoitteiden toimeenpano on kesken ja edis-
tystä on tapahtunut, on toimia nopeutettava ja laajennettava tavoitteiden saavuttamiseksi.
Me tarvitsemme mittareita, joilla pystymme arvioimaan ekologista velkataakkaa, politiik-
katoimien vaikuttavuutta sekä kestäväan kehityksen edistymistä yli budjetti- ja vaalikau-
sien.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Useat valiokunnat painottivat lausunnoissaan politiikkajohdonmukaisuutta. Maailman-kauppa, ulko- ja turvallisuuspolitiikka, ilmasto- ja ympäristöpolitiikka ja jopa koulutuspolitiikka ovat kehityspolitiikan lisäksi alueita, joilla vaikutamme siihen, miten hyvinvointi maailmassa jakautuu. Lainsäädännön vaikutuksia on arvioitava etu- ja jälkikäteen kestävä kehityksen näkökulmasta. Suomen rajat ylittäviä ulkoisvaikutuksia on seurattava laajemmin, ja luontopääoman ja inhimillisen pääoman kehitys on tuotava talouden seurannan rinnalle. Myös julkisilla hankinnoilla on tässä suuri rooli.

Vasemmistoliitto katsoo, että meidän on Suomessa sovitettava elämämme ja taloutemme ympäristön reunaehtoihin tasa-arvoisemman yhteiskunnan ja ilmastokriisin oikeudenmukaisen hillitsemisen puolesta. Suomen kaltaisen vauraan maan on tuettava kestävä kehitystä myös muualla niin, ettei ketään jätetä. Siksi vasemmistoliitto kannattaa mietintöä.

14.57 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Kestävästä kehityksestä ja Agenda 2030:stä on tullut yhteiskunnassa laajasti hyväksytty tavoite. Eri-tyisen hienoa on se, kuinka monipuolisesti tänä päivänä puhumme kestävästä kehityksestä.

Målen i Agenda 2030 gäller inte bara miljön, utan också sysselsättning, ojämlikhet, konsumtion, flickors och kvinnors rättigheter, medborgarsamhället och så vidare.

Kansainvälisen monenkeskisen järjestelmän ylläpito on osa kestävä kehitystä ja keskeisessä asemassa sitoutettaessa maat ponnistelemaan tavoitteita kohti. On Suomen etu ja rooli tukea näitä prosesseja, myös itsemme vuoksi.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen eduskuntaryhmän ja RKP:n mielestä lähtökohdan kaikille päätöksille tulee olla se, että ne edistävät kestävä kehitystä. On yhtä lailla meidän vastuullamme pitää huolta, että päätökset Suomessa ja Euroopassa eivät esimerkiksi lisää päästöjä köyhemmissä maissa vaan että toiminnalla on Suomen ulkopuolisissa maissa myönteinen kädenjälki, aivan kuten ympäristövaliokunta toteaa.

Förra veckan avslutades klimatmötet i Glasgow. Trots att resultatet av mötet lämnade en del att önska finns det nu en tydlig riktning mot att stoppa uppvärmningen av klimatet till 1,5 grader. Det internationella samarbetet är av största vikt här, och det kommer nu att göras en årlig utvärdering av hur arbetet framskrider. De viktigaste åtgärderna vidtas under detta årtionde.

Arvoisa puhemies! Sosiaalinen kestävyys on merkittävä osa kestävä kehitystä. Pandemian aikana kehitys on ollut valitettavaa monissa maissa. Äärimmäinen köyhyys ja eriarvoisuus ovat lisääntyneet, sukupuolten välinen tasa-arvo on heikentynyt. Suomessa, joka on Euroopan toiseksi väkivaltaisim maa naisille, on väkivalta myös jäänyt piiloon. Koronavirus on monissa maissa vaikuttanut myös sisäiseen vakauden ja turvallisuuden heikkeneeseen, ihmisoikeuksien toteutumiseen ja demokratiakehitykseen. Pandemia ja viimeaikaiset tapahtumat Euroopassa ovat osoittaneet, kuinka tärkeää on, että pidämme yhteisistä periaatteistamme kiinni ja että kovassakin paineessa puolustamme oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia.

Kuten tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä todetaan, on kehitysyhteistyörahoituksen matala taso yksi Suomen suurimmista haasteista toimintaohjelman toteutuksessa. Suomalaisella on siis kirittävä, jotta olisimme uskottavia toimijoita pohjoismaisessa viiteryhmässä ja

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

globaalisti. Suomen tulisi jo tällä hallituskaudella lähteä korottamaan kehitysrahoitusta kohti 0,7:ää prosenttia bruttokansantulosta, jotta tavoite saavutetaan vuoteen 2030 mennessä. Glasgow'n lupaukset lisärahoituksesta ilmastonmuutoksen sopeutukseen edellyttävät myös toimia jo tällä vaalikaudella.

Ärade talman! Målen i Agenda 2030 är inte bara ett mellanstatligt projekt. De berör i allra högsta grad också företag och medborgare. Utrikesutskottet betonar till exempel i sitt utlåtande att främjandet av hållbar utveckling och ansvarstagande håller på att bli en grundläggande förutsättning för framgångsrik affärsverksamhet.

Staterna kan inte göra denna förändring ensamma. Det är viktigt att förmedla budskapet tydligt: att Finland och världen har förbundit sig till hållbar utveckling och vi vill vara med om att lösa globala problem.

I SFP vill vi framtona att politiken ska främja ökningen av offentliga och privata investeringar i forskning och utveckling samt företagens samhällsansvar som en del av företagens internationalisering. Även nationellt behöver vi lagstiftning om företagsansvar med ansvar för principerna om anständigt arbete och mänskliga rättigheter och möjligheter att ingripa för att rätta till skadlig verksamhet.

Det gäller också barnens rättigheter. Trots att man i världen i dag outröttligt har arbetat för att bli av med barnarbete är farligt arbete fortfarande vardag för 79 miljoner barn.

Arvoisa puhemies! Aika, jossa elämme, tuntuu olevan täynnä uhkakuvia ja epävarmuutta tulevasta. Välillä on kuitenkin hyvä muistuttaa itseämme ja toisiamme edesmenneen professori Hans Roslingin sanomasta. Hän muistutti meitä siitä, että elämme maailmassa, joka on yhä parempi yhä useammalle meistä. Kansainvälinen yhteistyö on tuottanut tulosta ja saanut aikaan muutoksia. Huoli tulevaisuudesta on meille ihmisille yhteinen. Juuri siksi meillä on myös toivoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen.

15.03 Antero Laukkanen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka se on vähän epätavallista, tässä ryhmäpuheessa haluan kyllä kiittää edustaja Hannakaisa Heikkistä. Se oli lämmin puhe, kiitos siitä. Se oli myös henkilökohtainen.

Arvoisa puhemies! Olemme heränneet kestäväen kehityksen tavoitteisiin noin sata vuotta liian myöhään — hyvä kuitenkin. Ei köyhyyttä, ei nälkää, julistaa Agenda 2030. Agenda 2030:n tavoitteet ja valtioneuvoston selonteon teemat ovat niin laajoja, ettei kaikkia olennaisia näkökulmia ehdi mitenkään käydä läpi. Keskityn tässä puheessa köyhyyteen ja nälkään.

Viime viikkojen tapahtumat, kuten Valko-Venäjän masinoima turvapaikanhakijoiden aalto, Glasgow'n ilmastoneuvottelut ja Etiopian sota, muistuttavat, että kehityspolitiikkaa ei voi erottaa ulkopolitiikasta, taloudesta, konflikteista eikä globaalista geopoliittisesta valtapelistä. Kaikki liittyy kaikkeen. Sodat, konfliktit ja toisaalta ruokasektorin kehittymättömyys ovat edelleen suurimmat nälänhätien syyt Jemenissä, Afganistanissa, Etiopiassa ja niin edelleen. Konfliktit estävät haavoittuvia yhteiskuntia panostamasta maatalouteen ja ruokaturvaan ja ihmisiä parantamasta omaa elintasoaan. Tämä johtaa myös ympäristön kannalta kestävämmään luonnonvarojen käyttöön ja biodiversiteetin häviämiseen. Näin oli myös Suomessa aikanaan.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Suomenkin historia on nälänhätien historiaa. On mahdollista, että täällä on kuoltu nälkään väkilukuun suhteutettuna enemmän kuin missään toisessa Euroopan kolkassa. Saamme olla aiemmille sukupolville kiitollisia hyvinvoinnista, jossa elämme. Tosin, arvoisa puhemies, nälkää on myös nyky-Suomessa. Leipäjonot eivät ole kadonneet, ja niissä toimivat järjestöt saavat roposia eduskunnan joululahjarahoista — jos edes saavat niitä. Kansallinen huoltovarmuustilanteemme on kansainvälisistä kehuista huolimatta heikolla tasolla. Koululaitoksemme tippuu Pisa-tilastoissa, eivätkä kaikki nuoret opi edes riittäviä äidinkielen taitoja.

Kuitenkin meillä on tahtoa ja varaakin auttaa myös muita ja tehdä ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja biodiversiteetin suojelemiseksi aitoja tekoja. Jos ajattelemme, että meidän pitää saada kaikki köyhyys Suomesta loppumaan ennen kuin voimme auttaa muita, niin muiden auttamisen päivää ei tule koskaan.

Tiedämme, että ympäristönsuojelun edellytykset ovat riittävä taloudellinen hyvinvointi, turvallisuus ja vakaus. Mikään yhteiskunta ei kestä syvää sosiaalista jakautumista ihmisryhmien välillä, olivat jakautumisen syynä sitten etniset tai kulttuurierot tai vaikka poliittiset näkemykset.

Suomi voi olla auttamassa kehittyviä maita ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja tekee sitä esimerkiksi maa- ja metsätaloussektorilla. Kansalaisjärjestöt ja kansainväliset organisaatiot tekevät ainutlaatuista työtä kouluttaessaan maanviljelijöitä vaikkapa uusia viljelysmenettelyjä saavuttamaan. Ilmaston muuttuessa tarvitaan erityisesti panoksia kestävään maatalouteen, globaalisti. Ruoka tuotetaan tulevaisuudessakin pääosin pelloilla, niityillä ja vesistöissä.

Tässä salissa on erilaisia näkemyksiä kehitysyhteistyöstä. Sitä ihannoidaan ja sitä kritisoidaan. On viisautta auttaa ja pitää yhteyksiä yllä. Viisautta ei ole eristäytyä. Kehitysyhteistyötä pitää tietenkin tarkastella kriittisesti, kuten kaikkea valtiontaloutta. Pidän valitettavana sitä, että emme edelleenkään ole sitoutuneet kehitysyhteistyön 0,7 prosentin tavoitteeseen ainakaan käytännön tasolla.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit haluavat kiinnittää huomiota asiaan, joka tulee tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä hienosti esille. Se on toivon viestin tärkeys. Voiko Suomesta puhua hyvinvointiyhteiskuntana, jos meiltä puuttuu toivo? Ironista onkin, että kun olen vierailut kehittyvissä maissa, siellä hyvin köyhilläkin ihmisillä on jotain, mitä meiltä puuttuu, eli toivoa.

Nuoret kokevat ahdistuksen ilmastomuutoksesta ja biodiversiteettikadosta meillä aivan erityisellä tavalla. Ilman toivoa tästä työstä ei tule mitään. Ilmastonmuutos voisi myös olla haaste, joka yhdistää ihmiskuntaa. Kuulimme Glasgow'sta, että jopa Kiina ja Yhdysvallat löysivät ilmastomuutoksen torjunnassa yhteisiä säveliä. Hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa ei rakenneta puhumalla tässä salissa vaan rakentamalla parempaa. Siihen tarvitaan kaikkia, myös yrityksiä ja yrittäjiä.

Yhteiskuntana meidän on tehtävä kaikkemme, jotta 2030:n yhteinen julistus toteutuu myös täällä Suomessa ja nälkä vähenee. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

15.09 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tätä Agenda 2030:n suurta urakkaa emme saa koskaan valmiiksi, jos emme saa kaikkia suoma-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

laisia mukaan. Yrityksistä tai kansalaisista en ole huolissani. Ne hoitavat varmasti oman osuutensa, jos me poliitikot emme sählää koko hommaa.

Poliittisen päätöksenteon pitää olla johdonmukaista ja ennustettavaa. Meidän poliitikkojen on näytettävä suuntaa ja luotava toivoa. On luotava edellytyksiä. On luotava mahdollisuuksia. Jokaisen opiskelijan, työntekijän ja yrittäjän on saatava olla oman elämänsä yrittäjä. Jokaisen suomalaisen on saatava mahdollisuus. Jokaisella pitää olla mahdollisuus tehdä valintoja ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja omaan ja lastensa tulevaisuuteen.

Mutta nyt on juhlapuheiden aika ohi. Kaikkien strategioiden äiti on panna asioita toimeksi ja saada uusia asioita aikaan. Yritykset ja kansalaiset kyllä kehittyvät ja menevät eteenpäin. Poliittinen päätöksenteko polkee paikallaan. Näin ei voi jatkaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Meillä on perusasiat kunnossa. Meillä on tilaa, meillä on tuulta, meillä on puhtaat sisävedet ja toimiva järjestelmä niin yhteiskunnassa kuin perustarpeissakin. Itämeren kunnosta olen todella huolissani, mutta siitä enemmän myöhemmin.

Tuulivoima on hieno tarina. Yhteiskunnan tuella saatiin hankkeisiin vauhtia, ja sen jälkeen on annettu markkinoiden hoitaa loput. Puheet ”Perämeren Persianlahdesta” eivät ole tuulesta temmattuja.

Teknologiaa meidän pitää hyödyntää paremmin. Koronan aikana etätöitä tekevät ottivat merkittävän askeleen. Samanlaisia digiloikkia tarvitsemme esimerkiksi sote-puolelle, missä kustannukset muuten karkaavat kokonaan käsistä.

Suomi on huolehtinut metsistään tähän asti hienosti ja niin huolehtii myös jatkossa. Emme kai päästä Euroopan unionista sellaisia jäsenmaita meitä neuvomaan, jotka ovat tuhonnet metsänsä?

Ydinvoima on tärkeä lenkki energiassa myös jatkossa, ja sen rooli pitää valvoa kuntoon EU:ssa. Saksa teki merkittävän virheen luopumalla ydinvoimasta ja jäämällä liikaa Venäjän maakaasun varaan. Meidän käytössä olevat ydinvoimalamme pitää käyttää loppuun. Uusien suurien rakentaminen on kyseenalaista niiden hinnan takia, mutta alalta kuuluu hyviä uutisia, kun Rolls-Royce kehitti vauhdilla miniydinvoimalan. Tekniikka on tuttua ydinsukellusveneistä. Myös Suomen Wärtsilä kehittää miniydinvoimaloita.

Suomen osuus koko maapallon päästöistä on promillen luokkaa, mikä on hyvä muistaa. Kaikkein vähiten tarvitsemme tällaisia moraalipostauksia, jollaisen Helsingin kaupunki teki päättäessään luopua liharuoan tarjoamisesta. Päätös oli märkä rätti kotimaisen lihatuotannon kasvoille. Kyllä ihmisten pitää itse saada päättää, mitä he syövät.

Yritykset hoitavat omia ilmastotavoitteitaan vauhdilla, joka on yllättänyt kaikki päättäjät. Markkinat kyllä toimivat, kun markkinoiden antaa toimia.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Koulutus ja tiede ovat pienen maan valttikortteja. Meidän on huolehdittava opettajien osaamisesta ja jaksamisesta. Tutkimuksen resursseista ei voi tinkiä. Mobiilipelien menestys ja tuore Wolt-kauppa näyttävät meille mallia ja antavat uskoa suomalaisen osaamisen uusiin digitaalisiin maailmanvalloituksiin. Tekoälyä käytetään jo paljon tuotannossa sekä tiedon haussa ja analysoinnissa. Tekoälyn käyttö tulee lisääntymään, ja se antaa paljon mahdollisuuksia tuotannon tehostamisessa ja laadussa ja myös energiansäästöissä. Tässä meillä on mahdollisuus olla edelläkävijänä.

Ekologinen velka ei ole meille suuri ongelma. Sen sijaan julkisen talouden alijäämä, julkisen velan kasvu sekä huoltosuhteen heikkeneminen ovat meille suuria ongelmia. 15 vuoteen näiden eteen ei ole tehty riittävästi.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Meidän pitää vaikuttaa niihin asioihin, joihin voimme vaikuttaa. Yritysten usko tulevaan, investoinnit ja kasvu luovat työpaikkoja ja vaurautta. Kun meillä on mahdollisuus panna työmarkkinat ja kilpailukykyimme kuntoon, miksi emme tee sitä? Tutkimusta ja tuotekehitystä tarvitaan enemmän. Tärkeintä on, että valtio esimerkiksi lainoja takaamalla antaa yrityksille selkänojan investointeihin. Yrityksiä pitää kannustaa myös verotuksen puolella.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Luotan yrityksiin, yrittäjiin ja työssäkäyviin suomalaisiin. He kyllä hoitavat hommansa. Meidän tehtävämme on antaa mahdollisuus menestyä. Kestävä tulevaisuus on ihmisen kokoinen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa annan 5 minuutin puheenvuoron ministeri Mikkoselle, ja sen jälkeen katsotaan, onko tarvetta debattiin. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

15.15 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 on ohjannut koko maailmaa kestävämmälle uralle vuodesta 2015 lähtien. Valtioneuvosto toi oman toimeenpanosuunnitelmansa selontekona eduskuntaan viime vuoden marraskuussa. Haluan kiittää eduskuntaa ja tulevaisuusvaliokuntaa perusteellisesta ja laajasta selonteon käsittelystä. Eduskunnan kannanotto laajentaa keskusteluumme tässä salissa Agenda 2030 -työtä laajemmaksi. Se nostaa esille koko yhteiskunnan kestävyysmurroksen tarpeellisuuden ja vie meidät yhteiskunnallisten arvokysymysten äärelle.

Globalisti Agenda 2030:n toimeenpano on taitekohdassa. Ennen koronapandemiaa olimme edistyneet köyhyyden ja nälänhädän vähentämisessä, lapsiterveyden edistämisessä ja sukupuolten välisen tasa-arvon lisäämisessä, mutta pandemia on tuottanut vakavaa taakkaa monen tavoitteen osalta.

Kansainvälisesti Suomi on maavertailujen kärjessä Agenda 2030:n toimeenpanossa. Me olemme pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa sosiaaliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuvat kohtalaisen hyvin. Nykyinen hyvinvointimme perustuu kuitenkin toiminnalle, joka ylittää maapallon kantokyvyn rajat. Kansainvälisen vertailun tulokset osoittivatkin, että suurimmat haasteemme liittyvät ekologiseen kestävyYTEEN, kuten kulutus- ja tuotantotapojen muutostarpeeseen, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastotoimiin sekä merien ja vesistöjen tilaan ja lisäksi muiden maiden tukemiseen Agenda 2030:n toimeenpanossa.

Hallitus pitääkin ekologisen velkaantumisen taittamista merkittävänä kysymyksenä. Ilmastokriisi ja luontokato etenevät hälyttävän nopeasti. Ekologinen velkamme johtuu suureksi osaksi ylikulutuksesta. Sitä voimme suitsia kiertotalouden malleja toteuttamalla ja irtautumalla fossiilisista energiamuodoista. Samalla, kun rakennamme kiertotaloutta, meidän tulee seurata ja vähentää talouden toiminnan vaikutuksia luontopääomaan ja hakea ratkaisuja luontopääoman vahvistamiseksi.

Kestävyysmurroksen systeeminen luonne on nostettu esille useissa asiantuntijalausunnoissa. Tämä on tärkeä asia. Kestävyysshaasteita ei voida selättää yksittäisiin ongelmiin keskittymällä tai yhden hallinnonalan toimilla, vaan ne vaativat järjestelmätason ymmärrystä ja siihen vaikuttavia toimia.

Eduskunta nostaa lausunnossaan lopuksi esiin sen, että tarvitsemme positiivisen tulevaisuususkon luomista ja mahdollisuuksien näkemistä synkistelyn sijaan. Olen tästä viestistä aivan samaa mieltä. Me hallituksessa näemme, että koko Agenda 2030 on itse asiassa toi-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

von ohjelma. Se antaa vision ja näyttää tien maailmaan, jossa ihmisten hyvinvointi on turvattu ja jossa voimme elää luonnon kantokyvyn rajoja kunnioittaen. Olemme tässäkin salissa moneen kertaan todenneet, että meillä on muutoksen avaimet käsissämme. On ratkaisuja, teknologiaa ja tietoa ja monesti tahtoakin. Meidän tulee pitää huoli siitä, että kaikki osallistuvat ja pysyvät muutoksessa mukana ja että kaikille löytyy oma mielekäs kulma ja tapa osallistua.

Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Kestävän kehityksen toimikunta on parhaillaan laatimassa kansallista Agenda 2030 -tiekarttaa. Se tulee olemaan koko yhteiskunnan positiivinen kertomus ja suunnitelma siitä, millä toimilla saavutamme kaikki Agenda 2030 -tavoitteet vuosikymmenen loppuun mennessä.

Valon pilkahduksia luotiin myös Glasgow'ssa viime viikolla. Maailman maat pitivät oven auki ilmastokriisin pysäyttämiseen 1,5 asteeseen. Pariisin sopimuksen sääntökirja saatiin valmiiksi. Yhteistyöhön maapallon tulevaisuuden vuoksi pystyttiin tilanteessa, jossa maailmaa leimaavat monet muut jännitteet. Nyt tarvitaan aiempaa pikaisemmin käytännön tekoja ilmastopäästöjen vähentämiseksi kaikkialla maailmassa.

Uuden kestävän kehityksen tarinan luominen ei ole yksistään hallituksen ja eduskunnan tehtävä, vaan siihen tarvitaan mukaan kaikki: kansalaiset, yritykset, julkinen hallinto sekä järjestöt ja muut toimijat. Tämä yhdessä tekeminen on myös Suomen Agenda 2030 -työn kantava periaate ja voimavara. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja sitten kysyn, onko halukkuutta debattiin. Ilmeisesti on, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja pyytämään V-painikkeella vastauspuheenvuoroja. — Debatin aloittaa edustaja Mäkisalo-Ropponen.

15.20 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Vielä mikrofoni päälle.

Kyllä. Kiitos, arvoisa puhemies! — On hienoa todeta, että olemme melko yhtä mieltä kestävän kehityksen tärkeydestä, vaikka painotukset ovat hiukan erilaisia. Toivon, että jatkossa kulttuurinen kestävyys nostetaan keskustelussa enemmän ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden rinnalle, koska kulttuuri heijastelee sitä, mitä yhteiskunnassa pidetään tärkeänä ja mitä me arvostamme. Meidän on yhdessä keskusteltava, millä keinoin vähennämme ekologista velkaantumista, mutta toisaalta, mitä uusia mahdollisuuksia ja toivoa kestävyysmurros meille antaa. Mahdollisuuksien näkemiseen ja hyvän tulevaisuuden rakentamiseen tarvitaan mielestäni tieteen, taiteen ja etiikan vuoropuhelua, ja tässä vuoropuhelussa meidän päättäjien pitäisi olla mukana ja tätä vuoropuhelua myöskin omalta osaltamme edistää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

15.21 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin edustaja Heikkinen äsken kysyi, minkä takia hänen kouluikäinen lapsensa tuntee syyllisyyttä ilmastosta. Minä olen sitä mieltä, että meidän on oikeasti lopetettava tämä pelon lietsominen ja

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

etenkin niiden ihmisten syyllistäminen, jotka eivät pysty tähän asiaan niin paljon edes vai-
kuttamaan. On surkuhupaisaa nähdä, että Glasgow'n kokoukseen isot johtajat lensivät
omilla lentokoneillaan sinne nukkumaan. Ja sitä ei oikeasti kompensoida sillä, että Helsin-
gistä tehdään lihaton. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Wallinheimo.

15.22 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Agenda 2030
— en usko, että saamme täällä suurta debattia aikaiseksi siitä, onko tässä ylivaalikautises-
sa ajattelussa tai missään muussa mahdollisesti probleemia. Mielestäni Suomi on onnistu-
nut tässä Agendassa valtavan hyvin, on yksi maailman parhaista, mutta Suomellakin on
tiettyjä ongelmia, ja tässä mennään siihen, että kyllä minun mielestäni vahva valtiontalous
on kestävä kehityksenkin paras ystävä. Hiukan olen huolissani siitä, mihin meillä on jat-
kossa varaa, jos täältä katsotaan näitä, että ”Suomi ei ole saavuttanut” tai ”joiden osalta
myönteinen kehitys on vaarantunut”, ja täällä tulee ”ylläpitää talouskasvua” aika lailla heti
kärkeen, joten tietyllä lailla toivoisin, että tässäkin tilanteessa uskaltaisimme ensin kasvat-
taa kakun, minkä jälkeen sitä voitaisiin sitten jakaa näihin kaikkiin hyviin tarkoituksiin.
Minä ainakin olen todella toiveikas sen suhteen, että Suomi tulee tässä jatkossakin pärjää-
mään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heikkinen, Hannakaisa.

15.23 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies!
Suomen pitää tehdä osansa ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi, mutta vain osansa. Ei
meidän pidä ampua itseämme jalkaan. Puhtaat kotimaiset uusiutuvat ylös, saastuttavat ul-
komaiset uusiutumattomat alas — siinä se on. Näin saamme päästöjä vähennettyä, luotua
samalla uutta työtä ja yrittäjyyttä Suomeen ja tehtyä osamme ihmisten arkea kurjistamatta.

Politiikan pitää olla reilua ja oikeudenmukaista koko Suomen ja kaikkien suomalaisten
kannalta. Keskusta ei hyväksy eikä tule hyväksymään ratkaisuja, joilla lasku maksetetaan
tavallisilla ihmisillä: työssäkävillä, pienituloisilla ja maaseudulla asuvilla. On aika keskit-
tyä oikeisiin ja oikeasti vaikuttaviin asioihin ja lopettaa ihmisten ruokalautasten syynäämi-
nen tai viljelijöiden ja autoilijoiden syyllistäminen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

15.24 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, hyvät ystävät! Meillä
on yksi maapallo, jonka kestävyys rajoissa meidän tulee toimia. Se, että ilmaston ja
luonnon monimuotoisuuden tavoitteilla on kiire, ja sen kertominen eivät ole kenenkään
syyllistämistä. Meillä on tiedostavia nuoria. Me täällä rikkaissa maissa ylikulutamme kaik-
ki, ja iso osa päästöistä ja luonnon tuhosta syntyy muualle kuin tänne meidän kotikulmil-
lemme. Tehtävää ja myös mahdollisuuksia on paljon.

Haluan vielä muistuttaa, että koronapandemia haastaa maailmanlaajuisesti nämä Agen-
da 2030 -tavoitteet ja niiden saavuttamisen. Se, että vuosituhattavoitteiden jälkeen halut-
tiin tällaiset kaikkialle maailmassa kohdistuvat johdonmukaiset tavoitteet, ei vain kehitty-
viin maihin kohdistuvia, kuten ne vuosituhattavoitteet olivat, ei saa tarkoittaa sitä, että me
käännyimme katsomaan vain itseämme ja omaa napaamme.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivelä.

15.25 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuoret nimenomaan ymmärtävät tämän kestävyyskriisin. Nuorten Agenda 2030 -ryhmä kysyi tulevaisuusvaliokunnalta, tarvitsemmeko radikaaleja yhteiskuntavisiioita ja muutoksia talousjärjestelmäämme tai elämäntapaamme, jotta tasa-arvo toteutuu ja ilmastotavoitteet toteutuvat, ja vastaus nimenomaan on, että kyllä me tarvitsemme. Esimerkiksi ilmastopaneeli arvioi, että suomalaisten kotitalouksien hiilijalanjäljen pitäisi pienentyä 70 prosenttia, jotta me olisimme ilmastotavoitteidemme mukaisesti kestävällä tasolla. Eli nuoret ymmärtävät tämän, ja tätä ylikulutuksen roolia nimenomaan ei pidä aliarvioida. No, osa tästä kestävyysmurroksesta tulee tapahtumaan joka tapauksessa. Se tulee tapahtumaan nopeammin kuin me edes osaamme odottaa ja meistä riippumatta. Yksi esimerkki on ruoantuotannon mullistuminen esimerkiksi teollisen proteiinin tuotannon myötä. Tätä ei kannata vastustaa, [Puhemies koputtaa] vaan tähän kannattaa varautua. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Strand.

15.26 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Kiitos myös ministerille kiitoksista valiokunnan puolesta.

Tässä tuli ryhmäpuheenvuoroissa paljon hyviä pointteja. Tässä esimerkiksi Mäkisalo-Ropponen puhui hienosti tästä toivon viestistä, Peltokangas puhui hyvin metsäteollisuudesta, Kaunisto taas ilmastomuutoksen torjunnan tärkeydestä ja näistä rakenteista, joista myös itse mainitsin tuossa avauspuheenvuorossa. Sitten erinomainen puheenvuoro kollegga Heikkiseltä: Suomen maaseutu on osa ratkaisua, ei ongelmaa, ehdottomasti. Edustajat Petelius ja Kivelä puhuivat hyvin siitä, kuinka ketään ei saa jättää jälkeen.

Biaudet talade om hur Agenda också handlar om sysselsättning och jämställdhet och inte minst social hållbarhet.

Laukkanen taas puhui hienosti köyhyyden torjunnasta ja auttamisesta, ja edustaja Harkimo puhui teknologiasta ja siitä, kuinka muun muassa sote-puolella sitä tulisi hyödyntää.

Joten halusin kiittää näistä hienoista ryhmäpuheenvuoroista. — Tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen.

15.27 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Se oli hyvä veto. [Keskeltä: Kyllä! — Naurua] Kiitos. Ehdottomasti. Tässä oli niin sanottu toivon näkökulma.

Rouva puhemies! Agenda 2030:n ensimmäinen tavoite on poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta, ja sitten Suomen kohdalta todetaan, että Suomessa ei ole kattavan sosiaaliturvan ansiosta äärimmäisessä köyhyydessä eläviä. Ymmärrän, mitä tällä on haettu, mutta tämä ei ihan pidä paikkaansa. Meillä jopa vauraassa Espoossa reilu 30 henkilöä asuu ihan metsissä — siis metsissä — äärimmäisessä köyhyydessä.

Kyllä meillä pitäisi olla rohkeutta puhua myös suomalaisesta köyhyydestä sen oikeilla nimillä. Me aina menemme sen taakse, että kun tämä on niin sanottua suhteellista köyhyyttä, mutta meillä on aivan valtavasti ihmisiä, jotka ovat köyhyydessä, joka on ihan jotain

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

muuta kuin suhteellinen köyhyys. Sen takia tässäkin kohdassa, vaikka [Puhemies koputtaa] ymmärrän globaalin vastuun, pitää myös olla rohkeutta katsoa kotimaahan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

15.28 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomihan on hyvä maa. Se näkyy esimerkiksi siinä, että Suomi on muiden Pohjoismaiden rinnalla kestävän kehityksen vertailujen kärjessä. Totta kai haasteitakin riittää. Kulutamme paljon. Maailman mittakaavassa suomalaisten kulutus on pisara meressä, mutta ei ole mahdollista, että kaikki kuluttaisivat samaan tahtiin kuin me. Meidän kulutuksemme ei siis maailman ongelmia ratkaise, mutta meidän esimerkkinne voi sen tehdä. Uudet teknologiat luovat totta kai uskoa tulevaan, mutta kaikkea ei kuitenkaan voi laskea kehityksen varaan. Jo olemassa olevia keinoja on toteutettava määrätietoisesti. Fossiilisista polttoaineista luopuminen esimerkiksi vaihtamalla öljylämmitys maalämmöksi on jo tätä päivää. Meillä on [Puhemies koputtaa] tarvittavia keinoja ja tieto myös siitä, mitä pitäisi tehdä. Tarvitaan tahtoa, [Puhemies koputtaa] kuten monissa asioissa muutenkin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sjöblom.

15.30 **Ruut Sjöblom kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi on kiistatta ihmiskunnan tulevaisuuden suuri haaste. Jos emme onnistu sen hillitsemisessä, tulemme elämään elinolosuhteiltaan kaikin tavoin vaikeammassa maailmassa.

Haluan erikseen nostaa tässä keskustelussa esille nyt nämä julkiset hankinnat. Suomesa vuosittain tehtävien julkisten hankintojen arvo on jopa 35 miljardia euroa. Näin suuria taloudellisia voimavaroja hyödyntämällä on mahdollista tehdä todellisia valintoja kestävämmän maailman ja tulevaisuuden puolesta. Tarvitsemme eettisempiä ja ekologisesti kestävämpiä julkisia hankintoja. Hankintapäätöksien tekemiselle on asetettava sitovia kriteereitä hiilijalanjälkeen ja ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyen. Lakiin kirjattavien sitovien kriteerien myötä voisimme uskottavasti edistää kansallisten ilmastotavoitteidemme saavuttamista ja samalla varmistaa, ettei julkisia varoja päädy epäeettisesti toimiville, työntekijöitään hyväksikäyttävälle [Puhemies koputtaa] tai heidän ihmisoikeuksiaan rikkoville toimijoille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Petelius.

15.31 **Pirkka-Pekka Petelius vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia siitä, että täällä on suhteellisen — niin kuin edustaja Wallinheimo sanoi — laaja käsitys siitä, että tämä ohjelma, Agenda 2030, on tarpeellinen ja hyvä. Siinä on niin monta tulokulmaa, että jokaiselle riittää oma painotuspisteensä. Minun mielestäni se sateenvarjo on tämä luonnon niin sanottu luontokato.

Mutta ensimmäinen näistä 17 kohdastahan on äärimmäisen köyhyyden poistaminen maailmassa — kun täällä puhuttiin köyhyydestä — ja ongelma ei itse asiassa oikeastaan ole köyhyys vaan varallisuuden epätasainen jako. 1 prosentti maapallon väestöstä omistaa 50 prosenttia varallisuudesta. Tämä on semmoinen, mikä on siellä ensimmäisenä.

Sitten haluan muistuttaa vain siitä, että ei ole syyllistämistä se, että meillä Suomessa ekologinen kulutusjalanjälki on kahdeksankertainen verrattuna esimerkiksi Intiaan, vaan

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

se on tutkittu fakta, ja silloin meillä tietotaidollamme ja teknologiallamme on velvollisuus yrittää auttaa niitä, [Puhemies koputtaa] jotka ovat hädän tarpeessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Vielä edustaja Kettunen, ja sitten ministerien puheenvuorot. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

15.32 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Haluan kiittää kaikkia puheenvuoroista: todella hyviä puheenvuoroja. Niin kuin tuossa jo edustaja Laukkanen totesi, tämän Agenda 2030:n tavoitehan on poistaa köyhyys, ja olen kyllä samaa mieltä edustaja Wallinheimon kanssa siitä, että vahva valtion kassa on köyhän ihmisen paras ystävä.

Mitä tulee nyt tähän yleiskeskusteluun ylipäättänsäkin, niin toivoisin, että me lähtisimme Santeri Alkion vahvan aatteen ja ideologian tielle, nimittäin kaiken politiikanteon keskiöön tulisi asettaa aina ihminen. Silloin alueellinen, sosiaalinen ja taloudellinenkin oikeudenmukaisuus tulisi toteutumaan. Se on hieman nyt unohtunut tässä ajassa, ja tukisinkin jokaista hieman pohtimaan ja tutustumaan Santeri Alkion ajatuksiin ja kirjallisuuteen.

Haluan vielä kerran kiittää edustaja Heikkistä ansiokkaasta, hyvästä puheenvuorosta. Nimittäin meillä maataloustuottajatkin tänä päivänä ovat ahdingossa — ja maataloustuottajien keskusjärjestökin on tänä päivänä tarjonnut lihakeittoa tuolla Narinkkatorilla [Puhemies koputtaa] — niin että pidetään huoli siitä, että suomalainen maatalous voi ja jatkuu hyvin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensin ministeri Harakka, 2 minuuttia, ja hänen jälkeensä ministeri Mikkonen, 3 minuuttia.

15.33 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko on valmisteltu poikkihallinnollisesti, ja useat Agendan tavoitteet liittyvät liikenteeseen ja viestintään. Tällä hallituskaudella muun muassa korotetaan perusväylänpidon rahoitusta, kohdennetaan kertaluonteisia investointeja kävelyyn ja pyöräilyyn ja ratojen sähköistämiseen ja jatketaan laajakaistaohjelmaa. Myös liikenteen päästöjen puolittaminen edellisen hallituksen tavoitteen mukaisesti on välttämätön osa Agendan toimeenpanoa.

Kun aikani on rajoitettu, haluaisin kuitenkin keskittyä omaan toimialaani liittyvään digi- ja datatalouden kehitykseen, johon valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Strand kiinnitti ansiokkaasti huomiota.

Euroopan unionin viimeaikaiset aloitteet digitaalisen suvereniteetin eli omavaraisuuden vahvistamiseksi ovat tervetulleita. Ne selventävät datatalouden sisämarkkinoiden pelisääntöjä, portinvartijayhtiöiden sääntelyä ja verotusta sekä digitaalisten alustojen toimintaa. Parhaimmillaan ne luovat tilaa innovaatioille ja reilulle kilpailulle, jotka tuovat Suomelle merkittävää korkean arvonlisän vientituloa ja myös parantavat kansalaisten palveluita ja elämänlaatua sekä lisäävät yhdenvertaisuutta.

Tässä selonteossa ei ehditty esitellä hallituksen toimia digitaalisuuden ja datatalouden päätöksenteon tehostamisesta. Tämän mahdollistavat digiministereiden ryhmä, jossa puheenjohtajuus kiertää kolmen keskeisen ministeriön vetäjän kesken mutta johon koko hallinto tuo oman panoksensa, sekä siihen liittyvä digitoimisto, joka on valtioneuvoston yksi ja yhteinen osoite yritysten ja kansalaisten yhteydenotoille.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Euroopan unionin teknologisen kehityksen strategiaan kuuluu kunkin jäsenvaltion digitaalinen kompassi, ja digiministerit ovatkin ensi töikseen antaneet toimeksiannon valmistella Suomen kompassiohjelma ripeästi tavoitteena olla Euroopan ensimmäinen ja esimerkki muille. Tämä on pienen maan tapa lisätä yhdenvertaisuutta yritysten, yksilöiden ja yhteiskunnan osalta mutta myös vaikuttaa EU:n tärkeysjärjestyksiin ja painopisteisiin. On mahdollon kuvitella, että Agendan kestävyystavoitteet ja ilmastonmuutoksen torjunta voivat toteutua ilman digitalisaatiota ja datan hyödyntämistä, ja siksi Suomen erityinen rooli maailmassa onkin tuottaa tietoteknologialla ratkaisuja maailman ongelmiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Mikkonen, ja 3 minuuttia.

15.36 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos hyvästä keskustelusta, kiitos hyvistä ryhmäpuheenvuoroista, jotka monipuolisesti nostivat eri näkökulmia esiin tästä laajasta paketista, ja kiitos myös valiokunnalle hyvästä työstä, näistä konkreettisista kannanottoehdotuksista, mitä täällä on 14 kappaletta lueteltu. Ajattelen itse myös niin, että kun tämä on meidän yhteinen asia, meidän 2030-tavoitteet — tämä on globaalisti yhteinen, tämä on Euroopassa yhteinen, Suomessa kansallisesti — niin on hyvä, että me lähestytään monista eri näkökulmista ja me etsitään niitä ratkaisuja, miten me varmistetaan, että me päästään näitä tavoitteita kohti.

Täällä monessa puheenvuorossa nostettiin esiin eri tavoitteita, haasteita niiden suhteen. Todellakin, jos mietitään tavoitteita Suomen osalta, se iso kuvahan on, miten me tämä ekologinen kestävyys varmistetaan, ja silloin nousevat kysymykset meidän kulutustottumuksista, kestävästä tuotannosta ja se haaste, että meidän kulutuksesta aiheutuvia ongelmia itse asiassa valuu paljon meidän rajojen ulkopuolelle, kun tuotetaan tavaroita muualla. Toisaalta meillä olisi paljon ratkaisuja annettavana. Tietysti meidän oma kokonaiskulutusmäärä absoluuttisesti on globaalisti pieni, mutta suhteellisesti se on suuri, ja jos me pystytään löytämään niitä ratkaisuja, tarjoamaan niitä muille esimerkiksi kiertotalouden avulla, jossa Suomessa on vahvaa osaamista ja tekemistä, niin sillä on todella iso vaikutus ja meidän kädenjälkemme on huomattavasti suurempi.

Olen myös iloinen siitä, että julkiset hankinnat nousivat tässä esiin, koska siinä on se toinen tapa. Meidän julkiset hankinnat ovat valtavan suuria, ja niille asetetuilla erilaisilla hankintakriteereillä on myös merkitys siinä, miten me omalta osaltamme varmistamme kestäviä kulutustottumuksia ja kestävää tuotantoa.

On ihan totta, kun esimerkiksi tämä köyhyyden poistaminen on yksi Agenda-tavoitteista, että vaikka tietysti Suomi on valtiona hyvinvoiva verrattuna moneen köyhään, kehittyvään maahan ja meidän köyhyys on erilaista, niin kyllä meilläkin köyhyyttä keskuudessamme on. Esimerkiksi asunnottomuus on yksi semmoinen konkreettinen asia, minkä eteen meidän tarvitsee vielä enemmän tehdä työtä. Hallitus on tällä kaudella tähän vahvasti tarttunut, ja nyt onneksi koronasta huolimatta — niistä uhkista, mitä siihen liittyy — asunnottomuus ei ole kuitenkaan lähtenyt kasvuun, mutta siinäkin meillä on vielä työtä tehtävänä, ja todellakin nämä monimuotoisuus- ja ilmastokysymykset ovat oleellisia.

Täällä puhuttiin siitä, että tarvitaan taloutta, jotta voidaan tavoitteita saavuttaa, mutta tärkeintä on se, että se talous tehdään kestävästi. Se rakennetaan sen kestävyuden pohjalle, jotta se talouskin jo itsessään edistää näitä tavoitteita, eikä lähdetä siitä, että ensin meidän pitää jotenkin taloudella, joka ei ole niin kestävä, [Puhemies koputtaa] tuottaa tuloja ja sit-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

ten sen avulla edistää näitä tavoitteita. Myös se taloussysteemi pitää rakentaa niin, että se itsessään on kestäväällä pohjalla. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitos. — Ja sitten siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen.

15.40 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Selonteko on hyvin jäsennelty, ja tulevaisuusvaliokunnan mietintö on kattava ja yllättävänkin tasapainoinen. Kysehän on maailmanlaajuisesti ihmisten ja yhteiskuntien tulevaisuuden turvaamisesta ja Suomen osallistumisesta siihen. On selvää, että yhteiskunnallisen kehityksen tulee olla kestäväällä pohjalla. Suomen kannalta sen kuuluisi tarkoittaa sitä, että ei pidä velkaantua loputtomasti, kuten parhaillaan tapahtuu.

Selonteossa Suomi sitoutuu vahvasti EU:n jäsenyyteen ja unionin kehittämiseen sekä EU:n yhteisten arvojen mukaiseen politiikkaan. Tuota EU-sitoutumista minä en allekirjoita enkä myöskään siihen liittyviä arvoja — eikä varmasti enemmistö Suomen kansastaakaan, koska näyttää siltä, että EU:sta on tulossa uskonnollinen järjestelmä ja alistava totalitaria, jossa demokratia muuttuu irvikuvakseen ja ihmisoikeudet poljetaan maahan ja tasa-arvo ymmärretään sairaalla tavalla.

Erikoinen on myös mietinnön maininta siitä, että Suomessa luotetaan viranomaisiin ja oikeusjärjestelmään, sillä tuo luottamus on kylläkin ollut kovalla koetuksella viime aikoina varsinkin koronatoimenpiteiden ja sananvapausrajoitusten suhteen. Eikä tästä ole kuin pari viikkoa, kun maamme ylin virkamiesjohto kokoontui puhemiehen johdolla pohtimaan kansanedustajien syytesuojan heikentämistä. Miettikää nyt, hyvät kollegat: valta kuuluu kansalle eikä tuolle mädälle virkakoneistolle, joka ei enää palvele kansaa ja joka kuvittelee vielä, että kansan pitäisi palvella sitä.

Arvoisa puhemies! Muutamat asiantuntijat ovat huomauttaneet selonteon olevan hyvin kaupunkikeskeinen, mikä on kovin huono suunta kestäväälle kehitykselle. Lisäksi asiantuntijat kritisoivat selontekoa muun muassa taloudellisten vaikutusten arvioinnin puuttumisesta. Se ei ole yllättävää, sillä ideologiansa mukaan nykyinen valtiojohto ei näe valtion velkaantumisessa mitään ongelmaa.

Niin ikään ideologisista syistä selonteko mainitsee Suomen suurimmiksi haasteiksi ilmastotoimet sekä kehitysyhteistyörahoituksen matalan tason. Ei kuulosta sekään kovinkaan järkevältä — siis ilmastotoimet, jotka ovat ennen koronahuijausta olleet maailmanhistorian suurimmat huijaustoimet.

Hallintovaliokunnan lausunnossa on käsitelty myös ongelmallista maahanmuuttoa, mikä mietinnössä on ilahduttavan asiallisesti otettu huomioon. Tulevaisuusvaliokunta huomioi myös lausuntojen eriävät mielipiteet ja korostaa avoimen keskustelun välttämättömyyttä. Valiokunta muistuttaakin, että kyse ei useinkaan ole siitä, kuka on väärässä ja kuka oikeassa, vaan erilaisia vaihtoehtoisia näkökulmia ja painotuksia on useita ja että suomalaisen kansalaisyhteiskunnan on kyettävä käymään avointa keskustelua. Keskustelukulttuuriamme on muutenkin kehitettävä asiallisempaan suuntaan siten, että toisella tavalla ajattelevia ei heti ryhdytä demonisoimaan, kuten nykyään hyvinkin helposti tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tulevaisuusvaliokunta kannustaa positiivisuuteen, sillä mietinnön mukaan pelottelu ei ole oikea tapa edetä kestävään kehitykseen. Aika toiveikas on tuo valiokunnan kokonaisviesti tähän aikaan, jossa ihmisiä juurikin ohjataan pelolla. Eikä

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

tämän hetken maailmantilanne eivätkä nykyiset kehitysnäkymät todellakaan tarjoa tulevaisuudelle muuta kuin kaaosta.

Sanon sen nyt tässäkin suoraan: maailma on sodassa, elämme siis kolmatta maailmansotaa. Kansasta iso osa on jo vetänyt hätäjarrut päälle tukemalla VKK-kansanliikettä, jonka yksi päätehtävä on irrottaa Suomi meneillään olevasta globaalista hullunmyllystä. Pääsivivi—Kekkonen-linja on se tuleva linja, jolla Suomi jälleenrakennetaan hyväksi meille suomalaisille. [Puhemies koputtaa] Siinä ei tarvita EU:ta eikä euroa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskela.

15.45 **Jari Koskela ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä käydään läpi lukuisia asiantuntijoiden antamia kriittisiä näkemyksiä Agenda 30 -selonteosta. Selonteko ei huomioi riittävästi systeemisiä muutoksia ja kestäväen kehityksen tavoitteiden ristiriitaisuuksia. Myös tavoitteiden taloudellinen toteutettavuus on jäänyt asiantuntijoiden mukaan liian vähälle huomiolle. Kokonaisvaltainen ajattelu ja vaikuttavuusarviot ovat hallituksen esityksessä olleet valitettavan usein puutteellisia. Hyvänä esimerkkinä hallituksen harkitsemattomasta kestäväen kehityksen nimissä tehdystä toimesta on turvetuotannon nopeutettu alasajo. Turpeentuotanto on laskenut niin rajusti, että huoltovarmuutemmekin on uhattuna, vaikka se piti turvata. Turve korvautuu tuontienergialla, mikä ei ole välttämättä kestävää. Samalla on vaarannettu kotimaisten kasvualustojen ja kuivikkeen tuotanto.

Parhaillaan käsitellään myös EU-taksonomiaa, jossa määritellään, millaiset sijoitukset ovat ympäristön kannalta kestäviä. Taksonomia on etenkin metsätalouden kannalta monin tavoin ongelmallinen. Metsissä pitäisi kasvattaa vähintään kolmea puulajia, ja yhdenkään osuus ei saisi olla alle 20 prosenttia. Suomalaisista 10 prosenttia omistaa metsää, joten tällä taksonomiolla on suuri vaikutus. Komissaari McGuinness vieraili Suomessa ja vakuutteli metsiemme kansallisen päätäntävällän säilymisestä. Hänen puheensa eivät kyllä täysin vakuuttaneet ja jättivät kyllä epävarmuuden tilan, tuleeko näin tapahtumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kestäväen kehityksen tavoitteet ovat Suomessa ja muuallakin sidoksissa Euroopan unionin tavoitteisiin. Tässä yhteydessä on pakko puhua EU:n suunnitteilla olevasta ilmastorahastosta. Rahaston koko olisi 72,2 miljardia eli neljäsosa suunnitteilla olevasta päästökaupasta kerättävästä rahasummasta. Suurimmat edunsaajat olisivat Puola, 17,6 prosenttia, Ranska, 11,2, Italia, 10,8, Espanja, 10,5, ja Suomi saisi enimmillään noin puoli prosenttia. Suomi maksaisi rahastoon 1 230 miljoonaa, ja saisimme takaisin 387 miljoonaa, eli takkiin tulisi taas yli 800 miljoonaa. Solidaarisuuden nimissä tietysti ehtona on, että meidän pitää vielä sijoittaa kansallista rahaa omasta päästökaupasta samat 387 miljoonaa, jotta saamme EU:lta omia rahojamme samansuuruisen summan takaisin. Koko päästökauppa on neljä kertaa suurempi eli vajaat 300 miljardia, ja meidän kokonaisosuutemme olisi siis noin 4,8 miljardia, josta todennäköisesti saisimme vain murusia takaisin.

Arvoisa puhemies! Mihinkä olemme nyt matkalla? Tässähän on nyt rakenteilla sosiaalirahasto, jossa tuetaan niitä, joiden elinkustannukset kasvavat ilmastotoimien takia eniten. Tuki kohdentuu siis niin sanotuille energiaköyhille kansalaisille, joiden energiakustannukset ovat liian korkeita tuloihin nähden. Meillä on kattava sosiaaliturvajärjestelmä, joka huomioi käytännössä energiaköyhyyden. Etelä-Euroopan maissa ei ole yhtä toimivaa jär-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

jestelmää; siis Italiassa, Ranskassa ja Espanjassa ihmiset ovat keskimäärin varakkaampia kuin meillä, mutta heiltä puuttuu yhtä toimiva sosiaalijärjestelmä kuin täällä meillä on.

Tämä ehdotettu sosiaalirahasto rankaisee taas kerran meitä hyvästä, toimivasta järjestelmästä. EU:n sosiaalirahasto tarkoittaa, että EU käytännössä ottaa roolia eri maiden sosiaalipolitiikassa, joka on perinteisesti ollut kansallisen päätäntävällän alla, ja näin se pitää ehdottomasti olla myös jatkossa. Ei voi olla mahdollista, että suomalaiset veronmaksajat joutuvat jatkuvasti tukemaan muita maita, ensin elpymisvälineellä — juuri olemme päättäneet lähteä antamaan lisää aikaa Etelä-Euroopan kriisiytyneille pankeille — ja nyt sitten vielä rikkaiden Euroopan maiden köyhiä lähdemme tukemaan. Tilannehan on täysin kestävä. Unohdamme tässäkin asiassa taas oman maamme.

Emme voi toimia EU:n sosiaalitoimistona edes minkäänlaisen solidaarisuuden nimissä. Kansaa ei voi loputtomasti verottaa, ja halpaa lainarahaa ei saa ikuisesti. Päästökaupan nimissä kansalaisia rangaistaan kohtuuttomasti. Tällaista EU:ta ei Suomen kansa halua. Meidät ryöstetään nyt, ja kuten ministeri Saarikko viime viikolla hyvin tiivistä hallituksen toimintamallin, nyt on otettu käyttöön jo lasten säästöpossutkin. En ainakaan itse halua tätä viestiä viedä lapsille ja lastenlapsille.

Päästökaupan nimissä luodaan siis uusi rahankeruujärjestelmä, jonka kansa maksaa solidaarisuuden nimissä, ja muodostetaan tämä sosiaalirahasto. [Puhemies koputtaa] Tämä on tulonsiirtomekanismi ja jälleen iso askel kohti liittovaltiota. [Puhemies koputtaa] Tämä ei voi olla hyväksyttävä reitti kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen poissa. — Edustaja Kivisaari.

15.51 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Osalle ihmisistä tarvittavien kestävä kehityksen toimien taloudellinen taakka on varsin suuri. Toivotaan siis, että tulevaisuus toisilla tullessaan paremmat ja myöskin huokeammat keinot. Monille elämä on jatkuvaa taistelua, jossa huolta kannetaan seuraavasta päivästä ja seuraavasta viikosta, ei tulevista vuosikymmenistä ja vuosisadoista.

Moni muutos kohti kestävämpää kulutusta on myös iso investointi. Valtion on, totta kai, avitettava ja tultava mukaan kustannuksiin, mitä onneksi on jo tehtykin. Vaikka eriarvoisuus Suomessa on maailman mittakaavassa pienekköä, on harvalla meistä taloudellisia resursseja ostaa vaikkapa sähköautoa tai uusia kotinsa lämmitysjärjestelmää. On siis hyvä myös muistaa, että joskus kestävä kehitys on käyttää vanha loppuun.

Monilla kestävä kehityksen toimenpiteillä on kiire, tai niiltä on aika jo loppunut. Toimenpiteet on kuitenkin pystyttävä toteuttamaan oikeudenmukaisesti. Agenda 30:n kantavana teemana onkin, että kukaan ei saada jäädä matkan varrelle. Äärimmäinen köyhyys on kyettävä poistamaan samalla, kun huolehdimme ympäristöstä.

On myös mahdotonta jättää ihminen ja talous pois kestävä kehityksen yhtälöstä. Säästäväisyys on hyve, mutta joskus elämästä elämisen arvoista tekee myöskin maltillinen kulutus. Haave taloudellisesti turvatumasta tulevaisuudesta on osa ihmisyyttä.

Puhemies! Keskustalle on tärkeää, että ihmiset saavat valita asuinpaikkansa ja että koko Suomi pidetään mukana kehityksessä. Maailmanlaajuisesti on keskityttävä perusasioihin, siis puhtaaseen ruokaan, puhtaaseen veteen ja puhtaaseen energiaan. Kestävä kehityksen näkökulmasta suomalainen euro voi hyvin olla käytetty myös ulkomailla. Erityisesti suomalainen koulutusvienti ja metsäosaaminen voisivat näytellä paljon isompaakin roolia.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Puhemies! Olen luottavainen, että tästäkin selvitään. Välillä edistymme, ja välillä tulee takapakkia. Suurin osa meistä tunnustaa ja tunnistaa tosiasiat, eikä kukaan meistä pääse niitä pakoon.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

15.54 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Agenda 2030 handlar ju om de globala målen för hållbar utveckling, och här har det kommit fram väldigt många synpunkter kring på vilket sätt det här berör oss allihopa.

Det finns en global samsyn kring att vi inte kan fortsätta leva på samma sätt som vi har gjort tidigare. Det krävs åtgärder som ska ske, och som redan sker och har skett på alla nivåer. Det sker både globalt, nationellt, kommunalt men också i hemmen, i företagen. Kommunerna har en väldigt viktig roll i den här helheten, och jag vet att det i många kommuner just nu funderas kring just hållbarhetsstrategier. Bland annat i min hemkommun i Malax godkände vi vår hållbarhetsstrategi i måndags.

Det har blivit en naturlig del av vår diskussion, det här med Agenda 2030, även om vi kanske inte använder begreppet 2030, utan vi pratar om hållbarhet i stället. Det handlar också, precis som framgick här, om dels att hjälpa internt i Finland men också att kunna hjälpa utanför vårt land.

Agenda 2030 -tavoitteet ovat todella laajat: hyvinvointia, ympäristöä, kehitystyötä, köyhyyttä mutta myös esimerkiksi työllisyyttä ja koulutusta. Kestävästä kehityksestä tulee puhua todella monipuolisesti, kuten täällä salissa nyt kyllä tässä on jo puhuttu, ja siitä, mitkä mahdollisuudet Suomella on.

Selonteossa koulutus on vahvasti tunnistettu osana kestävää tulevaisuutta, ja hyvä niin, että osaamista korostetaan tässä, koska meneillään on Lapsen oikeuksien viikko. Tasavertainen koulutus kaikille on todella tärkeää, ja kaikille maailman lapsille tulisi taata oikeus käydä koulua, kuten myös näissä Agenda 2030 -tavoitteissa on otettu esille. Tarvitaan avoimuutta ja tasa-arvoista ja laadukasta koulutusta, ja tähän tulee myös liittää jatkuvaa oppimista ja myös elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Tiedetään myös, että oppimiseroja on aika paljon, ja niitä tulee kaventaa. Niitä on tullut myös koronan aikana. Varsinkin, sanotaan, perustaitoihin tulee panostaa paljon tulevaisuudessa, koska tiedetään, että tulevaisuuden ammateissa tarvitaan paljon osaamista just näissä perustaidoissa. Esimerkiksi lukutaito on aikamoinen haaste monelle.

On tärkeää, että me tehdään yhteistyötä tässä, kaikki osapuolet, niin että me luodaan mahdollisuudet päästä näihin tavoitteisiin, jotka Agenda 2030 meille antaa, mutta olen varma, että Suomi on se maa, jolla on hyvät mahdollisuudet [Puhemies koputtaa] päästä näihin tavoitteisiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Löfström.

15.57 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Vi ärver inte jorden av våra föräldrar, utan vi lånar den av våra barn. Det här är ett känt ordspråk som för mig har betytt ännu mer sedan jag själv blev förälder för första gången förra året.

Vi debatterar här i dag statsrådets redogörelse för Agenda 2030 Mot ett klimatneutralt välfärdssamhälle, och det tar fasta på de 17 globala mål som FN har fattat för vägen till ett

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

hållbart samhälle. Jag vill tacka framtidsutskottet och deras ordförande Joakim Strand för ett mycket fint arbete i riksdagen med riksdagens svar på regeringens redogörelse. Det här är en ödesfråga, inte bara för Finland, utan för hela mänskligheten. Vi måste säkerställa att vi inte lever över våra tillgångar samt också säkerställa att vi når våra klimatmål så att också kommande generationer kan bo och förvalta jorden både i Finland och i världen som helhet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Översättning.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.00 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Maailman suuria, monimutkaisia ja moniulotteisia ongelmia ei ole mahdollista ratkaista ilman kokonaisvaltaista kestävä kehityksen lähestymiskulmaa. YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 luo pohjan ja tavoitteet oikeudenmukaiselle, kestävälle ja paremmalle huomisolle. Useita kestävä kehityksen tärkeitä ja kunnianhimoisia tavoitteita on ympäri maailmaa onnistuttu lähestymään 2010-luvulla. Lähes kahden vuoden ajan maailmaa ravistellut koronapandemia on kuitenkin pysäyttänyt tämän suotuisan kehityksen ja uhkaa vaikutuksillaan äärimmäisen huolestuttavalla tavalla kaikkien kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista niin Suomessa kuin maailmalla. Pandemian myötä muun muassa eriarvoisuus on lisääntynyt ja sukupuolten välinen tasa-arvo heikentynyt ja oppimistulokset ovat kärsineet. Äärimmäisen köyhyys lisääntyy nyt ensimmäistä kertaa 20 vuoteen. Koronapandemian seurauksena kielteisiä vaikutuksia on kohdistunut myös maiden sisäiseen vakauteen ja turvallisuuteen sekä ihmisoikeus- ja demokratiakehitykseen. Näitä esimerkkejä ei tarvitse etsiä kaukaa, vaan Euroopan unionissakin on jäsenvaltioita, joissa oikeusvaltion ja demokratian tila rapautuu.

Arvoisa puhemies! On tärkeää muistaa, etteivät koronan myötä unohdu ihmiskunnan muut suuret haasteet, kuten ilmastonmuutos, luontokato ja globaali eriarvoisuus. Pitkäänkestävää työtä kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi on koronasta huolimatta jatkettava. Myös kriisin keskellä tulee tavoitella ja rakentaa parempaa maailmaa. Aikaa tavoitteiden saavuttamiseen on enää alle kymmenen vuotta. Kuten Glasgow'n ilmastokokous jälleen osoitti, globaalisti kunnianhimoista poliittista tahtoa erityisesti ilmasto- ja luontokysymysten osalta on vaikea parsia kasaan. Tästä huolimatta tarvitsemme niitä kiireesti. Toivoa ei pidä menettää.

Kansalaisyhteiskunta ja nuoret ansaitsevat kiitoksen siitä, että muistuttavat systemaattisesti tilanteen vakavuudesta ja kiireestä. Agenda 2030:n näkökulmasta Suomen heikkouksiin, kuten luonnonvarojen ylikulutukseen, ei paneuduta niille kuuluvalla vakavuudella. Elämme yhdellä pallolla, jonka kestävyys rajoissa toimiminen on kaiken elämän elinehto. Ympäristötavoitteissa onnistuminen on muissa tavoitteissa onnistumisen ehto — mutta myös mahdollisuus viedä kestäviä suomalaisia ratkaisuja maailmalle.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä onkin hyvä nostaa hiilijalanjäljen rinnalla esiin positiivisempi näkökulma, hiilikädenjälki. Hiilikädenjäljen kasvattaminen luo suomalaisille yrityksille, elinkeinoelämälle ja muille toimijoille valtavasti mahdollisuuksia. Maailman mai-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

den kiristäessä ilmastotavoitteitaan kysyntä puhtaille ratkaisuille on globaalisti kasvamassa. Esimerkiksi Kiina, USA, Japani, Etelä-Korea, Etelä-Afrikka ja Kanada ovat hiljattain ilmoittaneet uusista, tiukemmista ilmastotavoitteista. Tavoitteiden saavuttamiseen ne tulevat tarvitsemaan paljon uusia ratkaisuja. Eräiden arvioiden mukaan jo puolet maailman kokonaistuotannosta tehdään hiilineutraalisuuteen sitoutuneissa maissa. Tämä kehitys luo lähitulevaisuudessa valtavat markkinat puhtaille ratkaisuille. Suomalaisilla yrityksillä on hyvät mahdollisuudet päästä näille markkinoille. Meillä on paljon korkean tason osaamista, ja siitä tulee pitää kiinni.

Suomalaiset yritykset tarvitsevat kuitenkin tukea hiilikädenjälkensä kasvattamisessa. Suomen asema kansainvälisillä ilmastovientimarkkinoilla ratkaistaan tämän päivän poliittisilla päätöksillä. Puhtaiden ratkaisujen kasvaville markkinoille pääsemisessä on kyse vientivetoisen taloutemme tulevaisuudesta. Hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että yrityksemme alkavat kehittää puhtaita ratkaisuja ja kasvattavat hiilikädenjälkeään viemällä niitä maailmalle.

Arvoisa puhemies! Kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtajana en voi olla korostamatta liikaa toimintaohjelman tärkeitä tavoitteita 16 ja 17, jotka koskevat rauhaa ja globaalikumppanuutta. Globaalikumppanuuden näkökulmasta kehitysrahoitustavoitteet — 0,7 prosenttia bruttokansantulosta ja vähiten kehittyneille valtioille 0,2 prosenttia — sekä kehittyvien maiden oman taloudellisen kyvyn ja resurssipohjan vahvistaminen ja eri politiikkatoimien johdonmukaisuus kuuluvat oleellisesti juuri tuohon kumppanuuteen. Vaikka Suomen sijoittuminen kansainvälisessä kestävässä kehityksen vertailussa on kärjen tuntumassa, on juuri maamme kehitysyhteistyörahoituksen taso yksi sijoitusta alentava tekijä. Suomella on myös erityinen tehtävä pitää yllä ihmisoikeuksia, [Puhemies koputtaa] oikeusvaltioperiaatetta ja demokratiaa sekä erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksia, naisten ja tyttöjen oikeuksia, [Puhemies: Aika!] joiden painotus jäi pohjoismaisesta näkökulmasta liian kevyeksi Agenda 2030:n tavoitteissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että Euroopan tulevaisuudesta käydään hyviä keskusteluja eri puolilla Eurooppaa. Agenda 2030 on varmaan sellainen paperi, jossa sitä pystytään linjaamaan, mutta toivon, että kiinnitettäisiin oikeisiin asioihin huomiota. Tällä hetkellä Euroopan unionin talouspolitiikkahan perustuu sääntöjen rikkomiseen. Onko siinä mitään järkeä, että on tehty Euroopan unionin perussopimus, jonka mukaan velanoton pitäisi olla kielletty, ei voida ottaa syömävelkaa Euroopan unionin toiminnan pyörittämiseen? On sovittu, että ei makseta toisten maiden velkoja eikä anneta takuita velanmaksusta. Kaikki nämä on tehty. Jos joku organisaatio lähtee sille tielle, että rikkoo tietoisesti sopimuksia ja näyttelee sen jälkeen viatonta, että ”en se ollut minä”, niin se on ihan varma, että jonain päivänä se homma loppuu. En lähde luettelemaan esimerkkejä, mutta kaikkien tiedossa on, mitä se tarkoittaa.

Kun aikanaan sovittiin Maastrichtin sopimuksessa — vuonna 93 tuli voimaan — pienten jäsenvaltioiden vaatimuksesta nimenomaan se, että toisten maiden velkoja ei makseta eikä takuita anneta, niin tämä lauselmä tuli sen takia, kun silloinen EU ensimmäisen kerran historiassaan sai reilusti poliittisia oikeuksia plus sitten oikeuden käsitellä rahaa enemmän. Sitä varten nämä säännöt tulivat. Miten niille on käynyt? Niillä on pyyhitty roskakorin pohjia — käytännössä ne ovat arvottomia tänä päivänä.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Velanotonhan piti olla kielletty, mutta ei se enää ole. Kun tämä koronavirus iski Eurooppaan, niin siinä kyllä ymmärrän hyvin sen, että komission komissaarit lähtivät sille tielle, minkä Winston Churchill aikanaan viitoitti, että ”hyvää kriisiä ei kannata jättää käyttämättä”. No, se kyllä käytettiin ja ensimmäinen elvytyspaketti pistettiin pystyyn. Onhan se kummallista, kun sen väitettiin olevan elvytyspaketti, vaikka silloin, kun säännöt laadittiin, koronasta ei ollut mitään tietoa, mutta se kriisi vain sattui niin hyvään aikaan, että se voitiin ikään kuin kytkeä sen kylkeen. Siellä oli ihan muita perusteita kuin itse tämä pandemia. Pandemia on hoidettu hyvin, siitä ei käy ollenkaan moittiminen. Tosin siinäkin kaikki me muistamme, tuoreessa muistissa on se, että kun me tilasimme Euroopasta unionin kautta erilaisia tarvikkeita, hengityssuojaimia ynnä muita, niin miten kävikään. Tavarat Suomelle viipyivät. Minkä takia? Sen takia, että suuret Euroopan maat ottivat ne haltuun itselleen keltään kysymättä. Oma suu on säkkiä lähempänä aina. Otetaan kaverilta pois, ettei kaveri saa, koska minä sitä tarvitsen. Tämä panee miettimään, onko eurooppalaisella yhteistyöllä tulevaisuutta, jos moraali on tällä tasolla.

Ilmastonmuutosta toki Euroopan pitää torjua, se on ihan oikein, mutta meidän pitää tunnustaa tosiasiat. Nythän me on tehty semmoinen temppu, että Suomelle on laskettu semmoiset päästöt, joita ei ole olemassakaan, ja päästöjä on liioiteltu ja nieluja vähätelty. Jos me jonain päivänä hyväksymme sen lopullisesti, me annamme väärillä tiedoilla tästä maasta pois rahaa. Nyt tuntuu, että pitää maksaa ilmastorahastoihin ja vaikka minne miljardeja. Maksetaan pois vain, mutta sen esittäjän pitää kyllä samalla esittää, mistä ne rahat kerätään. Nykyinen meno, jossa työnnetään rahaa sinne sun tänne ja kaikki otetaan velaksi, ei voi jatkua pitkään. Väitän, että ensi vuosi on ehdottomasti sillä rintamalla viimeinen. Sen jälkeen pitää järki löytyä tähän maahan. Ei Euroopan unioni velvoita meitä mihinkään pakotoimiin. Meillä on edelleen itsenäinen valtio, joka harjoittaa veropolitiikkaa, talouspolitiikkaa ja sosiaalipolitiikkaa itsenäisesti liittymissopimuksen puitteissa. Nämä politiikan lohkot eivät kuulu EU:lle, mutta kun tänäkin päivänä talousvaliokunnassa käsitelimme asiaa, niin kas kummaa, taas isketään suomalaisten kukkarolle ja määrätään ylimääräisiä veroja.

Sen jälkeen, kun ensimmäinen elvytyspaketti hyväksyttiin toukokuun 17. päivä, on Euroopan unioni muuttanut valtavasti luonnettaan. Tälle ei auta kyllä kenenkään hymähdellä. Kun katsoo tätä salia nyt, niin täällä on puolenkymmentä edustajaa puhemies mukaan lukien tällä hetkellä. Voisi sanoa, että tätä keskustelua voisi luonnehtia neljällä kirjaimella: evvk, sanoisivat nykynuoret. Ei kovin montaa henkilöä tämä keskustelu näköjään kiinnostaa, ja kysymys on kuitenkin koko mantereemme tulevaisuudesta.

Kun Afganistanin tilanne lähti kriisiytymään, kuten kaikki tiedämme, tai nyt tällä hetkellä on Puola—Liettua-kriisi, niin oliko Euroopalla mitään lihaksia toimia? Ei varmasti ollut. Afganistanin hoitivat tyylikkäästi Nato-sotilaat, ja suomalaiset saatiin sieltä terveinä ja elävinä pois. Ja mitä tapahtuukaan Puolan ja Latvian rajoilla? Sielläkin Euroopan unionin näkyvyys on kovin ohutta. Elikkä me eurooppalaiset olemme tärkeissä asioissa poissa, mutta näissä pikkujutuissa, joissa käydään pienten jäsenmaiden kimppuun, me olemme älyttömän tärkeitä.

Suomella on maailman mittapuulla hyvä maine, sitä älkäämme hukatko, mutta se maine on helppo hukata tällä menolla, että ajamme oman taloutemme polvilleen [Puhemies koputtaa] ja sen jälkeen olemme naapureista riippuvaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

16.10 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Itse en aio sen kummemmin laajentaa tätä keskustelua Euroopan unioniin, mutta sen verran kyllä totean lyhyesti: Taisivat olla edustaja Koskela ja myös edustaja Hoskonen, jotka ainakin vähintään rivien välistä totesivat, että tämän sosiaalirahaston tielle on kyllä äärimmäisen vaarallista lähteä. Sen sanon kyllä ihan Euroopan unionin ystävänä, että jos esimerkiksi Ranskallekin joudutaan kierrättämään jonkun uuden rahaston kautta, oliko se, 8 miljardia, niin koska Ranskan talouden koko bkt taitaa olla noin 3 000 miljardia, kyllä sieltä paukkuja löytyy omasta takaa rakentaa sosiaaliturvajärjestelmää tai muuta, niin kuin Pohjoismaatkin ovat tehneet. Sille tielle toivottavasti ei lähdetä.

Haluaisin vielä lyhyesti kiittää tulevaisuusvaliokunnan puolesta erittäin hyvistä ryhmäpuheenvuoroista ja muutenkin monipuolisesta keskustelusta nimenomaan liittyen siihen toivon viestiin ja siihen, että fokusoidaan niihin asioihin, joista ollaan samaa mieltä ja joissa Suomi voi tuoda globaaleilla areenoilla ratkaisuja, on sitten kyse maataloudesta tai energia- ja ympäristöteknologiasta tai mistä tahansa, ja tuodaan yhdessä maailmalle ratkaisuja eikä kinastella keskenään tässä pienessä maassa, joka loppupeleissä on yhden kaupungin kokoinen Shanghaissa. Yhdessä — Tillsammans.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.12 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme hiilineutraaliutta, ja jos mietitään tätä kokonaisuutta tässä, niin onhan se näin, että kokonaisuuden hallinta on pielessä, jos me suomalaiset aletaan kohta joutua maksamaan puolalaisten sähkölaskuja. Ei se kyllä oikein asialliselle tunnu.

Kehitysyhteistyön rahoja on tutkitusti laitettu vuosien mittaan moniin erilaisiin kohteisiin, ja ne eivät ole kaikki kuitenkaan toimineet ihan niin kuin on oletettu. Ne eivät ole kohentaneet paikallisten elintasoa tai välttämättä kovinkaan parantaneet elämää. Nyt pitäisi aika tarkalla kammalla tosiaan seuloa nämä asiat, mitä hyötyä näistä on ollut, ja jokainen kohde katsoa ihan erikseen, mitä näistä on ollut hyötyä ja mitä on saavutettu. Kyllä niille yli jääville rahoille olisi käyttöä ilman muuta täällä kotimaassakin.

Huolestuneena olen seurannut sitä, että kotimaisesta turvetuotannosta ollaan tekemässä ilmastopahis — ja on jo tehtykin. Se on todella huolestuttavaa. Ja toinen asia, mistä on tehty ilmastopahis, tuntuu olevan ruoantuotanto. Pitäähän meillä kotimaassa olla ruoantuotantoa jo pelkästään ihan huoltovarmuudenkin takia. Minkähänlaisilla laskelmilla yleensä lasketaan sitten sitä, jos mietitään, että ulkomailta tuotu ruoka olisi muka ekologisempaa? Ei se kyllä sitä ole. Tässä olemme kuulleet puheita ruoantuotannosta, ihan asiallisia sellaisia. Kyllä kotimainen ruoka ja lähiruoka ovat varmasti ekologisuuden suhteeltaan aina parempi vaihtoehto kuin tuodut ruokatarvikkeet.

Tämä turvetuotannon romahtaminen on oikeastaan aika huolestuttavaa. Helsingin Sanomat uutisoi marraskuussa, että turpeentuotanto on romahtanut eikä turvetta enää tuoteta riittävästi huoltovarmuuden takaamiseksi. Tästäkin on syytä olla huolissaan. Kotimainen turve on ollut erittäin tärkeä energianlähde, kun puhutaan huoltovarmuudesta. Kyllä varmasti Huoltovarmuuskeskuskin on tästä huolissaan. Turve on ollut myös hyvä kuivikealusta eläinpuolella ja kasvualusta. Jos miettii, että tosiaan turpeelle käy niin kuin näyttää käyvän, niin miten jatkossa: miten huoltovarmuus varmistetaan, ja miten saadaan eläimille kuivikkeita, entäs tämä puutarha-asia? Kyllä pitää olla huolestunut siitäkin, mitenkä saadaan jatkossa tomaattia, kurkkua ja salaattia kotimaisia versioita.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Turvetta kuitenkin tarvitaan tulevaisuudessakin. Jos miettii, että Venäjältä ja Baltiasta aletaan suunnitella turvetuotannon lisäämistä, kun kysyntää riittää, niin kyllähän se on niin kuin aika hölmöläisten hommaa, jos Suomi alkaa tuoda turvetta Baltiasta, vaikka meillä itsellä olisi mahdollista sitä tuottaa. Jotenkin tuntuu, että kokonaisuuden hallinta on hyvin pahasti, [Puhemies koputtaa] hyvin pahasti pielessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto poissa. — Edustaja Heikkinen, Hannakaisa, olkaa hyvä.

16.15 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Ratkaisut ilmaston lämpenemisen hillitsemiseen ovat ja kasvavat suomalaisessa maassa. Metsiä pitää pystyä kestävästi käyttämään myös tulevaisuudessa pitäen samalla huolta luonnon monimuotoisuudesta. Kuten valtiovarainministeri Saarikko on todennut, metsät kuuluvat meille suomalaisille, ne eivät kuulu EU-komission päätettäväksi.

Ei metsissä, luonnonvaroisamme ja kotimaisessa ruoassa ole kuitenkaan kyse pelkästään ilmastoasioista. Kyse on myös huoltovarmuudesta, kuten tässäkin keskustelussa monissa puheenvuoroissa on tullut hyvin esille. Epävarmassa maailmassa meillä pitää olla omasta takaa energiaa, ruokaa ja muuta välttämätöntä. Globaalistikin maatalouden tärkeä tehtävä ilmastonmuutoksessa on ruokahuollon turvaaminen ja nälänhädän vähentäminen. Myös tässä Suomella on valtavasti annettavaa ja myös valtavasti mahdollisuuksia. Jo näistä syistä luonnonvarojamme ei pidä museoida. Siksi myös maaseudulla pitää olla elämisen edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Nostaisin vielä toisen ulottuvuuden suomalaisesta ruokahuollosta ja ruokaketjusta esille. Eivät pelkästään kestävyys, tasapaino ja oikeudenmukaisuus ole tällä hetkellä aika pahasti vaakalaudalla alkaen alkutuotannosta ja ruoantuottajista jatkuen jalostukseen ja kauppaan — siinä ne osuudet eivät jakaudu niin, että se, joka tekee eniten, myös saisi eniten, päinvastoin — vaan toinen tärkeä asia, mihin tämän talon ja myös meidän valtioneuvoston kannattaa ja tulee kiinnittää huomiota sote-uudistuksen kynnyksellä, ovat soten tukipalvelut. Tässä yhteydessä tarkoitan tätä ruokaulottuvuutta ja kunnissa tapahtuvaa ruokahuoltoa. Ei voi mennä niin, että kaikki keskitetään ja kunnissa tapahtuva tärkeä työ ikään kuin raivataan säästöjen odotuksessa pois. Kriisitilanteissa on todella tärkeää, että jokainen yksikkö, jokainen kunta, pystyy huolehtimaan siitä, että varsinkin ne hauraimmat joukot, vanhukset ja myös lapset, saavat ruokaa. Jos tämä jätetään vain muutamien isojen keskusten varaan kaukana, jopa satojen kilometrien päässä, niin tämä tulee vaikuttamaan meidän huoltovarmuuteen. Tämä pitää huomioida ja estää tyhmyyksen teko sitten päätännässä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laukkanen poissa. Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

16.18 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! En enää laajenna tätä keskustelua, mutta pari täydentävää näkökulmaa vielä haluan tuoda esille.

Tulevaisuusvaliokunta kiinnitti huomiota mietinnössään siihen, että Agenda 2030 -selonteko on kovasti kehittynyt edellisestä kerrasta, ja tämä on kyllä kiitoksen arvoinen asia. Selonteon ja laajemmin ajateltuna Suomen kestävä kehityksen ja kestävä kasvun politiikan taustalla on laaja ja moniulotteinen toimintamalli, ja tämä toimijoiden ja toimintojen

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

moninaisuus kertoo suomalaisen yhteiskunnan laaja-alaisesta ja pitkäjänteisestä sitoutumisesta kestäväen kehityksen edistämiseen. Kuitenkin samalla riski päällekkäiselle työlle, siiloutumiselle sekä sille, että tehtyä työtä ei hyödynnetä täysimääräisesti, kasvaa, koska toimimme niin moniulotteisesti ja monitoimijaisesti. Jatkossa Agenda 2030 -selonteossa olisikin kuvattava vielä yksityiskohtaisemmin sitä, miten toimenpideohjelma kiinnittyy Suomen muuhun kestäväen kehityksen politiikkaan ja miten tässä toimenpideohjelmassa hyödynnetään eri sidosryhmien tuottamaa tietoa. Nämä terveiset toivottavasti huomioidaan siinä seuraavassa selonteossa.

Ja sitten vielä pari sanaa Suomen roolista, josta on keskusteltu täällä tänäkin päivänä. Kiitos kaikille erinomaisesta keskustelusta, tämä on ollut rakentavaa ja oppivaa keskustelua.

Suomen kannattaa olla oman itsemmekin takia edelläkävijä esimerkiksi vihreässä taloudessa ja ympäristöteknologiassa, sillä nämä tuovat meille myöskin uutta työtä. Kilpailu maailmanmarkkinoilla on kovaa, ja meidän on oltava kärjessä. Muuten jäämme kilpailussa jalkoihin.

Ja vielä lopuksi, arvoisa puhemies: On totta, että voimme olla ylpeitä edistyksistämme, sillä Suomi on ollut Agenda 2030 -toimenpideohjelman YK:n vuosittaisissa arvioissa kolmen parhaan maan joukossa ja tänä vuonna jopa paras. Kuitenkin Suomen sijoitus 193 maan kestävyysvertailussa tipahtaa sijalle 135, kun mitataan sitä, millainen vaikutus omalla toiminnallamme on muiden valtioiden kykyyn saavuttaa nämä kestävyystavoitteet. Tämä osittain johtuu pohjoisesta sijainnistamme — tarvitsemme lämmitysenergiaa, ja siten meillä on pitkät välimatkat — mutta toisaalta myös elämäntapamme on kytkeytynyt globaaliin massakulutuskulttuuriin, ja tähän liittyen suomalainen kulutus synnyttää ulkomailla huomattavia päästöjä ja massiivista luonnonvarojen käyttöä. Tästä näkökulmasta esimerkiksi edustaja Heikkisen korostama kotimainen ruoantuotanto on todella tärkeä asia.

Toisin sanoen meillä on vielä kovasti muutoksen ja oppimisen tarvetta. Suomen ekologisen velan lyhentämistä on jatkettava monin eri keinoin ja tulevaisuuteen uskoen, mutta tämän keskustelun perusteella olemme kuitenkin pääasioista suurin piirtein samaa mieltä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

16.21 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kestäväen kehitystä Suomessa voi ylipäänsä olla ainoastaan, jos täällä edelleen tulevienkin sukupolvien aikana on suomalaisia, joilla on edellytykset elää, työskennellä ja perustaa perhe niin, että täällä on jälkipolvienkin suomalaisia pitkälle tulevaisuuteen. Tämän turvaamiseksi meidän täytyy näitä ympäristöasioita-kin hoitaa järjen kanssa ja vastuullisesti. Ympäristöstä pitää huolehtia, mutta siinä ei ole oikein järkeä, että me tekisimme näitä ilmastotoimia kovin paljon etupainotteisesti verrattuna kilpailijamaihimme, koska avoimessa markkinataloudessa työpaikat kyllä siirtyvät sinne, missä niiden kannattaa olla. Jos me teemme täällä Suomessa työllistämistä ja työntekijöistämme liian kalliita verotuksen ja ympäristömääräysten johdosta, niin me menetämme ne työpaikat ja meillä ei ole kestäväen tulevaisuutta.

Se käy kyllä minulle, että olemme edelläkävijöitä teknologiassa, siinä, että tuotamme ympäristöystävällistä teknologiaa, ympäristöteknologiaa — puhutaan ihan perinteisistäkin ympäristönsuojelusta, jäteveden puhdistamisesta ja vastaavista asioista, missä suoma-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

laisilla on osaamista — ja viemme sitä ulkomaille ja saamme siitä tuloja, mutta siinä ei ole enää järkeä, että olisimme maksajia muiden maiden tekemille toimenpiteille. Eli nämä EU:n niin sanotut oikeudenmukaiset siirtymät ja vastaavat asiat tarkoittavat käytännössä sitä, että me maksamme Itä-Euroopan hiilineutralisoimisen, ja niiden kannalla en missään tapauksessa ole.

Suomi on itse tehnyt jo aika paljon ympäristönsä eteen. Olemme tehneet näitä asioita jo etupainotteisesti, eikä ole oikein, että me jatkossakin tekisimme entistä enemmän siksi, että olemme hoitaneet asiamme kunnolla. Tämähän on vähän EU:ssa tapana, että jos joku on hoitanut jonkun asian kunnolla, niin hänen täytyy vain maksaa enemmän. Tästä on kysymys esimerkiksi tässä Euroopan sosiaalirahastossakin, että kun Suomessa nämä asiat on jo hoidettu oikein, niin sen seurauksena me joudumme maksamaan sen, että muut maat eivät ole niitä asioita hoitaneet oikein. Näin ei asia kerta kaikkiaan voi olla.

EU:n tulevaisuuskonferenssissa, jossa olen Suomen eduskunnan edustajana, päädyin ilmastomuutosta käsittelevään työryhmään, ja siellä pidin puheenvuoron, jossa toin esille sen, että Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa on vaihteleva ilmasto ympäri vuoden, me tarvitsemme liikennettä, me tarvitsemme energiaa ja meidän tärkein luonnonvaramme ja puuteollisuuden raaka-aine on metsä, ja näitä asioita. Ne ovat meidän elinehtojamme, joista me emme voi tinkiä tulevaisuudessakaan ympäristömääräyksien nojalla. Ja se, että nämä ympäristötoimet ovat oikeutettuja suomalaisten näkökulmasta ja suomalaiset ne hyväksyvät, edellyttää meidän suuntaamme reilua kohtelua siinä, että me itse saamme päättää metsävaroitamme ja meidän luonnonvarojamme ei suinkaan sosialisoida kenenkään muun eduksi tai muiden hiilinielujen täyttämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.24 Hannu Hoskonen keski: Arvoisa herra puhemies! Pari asiaa jäi liian vähälle huomiolle edellisessä puheenvuorossani:

Ensimmäisenä se, että kun teemme eurooppalaista yhteistyötä, kun Agenda 2030 varmaan tähtää koko maailman hyvinvointiin, niin kannattaa muistaa pienen Suomen, että me emme esimerkiksi tätä maailman ilmastokriisiä pysty ratkaisemaan. Se on täysin mahdotonta. Ainoa oikea toimintatapa mielestäni on toimia itse niin, että me pystymme rakentamaan teollisuutemme avulla hyviä ratkaisuja ilmastomuutoksen torjuntaan. Oma pakettimme on kohtalaisen puhdas.

Se minua edelleen surettaa, että hiilinielujen vähättely ja päästöjen liioittelu on johtanut siihen, että suomalaisten vahingoksi esimerkiksi kaikkia hiilinieluja ei olla laskettu suomalaisten eduksi. Onko tällä kansakunnalla varaa maksaa sitten jonnekin rahastoihin rahoja samaan aikaan, kun meillä on valtava puute tässä maassa hyvin monesta asiasta? Paljon on ihmisiä, joilla on hätä, joilla terveydenhuoltoon pääseminen on hyvin vaikeaa, ihmisiä, jotka suurin piirtein elävät kädestä suuhun. Samaan aikaan me lapamme ulkomaille rahaa. Esimerkiksi tämä elvytyspaketti kakkonen, sosiaalipaketti, laajentaa Euroopan unionin toimivaltaa alueille, mitkä sille eivät kuulu. Täällä me, tässä salissa, puhumme, että tämä on hieno juttu. Elvytyspaketti ykkösellä maksoimme rahaa sinne sun tänne, sellaisillekin valtioille, jotka ovat kymmenen kertaa Suomea rikkaampia. Eihän tämä näin voi mennä.

Kun katsoo sitten esimerkiksi tällä hetkellä suomalaisten elintarvikkeiden tilaa tässä maassa: Meillä on maatalous semmoisessa ahdingossa, jota ei ole koskaan sodan jälkeen Suomessa nähty. Olemme tilanteessa, jossa suurin osa tiloista elää lähes konkurssin par-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

taalla, ihmiset ovat hädänalaisessa tilanteessa, epätoivoisia, pystyykö tila jatkamaan enää vuoden kuluttua tuotantoa. Samaan aikaan Suomeen tuodaan valtavat määrät ulkomaista ruokaa, nautitaan siinä samalla antibioottijäämiä, erilaisia kasvuhormoneja, mitä ulkomaisissa tuotteissa käytetään, ja raskasmetalleja ynnä muuta. Missä meidän kansallinen tuntemme on? Suomen päästöt koko maailman päästöistä ovat hieman yli yksi tuhannesosa. Silti meillä tässä salissa tuntuu, että me tämän maailman ongelmat ratkaisemme. Ei muuten ratkaista.

Meidän pitää pitää huoli, että suomalaisilla on tässä maassa, tämän maan rajojen sisällä, hyvä elää. Vain sellainen valtio, joka pitää omat asiansa kunnossa, voi auttaa naapuria, mutta jos me itsemme ajamme rapakuntoon valtavan velan alle... Ajatelkaa, jokainen Suomen kansanedustaja, sitä, että jos vaikka korko nousee 2 prosenttiyksikköä tuolla maailmanmarkkinoilla, miten meille käy. No aivan varmasti käy huonosti. Eihän tällainen velanotto voi jatkua enää pitkään. Silti tuntuu vain, kun täällä eduskunnassa kuuntelee ministerien puheita tai edustajien puheita, että lisää pitäisi ottaa. Jos tämä tällainen hurlumheipolitiikka ei tässä maassa lopu, niin tälle maalle käy huonosti. Toivon, arvoisa puhemies, sitä, että järki löytyisi ja katsoisimme joskus omien kansalaistenkin asioita. Siinä samalla tulee moni muu autetuksi, kun pystymme itse olemaan kunnossa, jotta voimme toisia auttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.27 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä on ilmastoasioita, hiiliasioita, ja väistämättä Suomen kilpailukyky nousee yhdeksi asiaksi ja myös huoli kotimaisesta ruoasta ja lähiruoasta. Nyt ollaan tekemässä isoa alueuudistusta, sote-uudistusta, ja siinä eivät välttämättä kaikki asiat mene hyvin, koska lainsäädännössä jäi paljon asioita huomioimatta, ja on mietittävä myös sitä, joutuuko lähiruoka tosiaan tämän uudistuksen uhriksi.

Sadat ja tuhannet sopimukset menevät käynnissä olevassa uudistuksessa uusiksi. Alueuudistuksessa myös ruokapolitiikka joutuu myllerrykseen, kun sosiaali-, terveys- ja vanhuspuolen asiat siirtyvät uuteen hallintoon. Samalla uudistus mullistaa julkista ruokahuoltoa. Jos kunta on päättänyt aiemmin suosia lähiruokaa, niin mitä tekevät sitten uudet aluevaltuustot? Jää nähtäväksi, miten aluevaltuustot arvottavat lähiruoan asemaa Suomessa. Ja miten käy kilpailutuksissa lähiruoalle? Entäs jos kriteeriksi kilpailutuksiin valitaan pelkkä hinta, pelkkä hinta? Sotea alun perin suunniteltaessa usein nousi keskusteluun kustannusten hillintä. Vai painottaako uusi aluevaltuusto kenties siihen, että ottaa kilpailutuksessaan isoon rooliin lähiruoan ja kotimaisuuden? Hankintaosaaminen nousee isoon, isoon rooliin.

Mitä syödään jatkossa vanhustenhoidon yksiköissä, entä sairaaloissa ja vuodeosastoilla? Toimittavatko alueen yrittäjät ruokaa, vai tuleeko ruoka pääasiassa tuontina ulkomailta? Helsinki ei enää tarjoa kaupungin tilaisuuksissa lihaa. Leviääkö tämä Helsinki-ilmiö myös hyvinvointialueille muualle maakuntiin, vai antaako kenties uusi aluevaltuusto sinun alueellasi arvoa suomalaiselle lihantuottajalle?

Tulevilla vaaleilla valitaan terveysasioiden päättäjät, mutta myös päättäjien suhtautumisella yrittäjyyteen tulee olemaan suuri merkitys. Soten vaikutuksista alueensa yrityksiin ja yleensä erilaisiin sopimuksiin on puhuttu ihan liian vähän. Kilpailutus- ja hankintaosaamista ei tule Suomen suurimmassa uudistuksessa vähätellä. Suomen kilpailukykyä on tär-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

keää pitää yllä, vaikka EU työntääkin jatkuvasti mitä eriskummallisimpia ohjeitaan Suomen kilpailukykyä uhaten.

Annetaanko jatkossa suomalaiselle vanhukselle mahdollisuus syödä kotimaisen tuottajan perunaa ja lihatuotteita, vai onko tarjolla kasviksia ulkomailta? Elämä ja varsinkin politiikka ovat täynnä arvovalintoja. Mielestäni maamme kilpailukykyyn ylläpitäminen on erittäin tärkeää. Kotimainen ruoka ja suomalainen tuottaja ovat Suomen kannalta merkityksellisiä, ja tätä ei sovi kenenkään unohtaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen, olkaa hyvä.

16.30 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Då vi pratar om Agenda 2030 kan det öppnas ur många, många olika perspektiv. Här har det bland annat kommit fram att det ska vara socialt och ekologiskt och ekonomiskt rättvist, också regionalt, då vi tittar ur ett finländskt perspektiv. Och då vi diskuterar kring till exempel klimatåtgärder i vårt land blir det lätt en paradox — man vill hitta en stor skillnad mellan stad- och landsbygd. Själv är jag från landsbygden, där jordbruket är en jätteviktig del eftersom vi ska producera mat så att vi klarar oss, och här vill jag lyfta fram den taltur som kollegan, ledamot Heikkinen höll på ett väldigt känslomässigt och bra sätt kring vikten av att använda finländsk mat. Stort tack för det.

Haluan siis kiittää edustaja Heikkistä hienosta puheenvuorosta tässä edellisessä tai, oliko se, ensimmäisen tunnin aikana. Oli todella hyvä puheenvuoro.

Näen kuitenkin näin, että kun Suomessa meillä on maaseutua, meillä on kaupunkeja, kaupungistuminen on aika yleistä, niin just tämä yhdyspinta on ensisijaisen tärkeä, että me ymmärretään toisiamme. Meillä on vahvuuksia maaseudulla, ja myös kaupungeissa on omat haasteensa esimerkiksi lämmityksen suhteen, kuten meillä on sitten maaseudulla omat haasteemme. Minun mielestäni vastakkainasettelu ei ole hyväksi tässä, vaan just tämä huoltovarmuus on yksi todella tärkeä osatekijä. Ja jotta me ylipäättänsä voidaan pitää maatalous, tämä koko ala, pystyssä, niin on todella tärkeää, että sieltä saadaan hyvä hinta.

Puhuin viime puheenvuorossani osaamisesta, ja tämä tki-puoli jäi mainitsematta, mutta tässä on tullut just kilpailukyky esille, ja se on nähdäkseni todella tärkeä osa Suomelle, kuinka me voidaan osaltamme tätä kestäväää kehitystä kehittää ja tuoda sitä osaamista maailmalle. Sen takia olisi todella tärkeää, että panostetaan tutkimukseen ja kehitykseen, investointeihin ja innovaatioihin tulevaisuudessa, vihreällä puolella esimerkiksi vetyteollisuuteen, tuulivoimaan, mutta myös viedään Wärtsilän moottoreita maailmalle ja niin edelleen. Ne ovat sellaisia todella tärkeitä ja hyviä asioita, jotka omalta osaltaan kehittävät meidän maailmaa ja tekevät tästä maailmasta puhtaamman. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

16.33 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Täällä istuntosalissa käsittelyssä on ollut kestäväen kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda 2030, ja uskon, että täällä on käyty paljon hyvää keskustelua. Itse valitettavasti jouduin olemaan tuolla toisaalla parlamentaarisen komitean loppukokouksessa, mutta tallenne on onneksi myöhemmin kuunneltavissa ja katsottavissa.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Mutta se sanottakoon, että tulevaisuusvaliokunnassa olen ollut etuoikeutettu tekemään työtäni ja on ollut erittäin, erittäin mielenkiintoista käsitellä tätä kestävän kehityksen toimintaohjelmaa. Kuulimme siellä suurta joukkoa asiantuntijoita ja kävimme hyviä keskusteluja, ja toivoisin todella, että lukisitte huolella myös tämän meidän mietintömme ja myös meidän valiokuntamme kannanottoehdotuksia siellä lopulla, koska siellä on paljon sellaista, sanoisinko, kestävää asiaa ja hyvää asiaa, mikä voi viitoittaa myös tulevia vuosia ja tulevia hallituksia, ja toivoisimmekin, että näin tapahtuisi.

Haluaisin nostaa sieltä meidän valiokuntamme kannanottoehdotuksista muutaman asian esille.

Ensinnäkin me toivomme, että varmistettaisiin, että kun erilaisissa toimikunnissa, paneeleissa, raadeissa, pyöreissä pöydissä ja tutkimus- ja työryhmissä käydään näitä kestävän kehityksen asioita läpi ja arvioidaan myös tähän toimenpideohjelmaan liittyviä näkökulmia, niin ne käsiteltäisiin semmoisena aitona kokonaisuutena ja ne tulisivat aidosti huomioituiksi niissä käytännön linjauksissa.

Ja edelleen sitten, kun ajattelemme kuntia ja tulevia alueita, toivoisimme, että vahvistettaisiin kuntien ja julkisten hankintojen roolia nimenomaan kestävän kehityksen toimeenpanon ajurina ja kehitettäisiin valtioneuvoston kanslian toimesta kestävän kehityksen työn ja valtiovarainministeriön ja kuntapolitiikkatyön yhteyttä, koska tässä nämä hankinnat ja niiden merkitys oikeasti eri puolilla Suomea — minkälaisia päätöksiä tehdään myös hankintojen osalta — vaikuttavat kyllä erittäin suuresti ja pitkälle.

Edelleenkin alleviivaamme ilmiöpohjaista toimintamallia, kokonaisvaltaista arviointia, missä mietitään myös keskinäisriippuvuudet, ja peräänkuulutamme paitsi määrällisten mittareiden käyttöä myös erilaisten laadullisten mittareiden käyttöönottamista, nimenomaan sellaisien mittareiden, jotka kuvaavat edistymistä ja kestävän kehityksen erilaisten esteiden analyysia ja niiden taklaamismahdollisuuksia. Arviointia on tehtävä sekä etukäteen että jälkikäteen, ja arvioinnin tulokset on myös aidosti huomioitava erilaisissa linjauksissa ja myös lainsäädännön valmistelussa. — Arvoisa puhemies, otan seuraavan puheenvuoron.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.36 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 tavoitteineen liittyy olennaisesti myös suomalaiseen maatalouteen. Kotimaisen ruoantuotannon olemassaolo on äärimmäisen tärkeää laadukkaan ja puhtaan ruoan saatavuuden lisäksi myös maamme huoltovarmuuden kannalta.

Hallituksen harjoittama liian kunnianhimoinen ympäristöpolitiikka kuitenkin kurittaa tilojamme suhteessa moneen muuhun maahan, koska sen myötä tuotantokustannukset nousevat. Se on suoraan pois tuottajien tilipussista. Myös tämä tuottajien syyllistäminen, mitä viime aikoina on saanut jopa lehdistäkin lukea, menee aivan liian pitkälle. Tällä menolla tilat lopettavat toinen toisensa perään. Tästä tilanteesta, mikä tuottajilla nyt on, pitäisi jokaisen puolueen olla äärimmäisen huolestunut. Perussuomalaiset ainakin ovat.

Kotimaisen ruoantuotannon kannattavuudesta: Se on nyt, kannattavuus, vaakalaudalla. Kustannukset kasvavat koko ajan. Alkutuotannolle jää liian pieni siivu. Kauppa ja monet muut ottavat siitä liian suuren osan. 25 prosenttia vähintään on tuottajan tilipussi kaventunut ihan viime vuoden aikana. Jos jollain muulla ammattiryhmällä kävisi näin, niin var-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

maan Mannerheimintie olisi täynnä mielenosoittajia, koko Mannerheimintie. Elikkä tilanne on todella vakava.

On kaikkea muuta kuin hiilineutraalia kuskata elintarvikkeita Suomeen maailmalta, kun omaa tuotantoamme ajetaan alas. Jos ajatellaan suomalaisten ruoantuotantoa, joka on hyvin eettistä suhteessa moneen muuhun maahan — tuotamme puhdasta ruokaa — se näin ollen koituisi myös hyödyksi rajojemme ulkopuolella, kun sen puolesta vienti vetää. Joten tämä meidän ruoantuotantomme tukeminen koituisi tosiaan myös hyödyksi muillekin maille.

Luontoarvot, metsien hoito: suomalaiset arvostavat niitä ja osaavat ne hoitaa.

Ja jos ajatellaan viimeaikaista keskustelua: Helsinki sanoi, että ei lihansyöntiä enää tilaisuuksissa. Se on aivan väärää politiikkaa [Puhemies koputtaa] ja väärää hoitoa tässä asiassa. Jos halutaan vihanneksia lisätä, sanotaan se eikä kielletä lihaa kokonaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, aika. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.39 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Ensin lyhyesti maataloudesta ja ruoantuotannosta. Suomessa on todella paljon osaamista ja esimerkiksi erittäin kasvava ja menestyvä kasviproteiini-klusteri, eli siellä on potentiaalia. Kannattaa elää muutoksessa mukana.

Mutta yksi asia, jonka halusin nostaa esiin Suomen omista haasteista Agenda 2030 -mitareilla, on perheväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta. Suomessa perheväkivalta tunnistetaan ja kirjataan huonosti terveydenhuollossa. Tutkimusten mukaan Suomi on Euroopan unionin toiseksi väkivaltaisim maa naisille. Lähes joka toinen suomalaisnainen on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen. Koronapandemia on entisestään lisännyt riskiä väkivallalle, kun rajoitustoimet vaikuttivat avun hakemiseen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Myöskään kansainvälisesti tilanne ei ole hyvä. EU:n perusoikeusviraston tutkimuksen mukaan joka kolmas nainen on unionissa kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 ikävuoden jälkeen. Euroopassa tämä tarkoittaa noin 62:ta miljoonaa naista. Lisäksi asenteet ovat myös koventuneet. Esimerkiksi Turkki irtautui Istanbulin sopimuksesta, joka on Euroopan neuvoston yleissopimus ennaltaehkäisemään ja poistamaan perheissä tapahtuvaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Lisäksi monissa valtioissa aborttilainsäädännöt ovat tiukentuneet ja heikentäneet naisten perus- ja ihmisoikeuksia. Naisten perus- ja ihmisoikeudet eivät todellakaan ole kaikkialla selviö. Anti-gender-liike vahvistuu, ja rohkeutta pitää tasa-arvon, naisten ja tyttöjen aseman puolta tarvitaan.

Arvoisa puhemies! ”Ketään ei jätetä”, ”leave no one behind”, on Agenda 2030:n kantava periaate, jota pitää tarkastella niin kotimaassa kuin maailmanlaajuisesti. Nykyiset maailmanpoliittiset tapahtumat dramaattisesti haastavat tämän myös Euroopan sisällä. Johdonmukaisuutta eri politiikkatoimien välillä, maapallon kestävyden rajojen tunnistamista ja kunnianhimoa Agenda 2030 -tavoitteiden saavuttamiseksi peräänkuulutan meiltä kaikilta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen, Hannakaisa, olkaa hyvä.

16.42 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa puhemies! Ensin pari sanaa tästä lyhyestä keskustelusta liittyen tulevan sotien ja hyvinvointialueitten tukipalveluihin ja näihin paikal-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

lisiin lähiruokahankintoihin. Hirtehisesti voisin todeta edustaja Reijoselle, että onneksi meillä Pohjois-Savon tulevilla hyvinvointialueella ei ainakaan voi mennä Kuopiota, hänen kotikuntaansa, huonommin, koska muutama vuosi sitten, kun alan toimijat mittaroivat eri Suomen kuntien toimijuutta lähiruokahankinnoissa, Kuopio piti perää ja oma kotikuntani Kiuruvesi piti sitä parempaa päätä elikkä oli Suomen ykkönen, ja siksi meillä Kiuruvedellä on todella aito huoli siitä, että meille tärkeää brändiä käyttäviä lähiruokaa ei tässä uudistuksen yhteydessä tuhota tai viedä pois.

Sitten vielä liittyen aiemmin esittämäni — ja sitä keskustelua täällä on laajemminkin käyty — että Suomen todella pitää tehdä osansa ilmaston lämpenemisen hillitsemiseksi, mutta näiden mittasuhteiden pitää olla oikeat. Jos jollakin on merkitystä, niin sillä, että Glasgow'ssa ovat isot maat päättäneet, Yhdysvallat ja Kiina, että tekevät yhteistyötä, ja erityisesti nostan esimerkiksi Kiinan roolin. Kiinan ilmastopäästöt, ilmastovaikutukset, ovat 450 kertaa Suomen päästöjen kokoiset. Se, että me täällä käytämme ilmaisia, että maatalojen lapset kokevat olevansa syyllisiä numero yksi ilmastonmuutokseen maapallolla, on niin vinoutunutta: mittasuhteet ovat hukassa, jos me tässä tilanteessa tuhoamme oman arvokkaan, puhtaan, eettisen suomalaisen ruoantuotannon. Tehdään päätöksiä oikeaan suuntaan: puhtaat, kotimaiset, uusiutuvat ylös Suomessa ja saastuttavat, ulkomaiset, uusiutumattomat alas. Siinä se on. Tehdään oikeita, vaikuttavia päätöksiä eikä tavallaan viherpestä hiiltä ja samalla sitten tuhota suomalaista alkutuotantoa ja siinä myöskään suomalaisia metsiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

16.44 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heikkinen piti tästä erittäin hyvän puheenvuoron, ja myös tuolla tulevaisuusvaliokunnassa olemme puhuneet puhtaan luonnon ja sen antamien mahdollisuuksien puolesta ja tähän liittyen tämän kotimaisen puhtaan ruoantuotannon puolesta, niin että emme vain olisi omavaraisia ruoantuotannon suhteen vaan että se tulevaisuudessa voisi olla ehkä hyvinkin iso vientiartikkeli meillä.

Tähän liittyen on ehkä hyvä jatkaa näistä tulevaisuusvaliokunnan päätösehdotuksista, joista yksi on tutkimuksiin ja kehityspanostuksiin liittyvä. Suomihan on hyvinvointivaltio, jossa on pitkälti pärjätty tutkimuksen, kehityksen ja hyvien innovaatioiden ja niitten käytäntöön viennin vuoksi. Esitämme päätösehdotuksessamme, että nostamme tutkimus- ja kehityspanostukset 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Siitä on puhuttu, se on edelleenkin vaiheessa, mutta tähtäimessä sen tulisi olla.

Edelleenkin alleviivaamme, että opettajien osaamista pitäisi päivittää eri alojen koulutustarpeiden mukaisesti, ja myös tässä meidän tulisi lisätä tulevaisuuskasvatusta opetukseen ja oppilaanohjaukseen alkaen opettajien ja ohjaajien koulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta. Tietysti tähänkin tarvitsee riittävästi resursseja.

Sitten ehkä semmoisena uutena, sanoisinko, aluevaltauksena tulevaisuusvaliokunnassa silloin, kun olemme tätä kestävä kehityksen ohjelmaa käsitelleet, ja oikeastaan jo aiemminkin on edustaja Mäkisalo-Ropposen esityksestä tullut taiteen hyödyntäminen ja sen eri metodien hyödyntäminen kiperien ongelmien ratkaisemisen yhteydessä ja nimenomaan yhdessä tieteen, talouden ja julkishallinnon toimijoiden kanssa. Ehdotettu on aivan tämmöistä luovuuden tiekartan suunnittelua. Se on aika lailla ihmeellistä, että kun tämmöisiä erilaisia metodeja, esimerkiksi luovuuteen ja taiteeseen liittyviä metodeja, käytetään, niin sieltä aivoista voi lähteä aktivoitumaan ihan uusia eri osa-alueita ja vaikeisiinkin, kiperiin,

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

monimutkaisiin ihan toisen alan ongelmiin saattaa yllättäen löytyäkin uusia näkökulmia ja sen myötä uusia ratkaisuja. Meillä tulevaisuusvaliokunnassa on kyllä ihan konkreettista kokemusta näistä. Joskus myöhemmin voimme niistä sitten enemmän kertoa.

Sitten kaiken kaikkiaan yhteistyö, alueellinen yhteistyö esimerkiksi yritysten, järjestöjen, erilaisten yhdistysten sekä oppilaitosten välillä, on erittäin tärkeää myös tässä kestävä kehityksen eteenpäinviemisessä, ja sanoisin, että se on niin olennainen osa sitä, että ilman laajaa yhteistyötä emme saa tuloksia aikaiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.48 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu puhemies! Täällä on käytetty tänään hyviä puheenvuoroja. Käsittelyssä on tosiaan tämä toimintaohjelma Agenda 2030 Kohti hiili-neutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa. Tavoitteet ovat asianmukaisia, mutta niin kuin täällä keskustelussa onkin käynyt sitten ilmi, täällä on keskustelua käyty puhtaasta kotimaisesta ruoantuotannosta, ja haluan siitä vielä muistuttaa tässä omassa puheenvuorossani.

Edustaja Harkimo tässä keskustelussa toi esille tämän moraalipostauksen. Hän käytti käsitettä ”moraalipostaus” tästä Helsingin kaupungin päätöksestä, että pääkaupunkimme edustustilaisuuksissa ei käytetä lihaa ja maitotuotteita, ja olen kyllä samaa mieltä edustaja Harkimon kanssa siitä, että kyllähän tämä on märkä rätti suomalaisia ruoantuottajia ja yli-päättänsä ruoantuottajia kohtaan ja varsinkin, kun me olemme tässä ajassa, että meidän suomalainen ruoantuotantomme on kriisitilanteessa. Nimittäin monilla suomalaisilla maati-loilla on tällä hetkellä kyse eloonjäämistäistelusta.

Maatalouden yrittäjätulon on ennustettu supistuvan tänä vuonna 20 prosenttia ja ensi vuonna 8 prosenttia. Ne ovat ennusteita. Kyllähän näitä tiloja on nyt autettava nopeasti. Ja nyt sekin vielä, että kesän jäljiltä — on ollut melko kuiva kesä, sadot ovat jääneet keskimääräistä huonommiksi — on joitakin alueita, joilla tänä vuonna on ainoastaan saatu 30 prosenttia keskimääräistä satoa huonompi tulos. Paremmin selvinneillä alueilla on jääty noin viidenneksen alle keskimääräisen sadon. Alueellinen ja tilakohtainen vaihtelu on hyvin suurta. Ja tässä tämmöisessä tilanteessa pääkaupunkimme päätöksentekijät — ja täällä on pitkän linjan valtiopäivämies edustaja Zyskowitz paikalla, joten varmaan hän voi myös kommentoida sitä — kun tosiaan Helsingin kaupunki tekee tämmöisen päätöksen, että suomalaista lihaa ja suomalaista maitoa ei käytetä edustustilaisuuksissa, niin mikä tämä signaali on suomalaisia maidon- ja lihantuottajia kohtaan? Olenkin jo esittänyt, että kun täällä pääkaupunkiseudulla on Valion pääkonttori, niin pitääkö se pääkonttori nyt siirtää sitten vastatoimenpiteenä pois täältä. Eihän sitä tietenkään kukaan halua, mutta kyllä tähän pitää nyt joku tolkkua saada. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että tämä keskustelu on jatkunut useita tunteja, ja pyydän, että keskitytään tähän varsinaiseen aiheeseen. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

16.51 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Haluaisin vielä nostaa muutaman kohdan tulevaisuusvaliokunnan päätösehdotuksesta.

Siellä nimittäin esitämme myös, että valtioneuvosto tekisi tämmöisen innovatiivisen, rohkean, kansallisesta osaamisesta lähtevän ja kansainvälistä vaikuttavuutta korostavan Positiivinen kädenjälki -ohjelman. Nythän aina puhutaan jotenkin negatiivisista asioista

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

lähtien ja puhumme hiilijalanjäljestä ja olemme todenneet, kuinka monet nuoret esimerkiksi ovat hyvin ahdistuneita ja kokevat hartioillaan suurta painolastia, kun näistä asioista puhutaan, joten voisi olla tällainen positiivisen kädenjäljen ohjelma, ja tehtäisiin tämä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa kestävien teknologioiden ja ratkaisujen sekä paremman sääntelyn monialaiseksi kehittämiseksi ja kestävä, työllistävän kasvun edistämiseksi. Eli positiivisuudella ollaan liikkeellä myös tässä Positiivinen kädenjälki -ohjelmassa.

Edelleen me esitämme, että valtioneuvosto edistäisi kansalaisten henkistä resilienssiä mahdollistamalla sidosryhmien ja kansalaisten osallistumisen ratkaisuiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sillä tavalla, että varmistettaisiin, että myös yhteiskunnan hiljaiset, kuten lapset, nuoret, maahanmuuttajat, vammaiset ja ikääntyneet, otetaan aktiivisiksi toimijoiksi mukaan kestävyysmurroksen tekijöiksi. Ja tässä haluaisin oikeastaan tähän meidän listaamme liittää myös esimerkiksi maataloustoimijat, tuottajat siellä, koska niin kuin on moneen kertaan sanottu, me tarvitsemme, jokainen meistä tarvitsee, ruokaa ja toivoisimme, että se olisi lähellä tuotettua, kotimaista puhdasta ruokaa ja vielä niin, että nämä ruoantuottajatkin jaksaisivat hyvin ja olisivat tasapainossa työnsä ja toimeentulonsa kanssa.

Arvoisa puhemies! Ihan viimeisenä haluaisin nostaa tämän tulevaisuusvaliokunnan päätösehdotuksen viimeisen esityksen esille, eli me toivomme, että valtioneuvosto sanoittaa Agenda 2030 -toimenpideohjelman ja muutkin vastaavat kestävä kehityksen politiikkaa ohjaavat ohjelmat ja etenkin kansalaisia ja sidosryhmiä päätösprosesseihin osallistavat työskentelymuodot toivon muotoon. Päätöksenteon pohjaksi tarvitaan avointa tietoa ja arvokeskustelua niin kestävyysmurroksen mahdollisuuksista kuin uhkistakin, mutta parhaiten tarvittavaan muutokseen innostavat positiiviset esimerkit maailmalta ja kotimaasta läheltä ihmisten omaa arkea. Eli kestävästä tulevaisuudesta on tehtävä ihmisen kokoinen ja ihmisen näköinen. Näin loppuu meidän tulevaisuusvaliokunnan kestävä kehityksen toimintaohjelmaa Agenda 2030 käsittelevä mietintö, ja ajattelisin, että tässä on meille jokaiselle kyllä viitoitusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.54 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! En halua pitkittää keskustelua. Haluan vain todeta tähän loppuun, että kun tämän Agendan tavoite on myös poistaa köyhyyttä, niin olen sen jo aikaisemminkin todennut mutta haluan vielä muistuttaa, että vahva valtion kassa eli vahva valtiontalous on köyhän ihmisen paras ystävä.

Kun tässä edustaja Tanus hyvin totesi, että pitää tehdä ihmisen näköistä, ihmisen kokoista politiikkaa, niin haluan vielä kerran muistuttaa Santeri Alkion opeista ja ihmissyysaatteesta, että jokaisen politiikan tekemisen keskiöön on asettava ihminen, ja silloin alueellisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukainen politiikka toteutuu, kun kaiken politiikanteon keskiöön asetetaan ihminen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 3/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 143/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 **Ben Zyskowicz kok:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on kyse hallituksen tupakkaveroa korottavan esityksen hyväksymisestä. Luonnollisesti hallituksen korotusesitys on hyväksytty, enkä minäkään nyt tässä ole suoraan ehdottamassa mitään muutosta, mutta haluan kuitenkin sanoa, että tupakkaveroa tulisi mielestäni korottaa tuntuvasti enemmän.

Mielestäni hyvä periaate verotuksessa on se, että verotetaan vähemmän sitä, mitä halutaan enemmän, eli verotetaan vähemmän esimerkiksi työntekoa ja yrittäjyyttä, mutta verotetaan enemmän sitä, mitä halutaan vähemmän, kuten vaikka tupakointia. Sitä halutaan vähemmän. Ja vaikka tupakan hinta ei Suomessa ole mitenkään alhainen, niin ei se ole myöskään Euroopan kärkeä. Esimerkiksi Irlannissa on huomattavasti kireämpi tupakan verotus eli korkeampi tupakan hinta. Mielestäni Suomessa pitäisi tehdä reipas tupakkaveron korotus, paljon reippaampi kuin mitä edellinen hallitus teki ja tämä hallitus on nyt tekemässä, vaikka totta kai suunta on oikea.

Tällainen nykyistä huomattavasti tuntuvampi tupakkaveron korotus, joka nostaisi tupakka-askin hinnan jonnekin sinne, mihin lie, 12 euroon aski, varmasti hillitsisi nuoria aloittamasta tupakointia, saisi aikuiset ihmiset entistä pontevammin pyrkimään eroon tupakasta, ja pidemmällä aikavälillä näiden verotuottojen lisäksi, jotka tietystikään eivät nouse yhtä paljon kuin se vero kiristyy, näin saataisiin aikaiseksi myös huomattavia säästöjä terveydenhuoltomenoissa. Eli kannustan hallitusta — hallituksia — jatkossa huomattavasti tuntuvammin korottamaan tupakan hintaa eli tupakkaveroa.

Minun mielestäni tämä ei ole mikään luokkataistelukysymys, vaikka edustaja Kontula Pikkuporvarit-kirjassaan on kertonut, että tämmöinen tupakan rajoittamispolitiikka on luokkapolitiikkaa, koska tiedämme valitettavasti, että pienituloisemmat ihmiset tupakoivat enemmän kuin hyvätuloiset ihmiset.

Arvoisa herra puhemies! Haluan tässä yhteydessä vielä kiinnittää huomiota tupakkalain uudistamiseen, joka on tällä hetkellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. En ainakaan tiedä, että se olisi sieltä valmistunut, ja toivon, että paikalla olevat sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet vievät tästä terveisiä, jos heitä paikalla on. Nimittäin sen lain lähetekeskustelussa kiinnitin huomiota siihen, että siitä puuttuu parveketupakoinnin kieltämisen prosessin yksinkertaistaminen. Vetoan valiokuntaan, että se tupakkalain käsittelyn yhteydessä ottaisi myös tämän asian käsittelyyn. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 143/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2020

Kertomus K 21/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 3/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 3/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Alanko-Kahiluoto, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja hyvät edustajat! Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota erityisesti seuraaviin teemoihin: finanssipolitiikan toteutukseen koronapandemian aikana, matalaan korkotasoon ja velkakestävyteen, finanssipolitiikan valvontatehtävään ja pankkien vakavaraisuussäätelyyn.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan hallituksen talouspoliittiset toimet koronakriisin aikana ovat olleet oikeansuuntaisia sekä ajoitukseltaan että mitoitukseltaan. Finanssipolitiikka on asiantuntijoiden mielestä kuitenkin syytä jatkossa mitoittaa suhdannetilanteeseen sopivaksi. Valiokunta pitää hyvänä hallituksen toimia koronapandemian aiheuttamien negatiivisten talous- ja työllisyysvaikutusten hillitsemiseksi. Valiokunta katsoo myös, että finanssipolitiikka tulee mitoittaa suhdannetilanteen mukaisesti ja että julkisen talouden monivuotiseen suunnitteluun tulee palata, jotta luodaan edellytykset velkasuhteen vakauttamiselle.

Seuraavaksi käsittelen matalaa korkotasoa ja velkakestävyyttä:

Tarkastusviraston raportin mukaan pitkän aikavälin velkakestävyyttä ei voi perustaa nykyisen matalan korkotason varaan, vaikka julkisen velan korkokulut ovat laskeneet jo pitkään. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan velkasuhteen vakauttamiseksi joudutaan ottamaan käyttöön sopeutustoimet, ellei konkreettisiin talouskasvua kiihdyttäviin, työllisyyttä parantaviin ja julkisen talouden tuottavuutta nostaviin rakenteellisiin uudistuksiin päästä. Koronakriisi on asiantuntijoiden mukaan hyvä osoitus tarpeesta laskea velkaastetta hyvinä aikoina. Mahdollisen uuden kriisin koittaessa on helpompi velkaantua, kun velkataso ei valmiiksi ole korkea.

Hallituksen kestävyystiekartan tavoitteena on vakauttaa velka suhteessa talouden kokoon vuosikymmenen loppuun mennessä. Valiokunta pitää tärkeänä kestävyystiekartan täsmentämistä ja kehittämistä. Valiokunnan mielestä kestävyystiekartan tulee olla konkreettinen, ja hallituksella tulee myös olla selkeä suunnitelma tulevien kriisien varalle.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että talous- ja finanssipolitiikan suunnittelussa otetaan huomioon talouskehityksen epävarmuuteen liittyvät tekijät sekä tulevaan korkokehitykseen liittyvät riskit. Valiokunta katsoo, että erityisesti pitkän aikavälin suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota. Suuret ongelmat, kuten ilmastonmuutoksen aktiivinen torjunta ja vä-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

estön ikääntymisen aiheuttama kestävyysvaje, vaativat yli vaalikausien ulottuvia parlamentaarisia ratkaisuja.

Seuraavaksi finanssipolitiikan valvontatehtävästä: Suomessa toimii kaksi hallituksen finanssi- ja talouspolitiikkaa arvioivaa riippumatonta tahoa, Valtiontalouden tarkastusvirasto ja talouspolitiikan arviointineuvosto. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on ollut vuodesta 2013 lähtien Euroopan talouspolitiikan koordinaation tiivistymisen myötä lakisääteinen valvontatehtävä finanssipoliittisen lain nojalla. Talouspolitiikan arviointineuvosto puolestaan perustettiin valtioneuvoston asetuksella vuonna 2014 talouspolitiikan tavoitteiden ja keinojen riippumatonta arviointia varten. Tarkastusviraston lakisääteinen finanssipolitiikan valvontatehtävä on rajatumpi kuin talouspolitiikan arviointineuvoston riippumaton talouspolitiikan arviointitehtävä. Tehtävät ovat kuitenkin osittain päällekkäiset, joten valiokunta kiinnittää huomiota asiantuntijaresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön Suomen kaltaisessa pienessä maassa.

Viimeisenä teemana käsittelen pankkien vakavaraisuussäätelyä:

Valiokunta pyrki selvittämään, mikä on EKP:n vuoden 2020 aikana antamien voitonjakosuositusten merkitys suomalaispankkien vakavaraisuudelle. Valiokunta selvitti myös, kuinka kyseistä ohjeistusta on noudatettu Suomessa. Finanssivalvonnan arvion mukaan voitonjakosuositusten noudattaminen on luonut pankeille ja yleisemmin koko rahoitusjärjestelmälle lisäpuskuria kriisitilanteen varalle.

Kaikki suomalaiset EKP:n suorassa valvonnassa olevat pankit ovat noudattaneet EKP:n antamia suosituksia. Myös pienemmät, Finanssivalvonnan valvonnassa olevat suomalaiset pankit noudattivat täysimääräisesti Finanssivalvonnan ensimmäisiä voitonjaosta pidättäytymistä koskevia suosituksia. Viimeisintä, joulukuussa 2020 annettua ja äärimmäiseen varovaisuuteen voitonjaossa kehottavaa suositusta noudattivat niin ikään kaikki suomalaiset pankit lukuun ottamatta Aktiaa ja Ålandsbanken. Valiokunta on kuullut molempien pankkien edustajia niiden päätöksestä olla noudattamatta joulukuussa 2020 annettua suositusta. Merkittävänä tekijänä näiden pankkien päätöksen taustalla on se, että kummallekin pankille on tärkeää olla luotettava osingonmaksaja ja kiinnostava sijoituskohde myös tulevaisuudessa.

Valiokunta pitää periaatteellisesta näkökulmasta ongelmallisena ja valvontajärjestelmän uskottavuutta heikentävänä sitä, että valvontaviranomaisen antamaa suositusta ei noudateta. Valvontajärjestelmän toimivuutta ja periaatteita tulee valiokunnan mielestä tarkastella huolellisesti. Tulee selvittää, pitäisikö annettujen suositusten olla sitovia ja missä määrin pankkikohtaista harkintaa, jossa huomioidaan pankin vakavaraisuus, voitaisiin ottaa huomioon suositusten antamisessa.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Outi Alanko-Kahiluodolle mietinnön esittelystä. Nostan tässä omassa puheenvuorosani muutaman mielestäni tärkeän havainnon raportista ja valiokunnan mietinnöstä.

Suomi on pärjännyt koronaviruksen aikana kansainvälisesti erittäin hyvin myös talouden mittareilla tarkasteltuna, ja raportissa arvioidaan hallituksen talouspoliittiset toimet oikea-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

aikaisiksi ja perustelluiksi. Raportissa todetaan, että Suomen julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee koronavirukseen takia huomattavasti mutta muihin EU-maihin suhteutettuna velkasuhde on lähellä EU:n keskitasoa. Raportissa todetaan, ettei näköpiirissä ole välitöntä tarvetta alentaa velkasuhdetta nopealla aikataululla, koska tämä saattaisi aiheuttaa suuria yhteiskunnallisia kustannuksia ja heikentää talouskasvua. Toisaalta se saattaa myös olla nykyisten näkymien mukaisessa korkoympäristössä velkakestävyysnäkökulmalta tarpeeton. Matalat korot vaikuttavat velkakestävyysnäkökulmalta siten, että julkinen talous pystyy ylläpitämään aiempaa korkeampia velkatasoja.

Näin siis tässä viraston raportissa, mutta kuultuaan asiantuntijoita valiokunta totesi, että hyvinä aikoina tulisi pyrkiä laskevaan velkasuhteeseen, jotta voidaan luoda liikkumavaraa tulevia kriisejä varten. On myös tärkeää, että talous- ja finanssipolitiikan suunnittelussa otetaan huomioon talouskehityksen epävarmuuteen liittyvät tekijät sekä tulevaan korkokehitykseen liittyvät riskit. Myös pitkän aikavälin suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota, ja tänään täällä aiemmin keskustelussa ollut kestävä kehityksen turvaaminen ja ilmastonmuutoksen aktiivinen torjunta sekä kansakunnan ikääntyminen vaativat pitkäkestoisia, yli vaalikausien ulottuvia parlamentaarisia ratkaisuja. Myös kestävä kasvun tiekarttaa on syytä tarkentaa erityisesti työllisyystoimien, julkisen talouden tehostamisen ja kasvun vauhdittamiseen tähtäävien toimien osalta.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisessa tuli esille asiantuntijoiden erilainen käsitys siitä, mitä tarkastusviraston finanssipolitiikan valvontaraportissa tulisi käsitellä. Osa asiantuntijoista oli sitä mieltä, että tarkastusviraston valitsema lähestymistapa ja yleiseen talous- ja työllisyyspolitiikkaan keskittyminen on hyvä asia, ja osa puolestaan kritisoi tätä. Kriittisten näkemysten mukaan raportin tulisi nimenomaan sisältää julkista taloutta ohjaavan lainsäädännön ja siihen perustuvien tunnuslukujen ja tavoitteiden analyysiä eikä yleistä talouspoliittista arviointia. Valiokunnan mielestä on perusteltua, että tarkastusvirasto arvioi myös finanssi- ja talouspolitiikan toteutusta. Tehtyjen päätösten ja toimenpiteiden arviointi on tärkeää, jotta voidaan nähdä, onko finanssipolitiikalle asetetut tavoitteet ylipäänsä mahdollista saavuttaa. Toisaalta on hyvä huomioida, että Suomessa toimii tällä hetkellä kaksi hallituksen finanssi- ja talouspolitiikkaa arvioivaa riippumatonta tahoa: tarkastusvirasto ja talouspolitiikan arviointineuvosto. Tehtävät ovat osittain päällekkäiset, joten on syytä kiinnittää huomiota asiantuntijaresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Arvoisa puhemies! Vielä pari sanaa pankkien vakavaraisuussäätelystä. Asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että pari pankkia oli jättänyt noudattamatta EKP:n joulukuussa 2020 antamaa suositusta olla jakamatta osinkoja. Pankit olivat vakavaraisia ja olivat tehneet huolellisesti uudelleenarviot ja riskiarviot ennen päätöstä osingonjaosta. Valiokunnassa heräsi kuitenkin kysymys siitä, voiko suositusten noudattamatta jättäminen heikentää valvontajärjestelmän uskottavuutta ja voiko tällainen toiminta antaa myös epätoivottavan kannustimen suuremmallekin joukolle toimijoita tulevaisuudessa poiketa suosituksista. Näihin kysymyksiin vastauksen saamiseksi valiokunta totesi mietinnössään, että nyt olisi aiheellista selvittää, pitäisikö annettujen suositusten olla sitovia ja missä määrin pankki-kohtaista harkintaa, jossa huomioidaan pankin vakavaraisuus, voitaisiin ottaa huomioon suositusten antamisessa. Toivottavasti tämä selvitys tehdään, niin että tulevaisuudessa kaikilla on tiedossa yhteiset pelisäännöt. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 21/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

9. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puolerahoituksen valvonnasta 2020

Kertomus K 2/2021 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 4/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 4/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Alanko-Kahiluoto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.09 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! Puoluelakiin sisältyy puolueita ja puolueyhdistyksiä koskevia velvoittavia säännöksiä rahoituksen avoimuudesta. Tavoitteena on lisätä avoimuutta ja luottamusta poliittiseen toimintaan, parantaa äänestysaktiivisuutta ja ehkäistä korruptiota sekä epäasiallisiin sidonnaisuuksiin perustuvaa vaikuttamista puolueiden toimintaan.

Tarkastusvirasto antaa vuosittain kertomuksen eduskunnalle toimistaan puolerahoituksen valvonnassa. Tarkastusviraston valvottavia ovat puolueet, avustuspäätöksessä mainitut yhteisöt ja puolueiden lähiyhteisöt. Valvottavia on noin 150. Muut puolueyhdistykset, joita on noin 6 000, eivät ole tarkastusviraston valvottavia.

Virasto valvoo myös puoluelain tarkoittamaa valtionavustusta. Yhdeksällä eduskunnassa edustettuna olleella puolueella on ollut oikeus valtionavustukseen vuonna 2020. Virasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä puoluetukea. Ilmoitusvelvollisuus koskee vähintään 1 500 euron arvoisia tukia ja tietoa niiden antajista. Lähtökohtaisesti kaikki rahana, tavarana, palveluna tai muulla tavalla saadut suoritukset luetaan tueksi. Vain laissa nimenomaisesti mainitut suoritukset eivät ole tukea.

Ilmoitusrekisteriin on vuosina 2011—2020 ilmoitettu tukisuorituksia 33,2 miljoonaa euroa. Vuotta 2019 koskevia tukisuorituksia ilmoitettiin 4,3 miljoonaa euroa, mikä on suurin määrä puolerahoituksen seurannan aikana. Huomattava osa vuonna 2020 tehdyistä ilmoitusten täydennyksistä, yhteensä 1,6 miljoonaa euroa koskien aikaisempia vuosia, oli seurausta tehdyistä tarkastuksista.

Tarkastusvirasto tarkasti vuonna 2020 kaikki yhdeksän rekisteröityä puoluetta, jotka olivat edustettuina eduskunnassa. Lisäksi virasto tarkasti kuusi naisjärjestöä ja 34 eduskunta-puolueiden piirijärjestöä. Tarkastuksia tehtiin kaikkiaan 49. Koronatilanteen vuoksi kaikki tarkastukset toteutettiin sähköisin apuvälinein. Viraston mukaan puolerahoitusta koskevat ajantasaiset ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osin oikein ja antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osin oikeat tiedot.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Tarkastuksissa tuli myös esille useita tapauksia, joissa tuensaaja ei ollut tehnyt ajantaisaisia ilmoituksia kaikesta saamastaan tuesta. Sen sijaan puoluelain rajoitusten vastaisia tukisuorituksia ei havaittu. Aiempien vuosien tavoin myös valvottavien yhteisöjen tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksissa on viraston mukaan edelleen puutteita.

Vuonna 2019 puoluelain 9 §:n mukaisen valtionavustuksen suuruus oli 29,4 miljoonaa euroa. Virasto kiinnittää aiempien vuosien tavoin huomiota valtionavustusten avustusehtojen tulkinnanvaraisuuteen ja sopimusmenettelyjen puutteellisuuteen. Myös valtionavustuspäätöksen terminologiaa tulee selkeyttää, jotta avustuksen käyttäminen ja osoittaminen ymmärrettäisiin yksiselitteisesti ja jotta valtionavustustilitykset olisivat keskenään vertailukelpoisia.

Tarkastusvaliokunta on nostanut esiin aiemmissä mietinnöissään puoluerahoitusta ja sen valvontaa koskevia useita kehittämistarpeita. Muun muassa näitä asioita selvitetään käynnissä olevassa parlamentaarisen työryhmän työssä. Työ on saanut jatkoaikaa tämän vuoden loppuun. Valiokunta jää odottamaan työryhmän ratkaisuehdotuksia ja niiden edellyttämiä säädösmuutoksia sekä palaa näihin asioihin, kun se käsittelee vaali- ja puoluerahoituksen valvontaa koskevia tarkastusviraston kertomuksia.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.14 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi äsken, niin tarkastusvaliokunta on useissa aiemmissä mietinnöissä nostanut esille tämän puoluerahoitusta ja sen valvontaa koskevan kehittämistarpeen, ja myös hallitusohjelmassahan tämä asia on mainittu. Helmikuussa 2020 on asetettu parlamentaarinen työryhmä selvittämään vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä myös tarvittaessa muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita. Työryhmä ei kuitenkaan ole määräaikaan mennessä saanut tätä työtään valmiiksi ja se on nyt saanut sitten jatkoaikaa tämän vuoden loppuun. Valiokunta toteaa mietinnössään jälleen kerran, että jäämme odottamaan työryhmän ratkaisuehdotuksia ja palaamme asiaan, kun käsittelemme jatkossa vaali- ja puoluerahoituksen valvontaa koskevia tarkastusviraston kertomuksia. Toivottavasti työryhmän työ lopultakin valmistuu. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 2/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

10. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Kertomus K 11/2021 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2021 vp

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 11. ja 12. asiasta. — Esittelypuheenvuoro, joka koskettaa kaikkia kolmea asiaa, olkaa hyvä, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

17.15 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja edustajat! Esittelen nämä kaikki kolme asiaa kerralla.

Eli ensin eduskunnan tilintarkastajien kertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020: Tarkastusvaliokunta on asian käsittelyssä kuullut muiden muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, eduskunnan hallintojohtajaa ja eduskunnan sisäistä tarkastajaa. Tilintarkastajien kertomus on jälleen niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Tarkastusvaliokunta ei ole nostanut esille erityiskysymyksiä eduskunnan osalta, ja valiokunnan kannanottoehdotus onkin, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Sitten toisena eduskunnan tilintarkastajien kertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020: Tarkastusvaliokunta on kuullut asian käsittelyssä muiden muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa sekä Ulkopoliittisen instituutin johtajaa. Tilintarkastajien kertomus on jälleen niin sanotusti puhdas, eli tilintarkastajilla ei ole huomautettavaa. Tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Mietinnössään valiokunta on kiinnittänyt huomiota myönnettyihin määrärahoihin ja niiden käyttöön sekä toiminnan kuluihin ja niiden muutoksiin. Valiokunta ei ole nostanut esille erityiskysymyksiä Ulkopoliittisen instituutin osalta. Valiokunnan kannanottoehdotus onkin, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Sitten kolmantena eli viimeisenä eduskunnan tilintarkastajien kertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020:

Valiokunnan tarkastusviraston taloudenhoitoa koskeva mietintö valmistui kesäkuussa 2021. Mietinnössä käsiteltiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta sekä hyvän hallinnon periaatteiden ja asiaa koskevien säännösten noudattamista. Valiokunta sisällytti mietintöönsä eduskunnan tilintarkastajien keväällä 2021 teettämän erityistarkastuksen tulokset. Tarkastusvaliokunta on asian käsittelyssä kuullut muiden muassa tilintarkastajien puheenjohtajaa, tarkastusviraston johtajaa ja suunnittelupäällikköä sekä henkilöstöjärjestöjen edustajia.

Valiokunta on pitänyt tärkeänä tuoda mietinnössään esille, mitkä ovat valiokunnan toimiala ja tehtävät tarkastusvirastoa koskien ja mitkä asiat kuuluvat virastolle itselleen. Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii eduskunnan yhteydessä, ja sille on turvattu toiminnal-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

linen riippumattomuus. Tarkastusvaliokunnan toimialaan kuuluu viraston taloudenhoidon valvonta, ja virasto on tilivelvollinen eduskunnalle julkisten varojen käytöstään samojen periaatteiden mukaisesti kuin hallitus on tilivelvollinen eduskunnalle.

Valiokunnan valtion taloudenhoidon valvontatehtäviin ei kuitenkaan kuulu VTV:n operatiivinen johtaminen, vaan virasto vastaa siitä itse. VTV siis päättää itse työsuunnitelmasaan, tarkastustoimintansa kohdentamisesta sekä tarkastusten ajoittamisesta ja suorittamisesta. Viraston taloudenhoidon epäkohtien kuntoon saattaminen on viraston itsensä tehtävä, ja valiokunta seuraa tilannetta jälkikäteen ja arvioi, ovatko tehdyt toimet riittäviä. Valiokunnan mietinnön keskeinen huomio on, että tilintarkastajien tarkastusvirastoa koskeva tilintarkastuskertomus ei ole niin sanotusti puhdas.

Tilintarkastajat teettivät keväällä 2021 erityistarkastuksen tarkastusviraston pääjohtajan ja muun ylimmän johdon matka-, edustus- ja hankintakuluista vuodesta 2020 lähtien. Tilintarkastajat kiinnittivät myös huomiota krp:n esitutkintaan sekä tarkastusvaliokunnan viraston taloudenhoitoa koskevaan selvitykseen. Tilintarkastuskertomuksen mukaan esituskinnan ja meneillään olevan selvityksen sekä erityistarkastuksen havaintojen perusteella tarkastusviraston sisäistä valvontaa, sisäisiä sääntöjä ja ohjeita sekä hyväksymismenettelyitä on tarpeen kehittää.

Valiokunta pitää hyvänä, että tarkastusvirastossa on ryhdytty kehittämistoimiin epäkohtien korjaamiseksi. Tavoitteena on, että viraston toimintatavat ovat kaikilta osin linjassa valtionhallinnossa yleisesti sovellettavien määräysten ja ohjeiden kanssa. Tarkastusvirasto aikoo muun muassa parantaa hankintaosaamista, tiukentaa matkustuskäytäntöjä, valvoa virkamatkoista kertyvien kanta-asiakaspisteiden käyttöä sekä tarkistaa menon hyväksymiseen liittyvät menettelyt. Tarkoituksena on myös kohdistaa resursseja nykyistä enemmän tarkastus- ja valvontatyöhön. Virastossa on parhaillaan käynnissä myös uuden johtamismallin arviointi. Valiokunta tulee jatkossa seuraamaan kehittämistoimien etenemistä sekä viraston henkilöstön työhyvinvoinnin tilaa.

Tuloksellisen toiminnan kannalta on tärkeää, että veronmaksajien puolesta valtion varojen käytön laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastajana työtä tekevä tarkastusviraston henkilöstö on ammattitaitoinen ja motivoitunut, virastossa vallitsee avoin ja toisia kunnioittava toimintakulttuuri ja viraston johtaminen on hyvää.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.22 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Otan lyhyesti kantaa kaikkiin näihin kolmeen kertomukseen.

Ensinnäkin eduskunnan tilinpäätöksestä haluan todeta, että eduskunta selvisi ensimmäisestä koronavuodesta hyvin ja pystyi nopealla aikataululla muuttamaan toimintatapoja ja sopeutumaan poikkeuksellisiin olosuhteisiin perustehtävän siitä kärsimättä. Koronan johdosta tietyt menot alittuivat, ja toivottavasti digitaalisuuden myötä esimerkiksi matkakustannuksiin saadaan pysyvämpääkin alenemaa. Määrärahojen ylityksiä oli muun muassa kameravalvonnan järjestelmän hankinnasta johtuen, mutta nämä ylitykset olivat kaikki erittäin perusteltuja.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Sitten Ulkopoliittisen instituutin toiminnasta: Kansainvälinen toimintaympäristö muuttuu todella nopeasti ja, tuntuu siltä, koko ajan kiihtyvällä vauhdilla. Esimerkiksi hybridi-vaikuttaminen ja disinformaation leviäminen ovat lisääntyneet. Nyt tarvitaan globaalia ja kansallista ennakoimista ja jatkuvaa tilannekuvan muodostamista. Tässä työssä Ulkopoliittisen instituutin tutkimustoiminta on todella tärkeää, ja tätä työtä instituutti on jälleen tehnyt erittäin kustannusvaikuttavasti.

Ja sitten vielä Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnasta:

On tärkeää, että eri toimijoiden roolit ymmärretään oikein, eli Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii perustuslain mukaan eduskunnan yhteydessä, ja sille on turvattu toiminnallinen riippumattomuus. Tarkastusvaliokunnan valtion taloudenhoidon valvontatehtävään ei kuulu tarkastusviraston tai minkään muun valtion viraston, laitoksen, ministeriön tai valtionyhtiön operatiivinen johtaminen. Tarkastusvaliokunta perehtyy useamman kerran vuodessa tarkastusviraston työhön, kun sen käsittelyyn tulee viraston eduskunnalle valtiopäiväasioina antamia kertomuksia mietinnön laatimiseksi. Tuolloin valiokunnalla on mahdollisuus arvioida tarkastusviraston tekemää työtä, johtopäätöksiä ja hyötyjä eduskunnan parlamentaariselle valvonnalle. Valiokunnan viraston taloudenhoidossa havaitsemien ja esiin tuotujen epäkohtien kuntoon saattaminen on viraston itsensä tehtävä, ja valiokunta jälkiseuraa ja arvioi, ovatko tehdyt toimet riittäviä.

Tarkastusvirastossa on ryhdytty kehittämistoimiin viraston taloudenhoitoa käsitelleen tarkastusvaliokunnan mietinnön sekä eduskunnan tilintarkastajien keväällä 21 teettämän erityistarkastuksen johdosta. Asiantuntijakuulemisten mukaan tavoitteena on, että viraston toimintatavat ovat jatkossa kaikilta osin linjassa valtionhallinnossa yleisesti soveltuvien määräysten ja ohjeiden kanssa. Tarkoituksena on muun muassa parantaa hankinta-osaamista, tiukentaa matkustuskäytäntöjä, alkaa säännöllisesti valvoa virkamatkoista kertyvien kanta-asiakaspisteiden käyttöä sekä tarkistaa menon hyväksymiseen liittyvät menettelyt. Virastossa on myös käynnissä johtamismallin arviointi. Valiokunta seuraa jatkossa kaikkien edellä mainittujen tarkastusviraston kehittämistoimien etenemistä ja lisäksi [Puhemies koputtaa] viraston henkilöstön työhyvinvoinnin tilaa. Tarkastusvirasto on rohkeasti lähtenyt korjaamaan esiin tulleita epäkohtia, ja siitä kiitos kaikille siellä toimiville.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.25 **Veijo Niemi ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Lyhyesti kaikista näistä kolmesta kohdasta:

Eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana haluan kiittää tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa hyvistä esittelypuheenvuoroista, ja kuten he mainitsivat, olemme tehneet hyvin tarkkaa työtä eduskunnan tilintarkastuksen suhteen ja meillä ei ole tilintarkastajina huomautettavaa eduskunnan tilintarkastuksesta. Kyseessä on niin sanottu puhdas tilintarkastus.

Seuraavaksi Ulkopoliittisen instituutin tilintarkastuskertomus: Aivan sama tilanne — meillä ei ole siinä myöskään mitään huomautettavaa. Olemme hyvin tarkasti seuranneet UPIn tilintarkastusta koko vuoden ajalta.

Ja kolmantena Valtion tarkastusviraston tilintarkastuskertomus: Siinä meillä tuli hankaluuksia, kun julkisuuteen tuli näitä mahdollisia epäkohtia. Nämä mahdolliset epäkohdat ovat edelleen käsittelyssä muun muassa krp:n osalta, mutta eduskunnan tilintarkastajat myös varmistavat tämän suoritetun erityistilintarkastuksen niin sanottuna jälkiseuraamuk-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

sena elikkä teetämme vielä lisätarkastuksen siitä, että tähän erityistilintarkastukseen ja siihen tullessiin epäkohtiin kiinnitetään tulevaisuudessa riittävää huomiota Valtion tarkastusviraston toiminnassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

11. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Kertomus K 13/2021 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 13/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 10. asiakohdassa]

12. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2020

Kertomus K 12/2021 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 7/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 12/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 10. asiakohdassa]

13. Lakialoite laiksi pelastuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2021 vp Sari Tanus kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, esittelypuheen vuoro, edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.28 **Sari Tanus kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on lakialoite laiksi pelastuslain muuttamisesta. Tällä lakialoitteella ehdotetaan pelastuslakiin uutta 17 a §:ää, jossa säädettäisiin yli 65-vuotiaiden ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden asuntoihin asennettavasta liesivahdista, jolla pyritään vähentämään tulipalojen syttymistä. Liesivahti olisi näiden henkilöiden asunnoissa pakollinen, mutta laitteen hankintaan olisi mahdollista saada tukea kustannusten kattamiseksi. Tarkemmin liesivahdin asentamisesta, hankintatuesta, asian vastuutahosta ja erityisryhmiin kuuluvista henkilöistä säädettäisiin valtioneuvoston antamassa asetuksessa.

Arvoisa puhemies! Tämän tekemäni lakialoitteen perusteluina esitän seuraavaa:

Viime aikoina lukuisia ihmishenkiä vaatineet huoneistopalot ovat osoittaneet, että paloturvallisuudessa on Suomessa edelleen paljon parannettavaa. Suomessa tapahtuu vuosittain yli 3 000 huoneistopaloa, joissa kuolee useita kymmeniä ihmisiä. Paloista aiheutuvat aineelliset vahingot ovat myös mittavat.

Suurin osa huoneistopaloista saa alkunsa liedestä. On huomattavaa, että ennen varsinaista tulipalon syttymistä sähkölaitteesta ja muista keittiömateriaaleista voi muodostua hyvin vaarallisia kaasuja, jotka saattavat estää sammutustoimenpiteet tai jotka pahimmassa tapauksessa ovat jo ehtineet tappaa asunnossa olevat ihmiset. Varsinkin vanhusväestön mahdollisuudet toimia tällaisissa tilanteissa ovat erittäin heikot.

Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on mahdollistaa ikäihmisten mahdollisuus asua omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään. Yhä useampi vanhus asuukin elämänsä viimeisinä vuosina omassa kodissaan, joten on tärkeää kiinnittää huomiota myös kodin turvallisuuteen. Unohduksesta tai muusta toiminnallisesta häiriöstä johtuvia vaaratilanteita tapahtuu kotona asuville vanhuksille yhä enenevässä määrin. Tavallinen palohälytys ei pysty estämään liesipaloa. Palohälytys ilmoittaa, kun palo on alkamassa tai on jo alkanut.

Nykyistä teknologiaa hyödyntäen tällaiset palot olisi mahdollista ehkäistä ilman suuria kustannuksia. Ratkaisu sähkölaitteiden palojen estämiseen on järjestelmä, joka vaaratilanteen havaittuaan katkaisee virran laitteesta. Tällaisten liesivahtien avulla suuri osa liesipaloista voitaisiin estää. Mikäli tällaiset laitteet saadaan pakollisiksi ainakin seniori- ja erityisryhmien asuntoihin, voidaan niiden avulla vähentää oleellisesti huoneistopaloja ja niissä menehtyneiden ihmisten määrää. Liesivahtien käyttö yleistyy monissa maissa. Muun muassa Norjassa liesivahdit ovat pakollisia kaikissa uusissa rakennuksissa.

Myös sosiaali- ja terveysministeriön toimenpideohjelmassa ”Turvallisesti kaiken ikää: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn ohjelma 2021—2030” on linjattu ikäihmisten palokuolemien ja paloissa vammautumisten määrän vähentäminen. Lainauksena: ”Liesiturvallisuus paranee, kun otetaan käyttöön turvallisempia liesiä tai liesiturvatekniikkaa.”

Arvoisa puhemies! Muutoinkin olisi tärkeää, että kaikissa uusissa asunnoissa edistetään liesiturvallisuutta edistäviä laitteita.

Tämän edellä olevan perusteella ehdotamme, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Lakiin pelastuslain muuttamisesta lisättäisiin uusi 17 a §, joka kuuluisi seuraavasti:
”Liesivahti.

Yli 65-vuotiaiden ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden asuntoihin on asennettava liesivahti tulipalojen ehkäisemiseksi. Yli 65-vuotiaille ja erityisryhmille myönnetään tukea laitteiden hankintaa varten.

Tarkemmin liesivahdin asentamisesta, hankintatuesta, asian vastuutahosta ja erityisryhmiin kuuluvista henkilöistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

14. Lakialoite laiksi yliopistolain 46 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2021 vp Heikki Vestman kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.33 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vapaus voittoon. Lakialoitteessa esitetään yliopistolain 46 §:n muuttamista siten, että ylioppilaskuntaan kuulumisen olisi jatkossa vapaaehtoista. Esitetyn lakimuutoksen myötä ylioppilaskunnan pakkojäsenyys poistuisi eli yliopisto-opiskelijalle ei olisi enää pakollista kuulua ylioppilaskuntaan ja maksaa sen jäsenmaksua yliopiston läsnäoloilmoittautumisen yhteydessä.

Ylioppilaskuntien pakkojäsenyys on muinaisjäännös. Euroopan vanhoissa yliopistoissa opiskelijat jaettiin kansakunnittain. Turun akatemian osakunnille asetettiin pakkojäsenyys, joka myöhemmin omaksuttiin ylioppilaskuntaan.

Opiskelijoiden yhdistymisvapauden kannalta pakkojäsenyys on vähintään kyseenalainen. Yliopisto-opiskelija pakotetaan kuulumaan järjestöön ja maksamaan sen jäsenmaksua, jotta saa opiskella. Vastineeksi opiskelijalle tarjotaan nykyään lähinnä ylioppilaskuntien punavihreitä maailmanparannushankkeita, jotka on toteutettu opiskelijan rahoilla. Perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa turvattuun yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Pakkojäsenyys eli opiskelijoiden yhdistymisvapauden rajoitus on aikoinaan katsottu hyväksyttäväksi perusoikeusrajoitukseksi sen vuoksi, että ylioppilaskunnat ovat hoitaneet myös julkisia hallintotehtäviä. Nämä tehtävät ovat kuitenkin muuttuneet.

Arvoisa puhemies! Negatiivinen yhdistymisvapaus tarkoittaa, ettei yhdistykseen kuulumisen perusteena voi olla automaattinen, suoraan lain nojalla määräytyvä jäsenyys. Yhdis-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

tymisvapauden lähtökohtana on siis vapaaehtoinen, nimenomaiseen tahdonilmaisuun perustuva liittyminen yhdistykseen. Näistä lähtökohdista voidaan poiketa vain, jos poikkeamiselle on olemassa erityiset yhdistymisvapauden kannalta hyväksyttävät perusteet, kuten yhdistyksen lailla säädetyt julkiset hallintotehtävät. Perustuslakivaliokunta arvioi pakkojäsenyyttä aikoinaan yliopistolaista annetussa lausunnossaan seuraavasti: ”Tavallisen lainsäädäntöjärjestyksen edellytykseksi on kuitenkin asetettava, että lakiehdotusta täydennetään ylioppilaskunnan julkiset tehtävät osoittavin maininnoin eli määrittelyin siitä, missä tarkoituksessa ylioppilaskunta voi toimia ja ylläpitää pakkojäsenyyttä siihen kuuluvine jäsenmaksuineen.”

Arvoisa puhemies! Ylioppilaskuntien tehtävät ovat siis muuttuneet. Yliopisto-opiskelijoiden terveydenhuolto toteutetaan nykyisin suoraan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:n ja terveydenhoitomaksun kautta kuten myös ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden kohdalla. Sellaista julkista hallintotehtävää, joka olisi hyväksyttävä peruste rajoittaa yliopisto-opiskelijoiden yhdistymisvapautta, on vaikea löytää. Vuonna 2018 perustuslakivaliokunta lausui opiskeluterveydenhuollosta annetun lain yhteydessä, että lakimuutoksilla on vaikutuksia niihin ylioppilaskunnan erityisiin tehtäviin, joita perustuslakivaliokunta on pitänyt riittävänä perusteena ylioppilaskunnan pakkojäsenyydelle. Kyseinen YTHS-laki astui voimaan vuoden 2021 alussa. Uuden lain myötä perustuslakivaliokunnan käytännössä aiemmin nimetty nimenomainen peruste ylioppilaskuntien pakkojäsenyydelle siis poistui. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien pakkojäsenyyttä perusteltuna. Ammattikorkeakoululain muutoksen yhteydessä valiokunta lausui, että opiskelijakunnalle ehdotetut tehtävät ja niiden hoitaminen tai opiskelijoiden terveydenhuoltomaksun periminen eivät kuitenkaan edellytä, että jäsenyyden opiskelijakunnassa tulisi olla pakollista. YTHS-lain käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta edellytti selvitystyön käynnistämistä sen arvioimiseksi, onko ylioppilaskunnan pakkojäsenyydelle enää esitettävissä hyväksyttäviä ja oikeasuhtaisia perusteita. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki selvityksen, jossa todetaan: ”Vaikka ammattikorkeakoulua koskevassa lakiehdotuksessa oppilaskunnan tehtävät oli määritelty identtisesti yliopistojen ja ylioppilaskunnan tehtävien kanssa, tämä ei sinällään ollut riittävä peruste pakkojäsenyydelle, vaikka juuri tehtävien luettelemista oli vaadittu aikaisemmin myös yliopistolakiin pakkojäsenyyden perustelemiseksi.” Tästä huolimatta selvitys päättyi kuin ihmeen kaupalla siihen, että pakkojäsenyys ei ole valtiosääntöisesti ongelmallinen. Selvityksessä ei ole tehty riittävää perusoikeuspunnintaa. Myös kansainvälinen oikeus edellyttää yhdistymisvapauden turvaamista. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella Euroopan ihmisoikeussopimus suojaa negatiivista yhdistymisvapautta eli oikeutta olla kuulumatta yhdistykseen. Myös julkisoikeudelliset yhdistykset, kuten ylioppilaskunnat, kuuluvat EIT:n oikeuskäytännön perusteella ihmisoikeussopimuksen 11 artiklassa turvatun yhdistymisvapauden piiriin. Oikeustieteen tutkimuksessa ylioppilaskuntien pakkojäsenyyttä on pidetty suorastaan perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden vastaisena. Esimerkiksi oikeustieteen yliopistonlehtori, tohtori Muukkonen on arvioinut, että ylioppilaskuntien julkisten hallintotehtävien vähentymisen vuoksi olisivat myös pakkojäsenyyden perustuslailliset edellytykset poistuneet. Tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota siihen, että ammattikorkeakouluissa opiskelijakuntien automaattista ja pakkoon perustuvaa jäsenyysjärjestelyä ei ole sallittu otettavan käyttöön ja että YTHS-lain voimaan astumisen myötä ylioppilaskuntien ja ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien tehtävät ovat käytännössä täysin identtiset.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Arvoisa puhemies! Perusteellinen perusoikeuspunninta vaatii perustuslakivaliokunnan käsittelyä, mihin toivon lakialoitteen johtavan. Korkein hallinto-oikeus on vastikään tehnyt YTHS-lain voimaan astumista edeltäneen tilanteen perusteella vuosikirjapäätöksen, jossa arvioidaan, ettei pakkojäsenyyttä voida pitää perustuslain 106 §:ssä tarkoitetulla tavalla selvästi ja riidattomasti negatiivisen yhdistymisvapauden vastaisena. Oikeustapauksia on kuitenkin yhä vireillä, ja oikeustila on vähintään epäselvä.

Haluan lopuksi kiittää aloitteen allekirjoittaneita 85:tä kansanedustajaa, joita on useasta puolueesta. Toivon, että laajaa kannatusta saanut aloite saa valiokunnissa ansaitsemansa käsittelyn ja että aloitteessa esitetyt oikeustieteen tutkijoiden huomiot saisivat näin myös perustuslakivaliokunnan arvioinnin osakseen. Joka tapauksessa selkeintä olisi muuttaa lakia siten, että ylioppilaskuntaan kuuluminen olisi jatkossa vapaaehtoista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen, Janne, olkaa hyvä.

17.41 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! Yliopistossa opiskelusta puhuttaessa viljellään toistuvasti sananpartta ”akateeminen vapaus”. Omaan kokemukseeni pohjautuen tällä usein perustellaan esimerkiksi joustavaa käsitystä aikatauluista. Tässä mielessä onkin ironista, että akateemisen vapauden rinnalle on luotu tällainen akateeminen pakko. Opiskelija on ylioppilaskunnan vanki ja kaiken lisäksi pakotettu maksamaan siitä.

Käytännössä tilanne on se, että opiskelijat pakotetaan liittymään ylioppilaskuntien jäseniksi, mikä on vastoin perustuslain suomaa negatiivista yhdistymisvapautta. Nykytilanteen ovat luoneet pitkä historiallinen perinne sekä käytännön sanelema pakko. Ylioppilaskuntien pakkojäsenyys oli nimittäin edes jokseenkin perusteltua opiskelijoiden terveydenhuollon järjestämiseksi. Tämä sama peruste ei kuitenkaan ole pätenyt tammikuusta 2021 lähtien, jolloin uusi laki korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta, niin sanottu YTHS-laki, astui voimaan.

Oikeustieteellinen tarkastelu on osoittanut, että ylioppilaskuntia pönkittävä vanhakanainen pakkojäsenyys ei ole enää perusteltua. Saman on epäsuorasti todennut myös perustuslakivaliokunta vuoden 2018 lausunnossaan YTHS-laista. Tällöin hallitusta kehoitettiin toimiin: ”Valtioneuvoston piirissä olisi syytä harkita selvitystyön käynnistämistä sen arvioimiseksi, onko ylioppilaskunnan pakkojäsenyydelle enää esitettävissä hyväksyttäviä ja oikeasuhtaisia perusteita perustuslain 13 §:n 2 momentissa turvatun yhdistymisvapauden kannalta, sekä tarvittaessa ryhtyä lainsäädäntötoimiin sääntelyn muuttamiseksi.”

Arvoisa puhemies! Kollegani, edustaja Vestmanin lakialoite tarjoaa ratkaisun tähän ongelmaan, jota enää ylläpitää tämän vasemmistohallituksen vaivaantunut hiljaisuus. Ylioppilaskuntien jäsenyys on lailla määrättävä vapaaehtoiseksi. Opiskelijoille kuuluu vapaus niin opinnoissa kuin yhdistyksien jäsenyyksissä. Suomi ei ole mikään puoluevaltio, jossa jäsenyyden myötä saa perusasiansa hoitumaan. Sitä ei pidä olla myöskään ylioppilaskuntien. Ylioppilaskuntien on omilla ansioillaan ja kyvyillään osoitettava tarpeellisuutensa opiskelijoiden laajalle joukolle, tapahtuipa se sitten esimerkiksi asumispalveluilla tai erilaisilla ravitsemuspalveluilla. Jos ylioppilaskunnat todella tekevät niin tärkeää ja korvaamatonta työtä kuin he itse väittävät, niin heillä ei pitäisi olla mitään syytä pelätä mahdollisuutta päättää itse jäsenyydestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

17.44 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! On vaikea nähdä, että lisääntyvä perustuslain mukainen vapaus heikentäisi innovatiivisuutta, ahkeruutta, kehitystä, menestystä tai yksilön yleistä edistymistä opinnoissa. Haluankin tässä yhteydessä kiittää edustaja Vestmania hienosta lakialoitteesta ja edustaja Heikkisen aktiivista otetta tässä kokonaisuudessa. He ovat todelliset vapauden majakat. Kuten kollegat tässä selittivätkin ja avasivat tätä tilannetta, niin Muukkoson vuoden 2021 oikeustieteellisen julkaisun keskeisenä johtopäätöksenä näyttää olevan, että ylioppilaskuntien automaatio- ja pakkojäsenyys on muuttunut 1.1.2021 perustuslain vastaiseksi.

Tällä ansiokkaalla lakialoitteella näin kesken korona-aikaa on 85 allekirjoitusta kuudesta eri puolueesta — näin ainakin nopeasti laskin. Se on mielestäni selkeä osoitus siitä, että eduskunnassa on halua edetä tässä asiassa. Siihen ei oikeastaan ole enää lisättävää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.45 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Minä haluaisin kiittää edustaja Vestmania erittäin huolellisesti valmistellusta lakialoitteesta ja täällä erittäin perusteellisesta selvityksestä tämän lakialoitteen perusteista.

Ylioppilaskunnan pakkojäsenyys on todella sellainen asia, joka on syytä poistaa. Siitä on pitkään puhuttu, mutta se on tänne asti ollut voimassa. On aivan ilmiselvää, että nyky-yhteiskunnassa Suomessa yliopistolakia olisi syytä muuttaa siten, että ylioppilaskuntaan kuulumisen todella olisi vapaaehtoista.

Tämä lakialoite keräsi, oliko se nyt, 85 allekirjoitusta, ja olen yksi niistä allekirjoittajista. Olen silloin sitä kannattanut ja edelleenkin lämpimästi kannatan ja toivon, että se saa huolellisen käsittelyn valiokunnassa ja menee läpi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja edustaja Vestman, olkaa hyvä.

17.46 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää tästä keskustelusta, jossa tuotiin aivan oleellisia perusteita esille sille, että ylioppilaskuntien pakkojäsenyys saadaan historiaan, minne se kuuluukin muinaisjäänteenä. Tuossa edustaja Heikkisen puheenvuorossa tuotiin aivan oleellinen argumentti esille, että jos ylioppilaskunnat hoitavat opiskelijoiden kannalta niin tärkeitä tehtäviä kuin välillä kuuluu väitettävän, niin tottahan opiskelijat silloin vapaaehtoisestikin ylioppilaskuntiin tahtovat kuulua.

Todella kuudesta eri puolueesta tuli allekirjoituksia tälle lakialoitteelle, ja 85 edustajaa on suuri määrä. Nyt todella toivonkin, että sivistysvaliokunta ottaa ensinnäkin aloitteen käsittelyyn ja siitä edelleen sitten asia saisi myös perustuslakivaliokunnan huomion ja arvioinnin osakseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

15. Lakialoite laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja raskauden keskeyttämisestä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 26/2021 vp Sari Tanus kd ym.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.48 **Sari Tanus kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on tekemäni lakialoite laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja raskauden keskeyttämisestä annetun lain 6 §:n muuttamisesta. Tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annetun lain 3 lukuun lisätään uusi 15 b § omantunnon vapaudesta. Pykälässä varmistettaisiin terveydenhuollon ammattihenkilöille oikeus uskonnon ja omantunnon vapauden nojalla kieltäytyä osallistumasta elämän päättämisestä aktiivisesti edistävään toimenpiteeseen. Samalla lain 3 luvun otsikko muutettaisiin muotoon ”Terveydenhuollon ammattihenkilön yleiset velvollisuudet ja oikeudet”.

Lisäksi aloitteessa esitetään, että raskauden keskeyttämisestä annetun lain 6 §:n 2 momenttia muutetaan siten, että lääkäriellä olisi jatkossa oikeus uskonnon ja omantunnon vapauden nojalla kieltäytyä toimimasta raskauden keskeyttämisissä lausunnonantajalääkäriinä tai suorittajalääkäriinä.

Nämä lait täydentävät toisiaan, ja molemmissa laeissa edellytyksenä omantunnon vapauden soveltamiselle on se, ettei potilaan terveys ole vaarassa. Vastaavasti molempiin lakeihin sisällytetään niin lääkärielle kuin muulle terveydenhuollon ammattihenkilöstölle omantunnon vapauteen vedotessa velvollisuus ohjeistaa potilasta kattavasti sekä kertoa eri vaihtoehtoista. Samalla vastaanottoyksikössä tulee työn järjestelyillä varmistaa, että potilas saa tarvitsemansa hoidon eikä potilaan terveys vaarannu.

Perusteluina esitän:

Uskonnonvapaus on demokraattisen yhteiskunnan perusoikeuksia. Perustuslain mukaan jokaisella on uskonnon- ja omantunnonvapaus. Samalla tavoin kansainväliset ihmisoikeussopimukset, kuten Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin perusoikeuskirja, turvaavat paitsi uskonnonvapauden myös omantunnon- ja ajatuksenvapauden. Uskonnon- ja omantunnonvapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmasta vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole myöskään velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Useissa Euroopan maissa terveydenhuollon henkilökunnalla on lakisääteinen oikeus eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella kieltäytyä osallistumasta raskauden keskeytyksiin. Näissä maissa on mahdollista opiskella ja toimia gynekologina tai kätilönä ilman, että vastoin vakaumustaan tarvitsee osallistua raskauden keskeytykseen.

Suomessa tehtiin THL:n laskelman mukaan vuonna 2019 noin 8 700 raskauden keskeytystä eli 7,7 keskeytystä tuhatta hedelmällisyysikäistä naista kohti. Usean vuoden yhtäjaksoisen laskun jälkeen keskeytysten määrä pysähtyi vuonna 2019 ennalleen verrattuna edelliseen vuoteen.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Suomessa terveydenhuollon henkilökunnalla ei ole lakisääteistä oikeutta kieltäytyä suorittamasta raskauden keskeytystä eettisen tai uskonnollisen vakaumuksen perusteella. Eettinen ristiriita raskauden keskeytysten ja elämän suojelun välillä on osalle terveydenhuollon henkilöstöstä ja työntekijöistä psyykkisesti raskas. Erityisen raskas se on työntekijöille, jotka henkilökohtaisen vakaumuksensa perusteella kokevat toiminnallaan päättävän ihmiselämän. Jos työntekijä painostetaan toimimaan vastoin syvää vakaamustaan, hänen henkinen terveytensä vaarantuu.

Tässä lakialoitteessa ehdotetaan lakisääteistä oikeutta kieltäytyä elämän lopettamisesta uskonnollisen tai eettisen vakaumuksen perusteella, ellei potilaan henki ole vaarassa. Laila mahdollistettaisiin terveydenhuollon ammattihenkilökunnalle oikeus jättäytyä pois yksittäisestä elämän lopettavasta toimenpiteestä ja siihen välittömästi johtavan lausunnon kirjoittamisesta.

Terveydenhuollon ammattilaisen ammatillisuuteen ja etiikkaan kuuluu hoitaa kaikki potilaat. Lakialoitteessa korostetaan nimenomaan, että toimenpiteestä kieltäytyvä lääkäri tai terveydenhuollon muu ammattihenkilö on velvollinen neuvomaan ja ohjaamaan tarvittavan hoidon saamiseksi. Potilaita ei jätetä hoitamatta vakaumuksen nojalla. Lakiin sisällytetään vahva velvollisuus ohjeistaa potilasta sekä kertoa eri vaihtoehtoista kattavasti. Vastaavasti vastaanottoyksikössä tulee varmistaa muun muassa työjärjestelyin, että potilas saa tarvittavan hoidon. Käytännössä on osoitettu, että käytännön järjestelyillä voidaan hoitaa tämänkaltaiset tilanteet. Tällöin toimenpiteestä kieltäytyvä ottaa isompaa vastuuta muista tehtävistä.

Säännökset otettaisiin sekä raskauden keskeyttämisestä annettuun lakiin että terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annettuun lakiin. Nämä oikeudet koskevat myös kyseisten alojen opiskelijoita. Lakia sovellettaisiin raskauden keskeyttämisilanteissa. Mikäli eutanasia tulevaisuudessa hyväksyttäisiin Suomessa, mahdollistaisi terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annettuun lakiin nyt esitettävä muutos oikeuden kieltäytyä myös kuolettavasta eutanasiatoimenpiteestä.

Näin ollen esitän, että terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki muutettaisiin siten, että lisätään terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annettuun lakiin uusi 15 b § seuraavasti:

”Omantunnonvapaus.

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oikeus uskonnon- ja omantunnonvapauden nojalla kieltäytyä osallistumasta elämän päättämistä aktiivisesti edistävään toimenpiteeseen, mikäli potilaan henki ei ole vaarassa. Terveydenhuollon ammattihenkilö on omantunnonvapauden vedotessaan kuitenkin velvollinen ohjeistamaan potilasta sekä kertomaan eri vaihtoehtoista kattavasti. Vastaanottoyksikössä tulee varmistaa, että potilas saa tarvittavan hoidon. Tämän lain lisäksi tulee ottaa huomioon se, mitä säädetään raskauden keskeyttämisestä annetun lain 6 §:ssä.”

Sen lisäksi esitän, että raskauden keskeyttämisestä annetun lain 6 § muutettaisiin siten, että sen 6 §:n 2 momentin muutososa kuuluisi seuraavasti:

”Kahden lääkärin lupapäätös sisältää kummankin erikseen antaman, yksityiskohtaisesti perustellun kirjallisen lausunnon. Lääkäreistä on toisen oltava raskauden keskeyttämisestä lausunnon antava (lausunnonantajalääkäri) ja toisen keskeyttämisen suorittava (suorittajalääkäri). Lausunnonantaja- tai suorittajalääkärillä ei ole oikeutta perusteettomasti kieltäytyä ottamasta keskeyttämispyyntöä tutkittavakseen. Lääkärillä on kuitenkin oikeus uskonnon- ja omantunnonvapauden nojalla kieltäytyä toimimasta lausunnonantajalääkärinä tai

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

suorittajalääkärinä, mikäli potilaan henki ei ole vaarassa, mutta tällöinkin lääkäri on velvollinen ohjeistamaan potilasta sekä kertomaan eri vaihtoehtoista kattavasti. Vastaanottoyksikössä tulee varmistaa, että potilas saa tarvittavan hoidon. Tämän lain lisäksi tulee ottaa huomioon se, mitä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annetun lain 15 b §:ssä.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.56 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Nyt muistan, että tämänluonteista lakia käsiteltiin jo viime kaudellakin eduskunnassa ja silloinkin sitä kannatin, eli tämä esitys on mielestäni hyvin tasapainoinen ja huomioi myöskin potilaan oikeudet ja hänen tiedonsaantinsa mahdollisen hoidon suhteen, vaikka kyseinen lääkäri ei tähän toimenpiteeseen osallistuisikaan.

Euroopassa käsitykseni mukaan terveydenhuollon henkilöstöllä on tällainen oikeus kieltäytyä näistä toimenpiteistä uskonnollisiin ja vakaumuksellisiin syihin liittyen, ja en näe syytä, miksei se voisi olla myös Suomessa käytössä. Erityisesti jos lainsäädäntöä raskauden keskeyttämisen suhteen liberalisoidaan siitä, mitä se tällä hetkellä on Suomessa, niin kuin eräässä kansalaisaloitteessa vaaditaan, niin siinä tilanteessa, jos sillä toimenpiteellä ei ole edes kunnollisia lääketieteellisiä perusteita tai sillä ei ole kahden lääkärin hyväksyntää — kuten esitetään, että se olisi käytännössä subjektiivinen oikeus hyvinkin pitkälle — korostuu tämä tarve, että lääkintähenkilökunnalla olisi oikeus tällaisista erityisesti ei-lääketieteellisin perustein perustelluista toimenpiteistä kieltäytyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja näin edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.57 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos mahdollisuudesta käyttää vielä puheenvuoro.

Pidän tätä edustaja Tanuksen tekemää lakialoitetta erittäin tärkeänä. Edelleenkin harmitelen sitä, että viime vaalikaudella tätä koskeva kansalaisaloite ei mennyt läpi eikä eduskunnassa ymmärretty sitä, miten tärkeää terveydenhuoltohenkilökunnan kannalta olisi saada tämä omantunnonvapaus, kun käsitellään ihmisen elämän kannalta aivan ratkaisevia peruskysymyksiä.

Raskaudenkeskeytys on eettinen kysymys, joka jakaa ihmisiä, ja ymmärrän, että se on monelle hyvin herkkä ja kipeä aihe. Sellaiselle terveydenhuollon ammattilaiselle, joka näkee, että ihmisen elämä alkaa hedelmöityksestä ja ihmisen elämä on alusta lähtien arvokasta, on hänen omantuntonsa ja hänen vakaumuksensa kannalta silloin mahdotonta, että hän olisi osallistumassa toimenpiteisiin, joilla tarkoituksellisesti lopetetaan ihmisen elämä. Ja ajattelen, että paitsi tämän terveydenhuollon ammattilaisen, kuten lääkärin, uskonnon- ja omantunnonvapauden kannalta tämä on tärkeää myös potilaiden ja asiakkaiden kannalta.

Pidän vahinkona sitä, että meillä Suomessa tällä hetkellä ei edes voi erikoistua gynekologiksi, ellei suostu tekemään raskaudenkeskeytyksiä, vaikka kuten täällä edustaja Tanus on sen hyvin ansiokkaasti tuonut esiin, kyllähän gynekologian alalla tehdään hyvin paljon muutakin kuin abortteja, eli ei kaikkien tarvitsisi välttämättä näihin toimenpiteisiin osallistua. On esimerkiksi sellaisia herkkiä kysymyksiä vaikkapa lapsettomuushoitoihin liittyen, joissa olisi potilaan, naisen, ja perheen kannalta tärkeää, että löytyisi sellainen lääkäri, joka

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

suhtautuu samalla tavoin elämän alkuun alusta lähtien ja jonka kanssa voi käydä keskusteluja myös lähtien siitä arvopohjasta, että ihmisen elämän arvoa kunnioitetaan alusta lähtien.

Toivon, että tämä lakialoite saisi valiokunnassa huolellisen käsittelyn ja että eduskunnassa voitaisiin ymmärtää sen merkitys, että myös terveydenhuollon ammattilaiset voisivat hyvällä omallatunnolla ja hyvin mielin toimia ammatissa ja tarjota palveluja myös niille asiakasryhmille, [Puhemies koputtaa] jotka suhtautuvat samalla tavalla elämän arvoon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 49/2021 vp Ruut Sjöblom kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Sjöblom, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

18.00 **Ruut Sjöblom kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunne- ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen edistää tutkitusti lasten ja nuorten hyvinvointia. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen auttaa lapsia ja nuoria reagoimaan konflikteihin rakentavasti, ymmärtämään kiusaamisen aiheuttamat ongelmat, puolustamaan heikompia sekä välttämään henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Tunteiden ymmärtäminen ja empatian osoittaminen tekevät sosiaalisten suhteiden solmimisesta helpompaa ja auttavat myös hyvän oppimisympäristön luomisessa. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisella peruskoulussa on siis tärkeä yhteiskunnallinen merkitys. Tämän lakialoitteen tarkoituksena on lisätä tunne- ja vuorovaikutustaidot perusopetuslakiin.

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvaneet huolestuttavasti. Sosiaalisessa mediassa asiaton kielenkäyttö ja julmuus nousevat esiin niin nuorten kuin aikuistenkin keskuudessa. Koulukiusaamista on huolestuttavan paljon. Koulukiusaaminen ja kouluväkivalta jättävät usein pysyvät jäljet, ja traumat voivat seurata mukana koko loppuelämän. Vaikka koulukiusaamisen ehkäisemiseksi on tehty työtä, sitä esiintyy edelleen liikaa, ja siksi koulukiusaamiseen on puuttettava entistä tehokkaammin.

Myös nuorten tekemät väkivaltarikokset ovat lisääntyneet. Tilastojen mukaan nuoria on psykiatrisessa hoidossa enemmän kuin koskaan, ja koska tunne- ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen edistää tutkitusti lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä, näiden taitojen opettamiselle on suuri tarve.

Tunteiden ymmärtäminen ja empatian osoittaminen tekevät lasten ja nuorten elämästä hyvää, ennakoitavaa ja turvallista. Sen lisäksi, että tunne- ja vuorovaikutustaidot auttavat

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

lapsia ja nuoria sosiaalisissa suhteissa, nämä taidot tekevät myös koulussa oppimisesta helpompaa ja tuloksellisempaa. Näin ollen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus perusopetuksessa lain turvaamin resurssein olisi merkittävä yhteiskunnallinen panostus.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen käsittely sattui erinomaiseen aikaan, koska tällä viikolla vietetään Lapsen oikeuksien viikkoa. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdelluksi hyvin ja saada osakseen huolenpitoa sekä suojaa väkivallalta ja välinpitämättömältä kohtelulta. Lasten oikeuksien viestintäverkosto onkin juuri todennut, että kiusaamista, syrjintää ja kouluväkivaltaa voidaan ehkäistä empatiakasvatuksella ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelulla.

Hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot edesauttavat myönteistä suhtautumista sekä itseemme että toisiin ihmisiin. Samalla ne vahvistavat sosiaalisia suhteita ja auttavat hyväksymään erilaisuutta ja ratkaisemaan ongelmia yhteistyössä. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ pitää tunne- ja vuorovaikutustaitojen, sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen opettamista erittäin tarpeellisena ja on jo pitkään pyrkinyt saamaan niihin keskittyviä tunteja osaksi perusopetusta.

Positiiviset käytännön kokemukset tukevat tunne- ja vuorovaikutustaitojen lisäämistä nykyisten oppiaineiden joukkoon. Esimerkiksi kaksi vuotta kestäneessä kokeilussa helsinkiläisessä koulussa kaikille luokille lisättiin lukujärjestykseen yksi tunti tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Kokeilu paransi keskittymistä tunneilla sekä vähensi rasismia ja kiusaamista. Lasten kyky säädellä omia tunteitaan kehittyi, ja yhdessä viihtyminen lisääntyi. Oppilaiden raportoitiin tulleen entistä useammin kertomaan opettajalle mieltä painavista asioista.

Vahvaa näyttöä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta on saatu myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Lasten ja nuorten vuorovaikutustaitoihin panostamisella on positiivisia vaikutuksia oppimistuloksiin ja akateemisiin taitoihin. OECD:n toteuttaman tuoreen tutkimuksen mukaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistama kuuluvuuden tunne edistää opiskelussa tarvittavien ominaisuuksien kehittymistä ja ennustaa myös parempaa koulumenestystä. Nämä taidot ovat myös olennainen osa demokratiakasvatusta, sillä demokraattinen ja moniarvoinen yhteiskunta ei voi säilyä ilman erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.

Arvoisa puhemies! Säännöllinen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus antaa vahvan pohjan ihmissuhteisiin ja henkiseen hyvinvointiin myös tulevassa työelämässä. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkitys on korostunut työelämässä, ja on odotettavissa, että teknologian kehittyessä ja robotiikan ja tekoälyn yleistymisen myötä kehitys voimistuu entisestään. Maailman talousfoorumi onkin tulevaisuuden osaamistarpeita analysoidessaan määritellyt tunneälyn kymmenen tärkeimmän taidon joukkoon.

Lapsilla ja nuorilla voi elämässään olla hyvin erilaiset mahdollisuudet tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetteluun. Tämä korostaa entisestään kouluissa annettavan opetuksen merkitystä.

Nykyiseen opetussuunnitelmaan on kirjattu tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen, ja se on ollut hyvä alku. Nyt työ on vietävä eteenpäin, ja seuraava askel on tunne- ja vuorovaikutustaitojen kirjaaminen perusopetuslakiin. Näin varmistetaan, ettei synny alueellista epätasa-arvoa ja että tunne- ja vuorovaikutustaidoille on varattu riittävät opetusmahdollisuudet ja resurssit koko maassa.

Kansainvälisten tutkimusten ja raporttien mukaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen systemaattinen opettaminen suojaa lapsia ja nuoria. Hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot tuo-

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

vat mukanaan tasapainoa tulevaisuuteen. Tämä tarkoittaa pitkällä aikavälillä vähemmän riikollisuutta ja turvattomuutta ja enemmän yhteiskuntarauhaa.

Olen erittäin kiitollinen kaikille lakialoitteen allekirjoittajille yhdeksästä eri puolueesta, eli tuki oli laajaa. Aiheesta tehty kansalaisaloite keräsi lähes 32 000 allekirjoitusta, eli aihe on hyvin tärkeä meille kaikille. Toivottavasti unelma kaikille yhtäläisestä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisesta toteutuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.07 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Elämä on täynnä erilaisia sosiaalisia suhteita, kohtaamisia ja tilanteita. Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat perusedellytys yhteiskunnassa pärjäämiselle. Näiden taitojen opettaminen on tärkeää lasten ja nuorten kehityksen kannalta, myös työelämän kannalta.

Tässä tosiaan on taustalla kansalaisaloite, ja kansalaisaloitteen kirjoittajat perustelevat aloitetta seuraavasti: ”Lapset oppivat reagoimaan konflikteihin rakentavasti, ymmärtämään kiusaamisen ja nettitrollaamisen vaarat, puolustamaan heikompia sekä välttämään niin henkistä kuin fyysistä väkivaltaa. On tärkeää tunnistaa myös tunne- ja vuorovaikutustaitojen yhteiskunnallinen merkitys, sillä demokratian säilyttäminen edellyttää erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.” Ei ihme, että aloite sai kannatusta sekä kansalaisaloitteena että täällä salissa, ja toivon tosiaan, että valiokunta siihen kunnolla perehtyy.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen integroiminen vahvemmin perusopetukseen voisi tuoda merkittäviä positiivisia tuloksia niin yksilön elämään kuin koko luokkayhteisön ja koulu yhteisön hyvinvointiin. Kerron esimerkin: Vuonna 2019 Helsingissä aloitettiin kaksi-vuotinen pilotointi, jossa tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetettiin viikoittain Laakavuoren alakoulun ykkös—kutosluokkalaisille. Viime keväänä julkaistut pilotin tulokset ovat erinomaiset: Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen vahvisti vuodessa selvästi oppilaiden sosiaalisia taitoja ja paransi luokkien ilmapiiriä. Lisäksi lasten keskittyminen ja yhdessä viihtyminen paranivat vuoden aikana. Myös rasismi, kiusaaminen ja kiukkupuuskat vähenivät. On huomattava, että vuoden 2019 kyselyn tulokset olivat Laakavuoren oppilailla heikommalla kuin muissa vertailussa olleissa Helsingin alakouluissa. Vuotta myöhemmin tilanne oli parantunut selvästi sekä sosiaalisissa taidoissa että vahvuuksien ja voimavarojen tunnistamisessa.

Lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä seurattiin myös koulun henkilökunnalle tehdyillä kyselyillä. Opetushenkilöstö arvioi vuonna 20 luokkien ilmapiirin parantuneen selvästi edellisestä vuodesta, ja moni opettaja näki oppilaiden viihtyvän paremmin yhdessä. Erityisen paljon vuodessa olivat kehittyneet oppilaiden ryhmätyöskentelytaidot: 67 prosenttia vastanneista koki vuonna 2019 oman luokkansa ryhmätyöskentelyn sujuvan hyvin, vuonna 20, vuosi myöhemmin, 92 prosenttia. Myös koulutyöhön keskittyminen parani selvästi. Ja tulokset on jaettu, siis sekä oppilaat että henkilöstö. Myös OAJ on esittänyt tätä samaa sillä tavalla, että alakoulussa olisi kaksi vuosiviikkotuntia ja yläkoulussa kaksi vuosiviikkotuntia. Kiireisessä koulumaailmassa [Puhemies koputtaa] tähän varatut erityistunnit ovat erityisen tärkeitä, ja voin lämpimästi kannattaa aloitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

18.10 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! Ei nyt heti tule mieleen, mitä tämä maailma tarvitsisi enemmän kuin empatiakykyä ja toisten ajatusten ymmärtämistä ja kuulemistä. Siltä pohjalta haluankin kiittää tätä taustalla olevaa kansalaisaloitetta ja etenkin edustaja Sjöblomin aivan ansiokasta työtä tämän lakialoitteen tekemisen kanssa. Tässä hyvin nousee esiin se, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen edistää tutkitusti lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä. Kuten edustaja Sjöblom sanoi, niin Lapsen oikeuksien viikko on erinomainen viikko tähän lakialoitteen esittelyyn.

Pidin tänään kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron Agenda 2030:een ja kestävään kehitykseen liittyen. Siinä korostin sitä, että jos me halutaan oikeasti päästä Suomena, maailmana, ihmisinä eteenpäin kohti kestävää kehitystä, meidän pitää nimenomaan panostaa siihen, että me pystymme keskustelemaan asioista emmekä jaa ihmisiä huonoihin ja hyviin ja sulje toisia ulos erilaisten mielipiteiden takia. Tietyllä tavalla näen tämän lakialoitteen kylä linkittyvän todella vahvasti siihen omaan puheeseeni.

Nostankin tästä esittelytekstistä tämän kohdan, jossa sanotaan, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen auttaa lapsia ja nuoria reagoimaan konflikteihin rakentavasti, ymmärtämään kiusaamisen aiheuttamat ongelmat, puolustamaan heikompia sekä välttämään henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Nämä taidot ovat myös olennainen osa demokraatiakasvatusta, sillä demokraattinen ja moniarvoinen yhteiskunta ei voi säilyä ilman erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.

Jos peilaan omaan aikaisempaan puheeseeni kestävään kehitykseen liittyen, niin me ollaan nyt juuri siinä asian ytimessä tällä lakialoitteella, ja toivon todella syvästi, että se saa arvoisensa käsittelyn valiokunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

18.12 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Aivan ensiksi haluan sanoa lämpimät kiitokset edustaja Sjöblomille tämän tärkeän aloitteen tekemisestä. Monet ovat sen allekirjoittaneet, ja olen yksi heistä. Tunne- ja vuorovaikutustaidot oppiaineeksi perusopetuslakiin on kyllä, sanoisin, moneen vuoteen ehkä yksi parhaimmista aloitteista ja esityksistä.

Me ollaan paljon puhuttu lasten ja nuorten pahoinvoinnista, lapsiperheiden haasteista, kaikesta siitä, mitä haasteita muuttuva ympäristö, myös somekanavat ja digitalisaatio voivat tuoda — niin paljon hyvää kuin ne voivatkin tuoda, mutta sitä kautta voi lasten ja nuorten elämään tulla myös haasteita — ja puhutaan paljon koulukiusaamisesta, oppimisvaikeuksista ja niin edelleen. Itse tulen terveydenhuollon sektorilta ja olen moneen kertaan miettinyt, kuinka monessa tapauksessa lopulta kyse on juurikin siitä, että lapset ja nuoret eivät osaa sanoittaa omia tuntejaan, eivät osaa sanoittaa sitä, mistä huono olo johtuu, minkä takia tuntuu näin ja näin, ja myös toinen toisensa kohtelussa siinä, mitä ikävää on esillä, väkivaltaa tai kiusaamista, kuinka monessa niistäkin tapauksista on kyse siitä, että ei ole riittäviä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Sen vuoksi lämpimästi kannatan tunne- ja vuorovaikutustaitojen ottamista perusopetuslakiin, ja toki toivon, että näihin asioihin kiinnitetään huomiota jo aivan siellä neuvola-aikana ja varhaiskasvatuksessa, kun valmistaudutaan koulumaailmaan.

Ja kyllä täytyy sanoa, että myös monilla aikuisilla tänä päivänä on puutteita tunne- ja vuorovaikutustaidoissa, eli näkisin, että ne kurssitukset eivät olisi tarpeen vain lapsille ja nuorille vaan monille aikuisillekin.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Edustaja Sjöblom piti tässä erittäin hyvän esittelyn aloitteesta, ja edustaja Hopsu nosti myös esiin jo konkretiaa siitä, mitenkä nopeassa ajassa, yhdessä vuodessa, on saatu merkittäviä ja mitattavia tuloksia. Se kuulostaa erittäin hienolta, ja uskon, että kun tämä aine otetaan käyttöön, niin muissakin kouluissa tulee ihan vastaavia tuloksia.

Vietetään Lapsen oikeuksien viikkoa, ja tänä vuonna siinä teemana on lapsen oikeus hyvään kohteluun — hyvään kohteluun lasten välillä toinen toistansa kohtaan mutta myös hyvään kohteluun aikuisten ja lasten välillä. Näkisin, että tämänkin asian toteutumiseen todellakin tarvitaan niitä hyviä tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja niiden opettelua, ja näkisin, että tämä on semmoinen tematiikka, että sen opettelua ja vahvistamista tarvitaan kyllä enempi vähempi läpi elämän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

18.16 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille näistä hyvistä ja tukea antavista puheenvuoroista. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen hyödyt elämässä ovat kiistatottomat, ja on tärkeätä, että niitä opetetaan lapsille ja nuorille kaikissa ikävaiheissa. Itsetuntemuksen, tunteiden säätelyn, syy—seuraus-suhteiden, empatian ja argumentaatiotaitojen opettaminen koko yhdeksän vuoden koulutaipaleen ajan antaa nuorille edellytykset välttää kiusaamista, ymmärtää erilaisuutta, hankkia akateemisia taitoja ja oppeja tulevaisuuden työelämätaitoja varten ja myös havainnoida vaaratilanteita. Tutkimusten ja empiiristen havaintojen mukaan voimme myös odottaa, että nämä nuoret pidättäytyvät todennäköisemmin esimerkiksi väkivallasta ja päihteistä. Toivon, että tämä tärkeä aihe nyt etenee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

18.16 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus nosti tässä todella hyvin esiin juuri sen, miten tässä yksi taito, jota opitaan, on kommunikointi, ja kommunikaatio oli juuri täällä testikoulussa, pilottikoulussa, yksi niistä taidoista, jotka olivat edenneet. Eli opettajat kertoivat, että oppilaat tulivat entistä useammin kertomaan, jos heillä joku painoi mieltä. Eli oli löydetty semmoinen järkevä tapa edetä näiden erilaisten tuntemusten kanssa ja sanoittaa niitä.

Todella jaan myös sen näkemyksen, että myös aikuiset tästä hyötyisivät. No, opettajat tietysti, jotta sellaista opetusta voivat antaa, tarvitsevat itse koulutusta, niin että on semmoinen vahva tunne, että voi näitä taitoja opettaa. Ei varmasti jokaiselle opettajalle semmoinen aine, jota haluaisi opettaa, eikä siihen ketään ole tarkoitus pakottaakaan, vaan siinä voivat olla myös muut kuin luokanopettajat, jotka niitä tunteja pitävät. Ja miksei tämä eduskuntakin välillä voisi olla koekaniini tällaiselle koulutukselle.

Halusin kutsua kansalaisaloitteen tekijöitä. Järjestämme edustaja Sjöblomin kanssa ensi torstaina kyselytunnin jälkeen tilaisuuden, koska kun aloite ei kerännyt sitä 50 000:ta, heillä ei nyt ole muuten mahdollisuutta tulla tänne kertomaan, joten Pikkuparlamentissa kyselytunnin päälle he ovat tavattavissa. Lämpimästi tervetuloa, ja toivottavasti valiokuntakin voi osallistua.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain ja siviilipalveluslain 79 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2021 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 2/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 18.11.2021 pidettävään täysistuntoon.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 32/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 18.11.2021 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 24/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 18.11.2021 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021–2027

Hallituksen esitys HE 136/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 14/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 18.11.2021 pidettävään täysistuntoon.

21. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 18.11.2021 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.19.

Pöytäkirja PTK 135/2021 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen